

Matyu

Aboedi Hoafi Matyu ai sürü papimarandi

Sisas Kraisindi amoa mami nüngurumboemo
tüküyafu maningomo hoafi
(Ruk 3:23-38)

1 ¹Sisas Kraisindi amoa mami nüngurumboemo түкүяafu maningomo hoafane nda. Sapo Sisas ai Defitindi amoa ambeahindi түкүмefiyua asu Defit ai Abrahamindi amoaombofi түкүмefiyu rani hoafane nda. ²Abraham ai Aisakindi afindiюane. Asu Aisak ai Sekopindi afindiюane. Asu Sekop ai Suda ahandi apodoho mami rani babidimbo-memo ranahamundi afindiюane. ³Asu Suda ai Peres Sarayafandi afindiюane. Ahafandi hondi ranai Tamariюane. Asu Peres ai Hesronindi afindiюane. Asu Hesron ai Ramindi afindiюane. ⁴Asu Ram ai Aminadapindi afindiюane. Asu Aminadap ai Nasonindi afindiюane. Asu Nason ai Sarmonindi afindiюane. ⁵Asu Sarmon ai Boasindi afindiюane. Ahandi hondi ranai Rahapiюane. Asu Boas ai Obetindi afindiюane. Ahandi hondi ranai Rutiyо. Asu Obet ai Sesindi afindiюane. ⁶Asu Sesi ai sapo Defit adükari bogori nindoumbofi manüngu ranahandi afindiюane. Asu Defit ai Soromonindi afindiюane. Ahandi hondi ranaiyo horombo Uriandi nimorehi-mayo. ⁷Asu Soromon ai Rehoboamindi afindiюane. Asu Rehoboam ai Abaisandi afindiюane. Asu Abaisa ai Asandi afindiюane. ⁸Asu Asa ai Sehosafatindi afindiюane. Asu Sehosafat ai Sehoramindi afindiюane. Asu Sehoram ai Usiandi afindiюane. ⁹Asu Usia ai Sotamindi afindiюane. Asu Sotam ai Ahasindi afindiюane. Asu Ahas ai Hesekiandi afindiюane. ¹⁰Asu Hesehia ai Manasendi afindiюane. Asu Manase ai Emonindi afindiюane. Asu Emon ai Sosaiandi afindiюane. ¹¹Asu Sosaia ai Sekoniandi apodoho mami ranahamundi afindiюane. Sapo rani-

simboani Babiron ami Israer nendi ranaheimbo Babiron hifina ahamundi moani ratupurimbohunda sowandümondüri mahomo. ¹²Ai Babiron hifina sowandümondüri houmbo Sekonia ai Searitierindi afindiyuane. Asu Searitier ai Serubaberindi afindiyuane. ¹³Asu Serubaber ai Abiutindi afindiyuane. Asu Abiut ai Eriakimindi afindiyuane. Asu Eriakim ai Asorindi afindiyuane. ¹⁴Asu Asor ai Sadokindi afindiyuane. Asu Sadok ai Akimindi afindiyuane. Asu Akim ai Eriutindi afindiyuane. ¹⁵Asu Eriut ai Ereasarindi afindiyuane. Asu Ereasar ai Matanindi afindiyuane. Asu Matan ai Sekopindi afindiyuane. ¹⁶Asu Sekop ai Sosepindi afindiyuane. Asu Sosep ranai Mariandi nindowenihi-mayu. Maria ai Sisas ranahambo wakimarimindo, sapa ahambo Kraisa^a sei arihündi ra. ¹⁷Ranimboane munguambo nindou Abraham nunguambe peyo haya ho hombo Defit nunguambe tukumefeyo ranai 14 amoao boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tukumefeyo. Asu Defit nunguambe peyo haya ho hombo Babiron hifina sowandümondüri homondambe amboani, mare yahurai 14 amoao kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tukumefeyo. Asu Babiron hifina sowandümondüri homondambe peyo haya ho hombo Kraismbo Maria wakirimindoambe amboani mare yahurai 14 amoao kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tukumefeyo.

Sisas Kraismbo Maria wakimarimindo hoafi

(Ruk 2:1-7)

¹⁸Sisas Kraisa ai tukumefiyu hoafi ra ndahuraiane. Ahandi hondi Maria ranahambo Sosepimbo segodimbo momo kürihi hiningimarihindi. Maria ranai Sosepidibo ningokoateyoambeyo asu ahambo hoeirihindane ai furumbi maningo moani Yifiafi Aboedindi nginindinambo. ¹⁹Ahandi nindowenihi Sosep ranai nindou mbumundi hamindiyu, nga ai Maria ranahambo nindou himboahü amoaningambofembo-mayo ranimbo yihoarükumbo asu ai moani dibo ahambo randihe hiningindihea yahu haya hohoanimomayu. ²⁰Sosep ai ranimbo dibo hohoanimoyu-ane asu Adükariindi sunambeahindi nendi ranai ahamboso yafogoadinambo tuküfi hoafiyundühi yahuya, “Sosep, Defitindi amoao, se Maria sihafi nimorehimbofe semindimbo yihimbondamboyafi. Yifiafi Aboedindi hoafi sünguane Maria ai fi masemindo. ²¹Nimorehi ranai nindowenihi nimori nderimindimboe. Asu se ndüri Sisasa ra kaboadiwori nimboe sapa ai animbo ahandi nindou ranaheimbo ahei moaruwai hohoanimo ranambeahindi aboedambondearümbui,” mehundo. ²²Munguambo rani-moatükuni rahurai tukumefeyo ra, sapa Adükari ai ahandi hoafi hoafiyu

^a **1:16** Ndüri Kraisa ranana nindou God ai nindou aboedambofembohunda adükari bogorimbofembohunda kamafoariri.

randeimbindi yafambe süngure haya hoafimayu. Ai yare hoafiyuhü yahuya,

²³ “E, nimorehi mami ai nindowenihi dibo hokoatendowohü ai fi ndemindi haya asu nindowenihi nimori nderimindimboe. Rananimbo asu ahambo ndüri ra kaboadihorühi Emanuer mbisahündomboyei,”

Aisaia 7:14

mehu ra. Rani hoafi ranahandi nimindi hoafi ana God ai sihiri babidimbo anünguane. ²⁴Raniyu asu Sosep ai yanggirifi haya Adükarindi sünambeahindi nendi hoafimayundo süngu rareandühi Mariambo ahandi nimorehimbore masemündu. ²⁵Sosep ranai moai nimorehi ranidibo mamühi apafe rinandi, nga moani nimorehi ranaipoanimbo ningo himboyo asu ai nindowenihi nimori maserimindo. Raniyu asu Sosep ai nimori ranahambo ndüri Sisasani mehu.

Hüfihamindi süfuanipoedi ndüfosi nendi Sisas hoeifimbo tüküme fundi

2 ¹Herot ai Sudia hifambe bogorimbofi nünguambe rani-simboani Maria ai Sisas ranahambo Betrethemühi wakimarimindo. Hondi ai Sisas ranahambo serimindi hayamboyo-ane ranambe nindou bogori fifirundeimbi ranai hüfihamindi süfuanipoedi Serusarem ngoafambe tüküme fundi. ²Ai düduyafundühi yahomoya, “Nimori simbori masahorimindei sapo Suda-yafe bogorimayu ra nüngufiyua? Ro hoeirihundani ahandi mupui ranai hüfihamindi süfuan tüküfe mamaroamboanefi asu ro ahambo hohoanimoyondowohü ngusüfo pefimbohünda masühifi,” mehomondamboyu. ³Raniyu asu Herot Adükari Bogorimayu ranai rani hoafi ra himboriyu haya ngusüfoambe afindi hohoanimomarira asu münguambo nindou Serusarem ngoafihü mamarei amboani ramareandüri. ⁴Raniyu asu Herot ai Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogori nindou-memo raniyomo asu ahinümbi hohoanimö fifirundeimbi nindou-memo raniyomo münguambo ahamumbo mamühi gugureapuri mbura düdufipurühi yahuya, “Krais ranahambo ngoafi nahü mandahorimindeia?” yahu düdumefipuramboemo. ⁵Asu simbori ai ahambo yahomoya, “Betrethem ngoafihü Sudia hifambe. Sapo horombo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ahandi süngu hoafi ra ndahuraiyu yare sürü pare masihendi. Ai Bukambe yare hoafiyuhü yahuya,

⁶ “Betrethemihündi, se Sudia hifambe-anei aniboadei ra awi se Sudiambo hifandundeimbi bogori ngoafi ranahamundi daboadanipoedi hamindiyeipoani, nga wani.

Sihei ngoafi mbusümodidi animbo nindou adükari mami ai tükündüfi haya wandi Israer nindou ranaheimbo hibadarümbui,” *Maika 5:2* mehu. ⁷Raniyu asu Herot ai sapo nindou hüfihamindi süfuanipoedi ndüfosi nendi masifomo ranahamumbo dibo mborai yahupuri hürühepuri

haya yahuya, “Nini simboani hondü hamindiyo mupui ra tüküfe mamaro?” yahu haya düdu düdumefipuri. ⁸Raniyu ai nindou memo ranahamumbo Betreheminambo koamarihepuri ndani süngundafundi yahuhaya hoafiyupurühi yahuya, “Se ngifomo moani ndondu nimori ranahambo nahi ai ahambo masahorimindei ranahambo kokondurü. Ŋga asu hoeindurühi ana, asu se wambo ranühi mbisimo hoafindimondani animbo asu ro-amboani dügi ahambo hohoanimondahandowohü ŋgusüfo pandihinimboane,” yahu koamarihepuri. ⁹Ndüfusi nendimemo ranai ahandi hoafi ra himboriyomo houmbo ndamefundi. Ai nafina hifomondane, sapo mupui hüfihamindi süfuani tüküfe mamaro ra asükaiyomo hoeimarundi. Mupui ranai ahamundi hangifoani hifo nimori nimarümbi wori rani nimoamo mamaro. ¹⁰Raniyomo mupui ra hoeirundani mayowa ai afindi hihifi-hihifimemo. ¹¹Raniyomo asu ai worimayo ranambe kefou hifomo nimori ranahambo hoeimarüwuri ahandi hondi Maria radibo. Raniyomo asu ai ahandi fikimi pütapiyomo yiri yimbu pusiru nimarimombo ahambo hohoanimoyomondühi ŋgusüfo pamarüwuri. Raniyomo ai ahamundi arambeahindi napo ra bokaründümo houmbo masabudo. Rani-moatükuni ra goriyo, fisinjarümbi mbimbirayo asu sanda aboediyo, ŋginindi napo ra masabudo. ¹²Nindou ranahamumbo God ai yafogoadi-namboya, “Se Herot namaru nafi ŋgomboemo,” mehupuramboemo. Asu süngunambo ai raninafi hiniŋgiru hou ŋgorü nafi ahamundi hifina mahomo.

Isip hifina Sosep ai ahandi ambori babidimbo aboeda mafefohindi

¹³Nindou ranai ndaweyafundane rani-simboani Adükarindi nendi ranai Sosepimbo yafogoadinambo tüküme fiyu. Asu ai hoafiyundühi yahuya, “Botindafo, nimori ranani asu ahandi hondane ra ndowapindifi hawa Isip hifina feboehi ŋgei ranühi nimboeiani asu ro hombo hoafindahani animbo ŋgoründühi ŋgei. Nimboe Herot ai nimori ranahambo hifokoeffimbo kokondüri wakindirümbui,” yahu hoafimenduamboyu. ¹⁴Raniyu Sosep ai botifi nimori ra serümündü haya ahandi hondi ranidibo mare rani nimbokoani Isip hifinambo mahei. ¹⁵Hifi ranühanimbo ai nimboeiani Herot ai yifindümbui. Adükari ai ahandi hoafiyu-randeimbi ahandi yafambe süngure haya hoafiyuhüya, “Ro wandi Nimori Isip hifambeahindi mborai masahando,” mehu. Hoafi ra moani anihondü hondü tükündifemboe yaho hayamboyo rani moatükuni ranai yare yahurai tüküme feyo.

Herotindi hoafi süngu nimori hifokoakomarihündi

¹⁶Hüfihamindi süfuanipoedi ndüfosi nendi masifomo ranai ahambo ŋgorü-süngumarüwuri ra Herot ai kirihai fifire hayamboyo asu ranimbo ahambo ŋginindi ŋgusüfoambe fondirimindi mahafu. Raniyu asu ai

muŋguambo nindowenihi nimori yimbu himbanikoateyeimbi Betrethem ŋgoafihündi asu ŋgoafi amuri rani ŋgoafi-kimi adaburo ranambeahindi hifokoakofoefembo hoafi masendi. Sapo nindou hüfihamindi süfuanipoedi ranai hoafimemo rani-simboani mupui tükümeŋefyo hoafi ra fifire hayamboyu asu ai yare hoafimepuri nimori ra hifokoakofoefembo. ¹⁷Ndani-moatükuni tükümeŋefyo ra sapo Godindi hoafi hoafiyu randeimbi nindou Seremaiani yafambe süngure haya horombo hoafimareandi ra simogodühi tüküfemboyo yare tükümeŋefyo. ¹⁸Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya,

“Ramahündi ai yasimondi mami himboriyei.

Arani hoafi afindi puküna asu arani hoafi yambohai tüküfeyowa himborayei.

Reser ai ahandi amoa mami Israerihündi nimori ranaheimbo araninamborandüra

asu muŋguambo nindou ranai ŋgiri ahambo didiboadondihindi ahandi ŋgusüfoambe farihefembo.

Nimboe sapo ahandi nimori ranai niŋgokoatemayeiambo wambo,”
mehu rani-süngumbo. *Jeremaia 31:15*

Sosep ai ahandi ambori babidi asükaiyei masühüsi

¹⁹⁻²⁰Süŋgunambo Herot ai yifiyuane asu Adükariindi nendi ranai yafogoadambe Sosepimbo Isip hifihü tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Se ambori ndowapindifi hawa hihirindafo Israerinambo ŋgafi. Nindou sapo nimori ranahambo hifokoefimbo hohoanimomemo ranai ana yifimemo,” mehundoamboyu. ²¹Raniyu asu Sosep ai botifi nimori ra serümündü haya hondambo kameihi asu ai hihiriyahi Israer hifinambo mahüsi. ²²Asu Arkeraus ai ahandi afindi Herot ranahandi fondühi Sudia-yafe adükari bogorimbofi manüŋgu rani hoafi ra Sosep ai himboriyu haya ranühi niŋgombo hombo ra yihimbomayu. Ŋga asu God ai yafogoadambe Sosepimbo bidifiri hoafi masagadoamboyu asu ai Gariri hifinambo mahu. ²³Raniyu asu ai hu ŋgoafi mami ahandi ndüri Nasaret ranühi manüŋgu. Sapo mami rani-süngumbo animbo God ai ahandi hoafiyomo rundeimbi süŋgu hoafiyomondühiya, “Nindou ranahambo Nasaretihündi nindou mbiseimboyei,” mehomo yahurai anihondü tüküfembohündamboyo yahurai tükümeŋefyo.

Son himoni hundürürandeimbi nindou ranai Godindi hoafi bokarihefembo tükümeŋefyo

(Mak 1:1-8; Ruk 3:1-9; Son 1:19-29)

3 ¹Rani-simboani Son himoni hundürüra-randeimbimayu tükümeŋefyo. Nindou ranai nimi wohi furikoatereandühi Sudia hifambe ranühi manüŋgu. Ai piyu haya nindou rani hifihü amarei ranaheimbo Godindi

hoafi ra bokarihai marandi. ²Raniyu asu ai yare hoafiyuhü yahuya, “Awi, se sihei moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanambondihindi, nga God nginindi hifandarandi ra ndeara moani akimane,” mehu. ³Sapo Son ranahamboyu God ahandi hoafi hoafiyu randeimbi nindou Aisaia ranahandi yafambe süngure hoafiyuhüya, “Nindou mami ai nimi wohi furikoatereandühi mungiyuhü yare hoafiyuhüya,
 ‘Adükarindi nafi se didiboadondihindi.

Ai hombo-memo nafi ra ndondondihi hininggindihindi,’ *Aisaia 40:4* mehu ra,” mehu.

⁴Son ai hoeari ahandi güdemarandi ranana kamer ninihondi ninendinambo nafiyoweimbihündiyo. Asu ai ninihondi hoearihündi titapürimbore güdehaya botifohü asu wohi yitihü nimambeahindi, efu hoe raniyu sesü marandi. ⁵Raniyei asu nindou ranai Serusarem ngoafihündi, munguambo Sudia hifi ranihündi asu munguambo hifi Sodan Hoe ranikimi adaburo ranühündambo ai Son sowana masühüsi. ⁶Raniyei nindou ranai ahei moaruwai hohoanimo süngumarihü hei ranahambo weindahimarihinda asu ai aheimbo Sodan himo hundürürarü marandi.

⁷Ngga Son ai hoeireapurane Farisi asu Sadyusi afindi ranai ahamboya, “Yihoefombo ai himoni hundürümbiramuni,” yahomo houmbo ahambo sowana mahomonda hoeimareapuri. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi seana amoasirindi nimor-anemo! God ai sihamumbo nginindinduhi moaruwaimbo ndeapürimbui. Se nüngundafu mafebou? ⁸Se moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanamborundeimbihündi ana asu sihamundi nine ratüpuri rawarundi ra se moaruwai hohoanimo hininggifembo nafuimbendüramboane. ⁹Se nggiri randu borindimondühiya, Roana Suda anefi, Roana Abrahamindi amoao mamiwambo aboedambo-ndahumboyefi, mbisimo. Awi ro sihamumbo hoafehapuri God aiana moani nimoei kurayo ranamboani ndemüdi haya Abrahamindi amoao mamimbonde hininggindeambui! ¹⁰Nimi sirahambe pirifirihéfembohünda ndeara time ranai ndoramindi engoro. Munguambo nimi ra nahaniyo ai aboedi hisikoateayo ana, ranahambo time ranambo hitihefe hefe haiambe pütifemboane. ¹¹Roana se moaruwai hohoanimo ra hininggiri himboanei ranimbo nafuimbohünda himoni hundürariharü. Ngga nindou nggorü ai wandi wagabe tüküfemboayu ranai ana siheimbo Yifiafi Aboedinambo asu hai ranambo hundüründarümbui. Aiana moani adükari hondüyuwani asu ro rani hoarehanahi. Roana awi aboedi ndearihamindiyahipoani ahandi su ra semindindombo. ¹²Rananimbo ai fok warambe ndemüdi haya ranambo wit hipiri ra futinde findamüdi pindendambui. Asu ai wit safi aboedi rani-yanggiri ndemüdi ahandi wit sihefembo wori-mayo ranambe digembui. Ngga asu hipiri moaruwai moani yanggrombo rananimbo ai ndemüdi sapo hai dikirifekoate moani

yare koadürümbo koadürümbo horoweimbi ranambe pütindifimbui,” mehu.

Son ai Sisasimbo hundürümarüri

(Mak 1:9-11; Ruk 3:21-22)

¹³Mami rani-simboani Sisas ai Gariri hifi hiniḡgire haya Sodan himona mahanu. Son sowana ḡgahani ai wambo ahandi warina himoni hundürimbirandiri, mehu. ¹⁴ḡga asu Son ai ahambo ḡgorü hohoanimonambo yare hoafiyundowohü yahuya, “Seanimbo wambo hundürüyondirimbo-mayafi asu simbori se wambo-sowana asinifi ro sihambo hundürüyoninimbo,” mehundoamboyu. ¹⁵Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “I ambe, ḡga hapondani ana moani ro hoafayahi süḡgu randowandi. Se randowandani moani rani süḡgu mbumundi hohoanimo munḡu sihiri nafindihumindéfomboane, ḡga ra aboedane,” mehundoamboyu. Asu Son ai himboriyu haya refembo-ane mehu.

¹⁶Son ai Sisasimbo himoni hundürüri hayamboyu ane, Sisas ai mamihari himonindi tükümeḡfiyu. Raniyo asu sünambe sünü ahambo bureandühiyo asu Godindi Yifiafi ranai wupufo nahurai kosi ahandiwami pühimayoa hoeimareandi. ¹⁷Raniyo asu yasimondi mami ranai sünambeahindi kosowohü yare hoafiyowohü yahoya, “Nindou ranana wandi nimorani, ḡga moani ro ḡgusüfo parihineimbani. Ahamboane Ro wambo ḡgusüfoambe siaoweheandi,” meho.

Sisasimbo refe hoeifembo moatükuni

(Mak 1:12-13; Ruk 4:1-13)

4 ¹Raniyo asu rani-simboani Yifiafi Aboedi ranai Sisasimbo Satan ai sisihimombohünda nimi wohi furikoatereandühi serimindi maho. ²40 si ra Sisas ai sesikoate nünḡu mbura asu ai wembombomayu. ³Asu Satan, nindou sisinda-randeimbi ai ahambo-so tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Se Godindi Nimorayafi ana, nimoei kurayo ndanahambo hoafindafani sesimbofe tükümbifeyowamboane,” mehundoamboyu. ⁴Asu simbori Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Godindi Bukambe yahoya, ‘Sesi yanggiri ana ai ḡgiri nindoundi yanggiri niḡgombo ndendi. Nindou ai yanggiri niḡgombo sahümündi arihündi ra munḡu hoafi Godindi yafambeahündi süḡgu mbisahümündi,’ meho,” mehu. ⁵Raniyu asu Satan ai Sisasimbo Godindi adükari ḡgoafi Serusarem rani-nambo serümündü hu haya hafumbo nimoamo hamindi Godindi Wori Adükari bogimondi raniwami hiniḡgimariri. ⁶Raniyu asu ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Asu se Godindi Nimorayafi ana, nimoamo ndani-waminindi hifini horipindafo pindafi. Sapo Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘God ai sihambo ahandi sünambeahindi nendi ranahamumbo hoafinduani

asu ai sihambo ahamundi warinambo mbundindininimboemo
 asu nggiri nimoeci hoarehi kurayo ranai sihambo futindeanini,
 meho,”

Buk Song 91:11-12

mehundoamboyu. ⁷Asu Sisas ai ahambo yahuya, “Ŋga awi Baiborambe
 hoafi ranamboani ai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se Adükari sapo
 sihafi God ranahambo rando hoeindorimboyafi, ŋga yowani,’ meho,”
 mehundoamboyu. ⁸Raniyu asükaiyu Satan ranai Sisasimbo serümündü
 hifi wafu nimoamo hamindi-mayo raniwami mahafu. Raniyu ai
 raniwami nünḡumbo Sisasimbo muḡuambo nindou-yafe hifandarundi
 raniyo asu ahamundi muḡuambo aboedi adükari moatükuni engoro
 ranahambo nafuimefoendo. ⁹Raniyu asu Satan ai hoafiyundühi yahuya,
 “Asu se yiri yimbu pusirowandühi wambo hohoanimoyafindirühi
 ḡgusüfo pararowandüri ana, asu ro sihambo muḡu moatükuni
 nafuimehanini ra ndahananimboyahi,” mehundoamboyu. ¹⁰Asu Sisas
 ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “E! Satan, se andai ragu ḡgafi!
 Baiborambe hoafi ranai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Adükari sapo sihafi
 Godimayu ranahambo yanggiranimo se hohoanimondafi ḡgusüfo
 pandoworühi asu ahandi ratüpuri yanggiri ratüpurindafi,’ meho,”
 mehundo-amboyu. ¹¹Asu Satan ai Sisasimbo yare hiniḡgimarira
 ndamefiyua asu Godindi nendi ranai kosimo ahambo farihouwurühi
 hifandimarüri.

Sisas ai Gariri hifambe piyu haya Godindi hoafi wataporimbomarandi
(Mak 1:14-15; Ruk 4:14-15)

¹²Sonimbo sowaründümo karabusambe hiniḡgimarüwuri hoafi
 Sisas ai himboriyu haya Gariri hifina mahu. ¹³Asu ai Nasaret ḡgoafihü
 hiniḡgire haya Kaperneam ḡgoafi sapo Gariri kurihoe ranikimi ḡgoafi
 ranina mahu. Kaperneam Seburun hifi, Naptari hifambe engoro ranühi
 manüḡu. ¹⁴⁻¹⁵Sapo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou
 Aisaiandi yasimondi süḡu yare hoafiyuhüya,

“Seburun hifi, Naptari hifi, Gariri hoe nafi howani gogu ra,
 Sodan hoe gogoanini ra nindou Sudayafe ndifoyei Gariri hifane.

¹⁶Nindou didiyei ai nimbi nimaroambe animboei
 ranai ana si adükari ra hoeirihimboanei.

Yifiyorambo hifi ranambe nimbi nimaroani nindou animboei
 ranaheimbo ana si ranai boakifoareandürimboane,” *Aisaia 9:1-2*
 mehu, ḡga rani-simonḡgorühümboyo rani-moatükuni ra yahurai
 tüküme Feyo. ¹⁷Raniyu asu rani-simboani piyu haya Sisas ai ahandi
 hoafi ra bokarihendühi yahuya, “Awi se sihei moaruwai hohoanimo
 ranahambo daboadanambondihindi, nimboe sapo God ḡginindi
 hifandarandi engoro ranai ndeara akimi tüküfembo yanggirane,”
 mehu.

**Sisas ai ahandi sünguferambo nindou yimbuyimbu
weangurühi mborai mehupuri
(Mak 1:16-20; Ruk 5:1-11)**

¹⁸ Sisas ai Gariri kurihoekimi huane kini wowariyafani rinandeimbi apodoho ranai manimbafanda hoeimareapiri. Ahafandi ndüri ra Saimon, Pitamboyu-randeimbi asu ahandi akidi Andruyu. Apodoho ranai andürinambo kurihoe ranambe kini wowariyafandühi manimbafani. ¹⁹ Raniyu asu Sisas ai hoafiyupirühi yahuya, “Se mborai wandi süngu sinifandani animbo asu ro sihafanimbo nindou semindimbo se kini rawarineandi nou nafuindahapirimboyahi,” mehupiramboyafani. ²⁰ Asu ai moani hoafi niŋgoambe ahafandi andüri ra rarine sihene hena Sisasindi süngu ndamefineandi. ²¹ Asükaiyu ai sühüfi huhündamboyu ŋgorü apodoho ahafandi ndüri Sems, Son ai ahafandi afindi Sebedi babidi botambe nimarimombo ahamundi andüri ra diboadorundühi mamarimonda hoeimareapuri. Asu ai ahafanimbo mborai mehupiri. ²² Asu moani hoafi niŋgoambe ahafandi bot asu afindambo rarine hiniŋgirine hena Sisasindi süngu ndamefineandi.

**Sisas ai hoafi bokarihendühi asu aŋgünimboyeimbi
nindou aboedimarearü
(Ruk 6:17-19)**

²³ Raniyu asu Sisas ai Gariri hifi muŋgu ranambe nüŋgu wakimareandi. Raniyu asu ai refihi Suda-yafe rotu wori nindou ranambe aheimbo yamundimareandüri. Asu ai refihi God ŋginindi hifandarandi eŋgoro Aboedi Hoafi ranahambo bokarimarihendüri. Mami rani simboani nindou ranahei fi ranai moani ranipoanimbo ranipoanimbo aŋgüni fi moaruwaimboareandüri ranahambo aboedimarearü. ²⁴ Ai rani-moatükuni rawareandi ranahambo Siria hifi muŋgu ranambe nindou amarei ranai himborimayei. Asu raniyei muŋguambo nindou ranai nindou didiyei ai moani mamikari aŋgüni moaruwai asu asübusi afindi mamikararandüri ranaheimbo ahambo-so fufurühümündihündüri mafandihindi. Bidifiri nindou moaruwai nendi ahei fiambe nimarümbi, wunünümboyeimbi asu yiri wari yifisafeimbi raniyei ai mafandihinda asu Sisas ai aheimbo aboedimarearü. ²⁵ Raniyo asu nindou afindi ranai Gariri hifihündi, Dekaporis ŋgoafihündi, Serusarem ŋgoafihündi, Sudia hifihündi asu Sodan hoe gogoaninipoedi ranai mami muŋgu ahambo süngumarihori hei.

Sisas hifi wafuambe Godindi hoafi bokarimarihendi

5 ¹ Sisas ai hoeireandürane nindou afindi ranai ahandi süngu tümareandamboyu asu ai hafu hifi wafu mami raniwami namaru

ane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo sowanambo masifomo.
²Raniyu asu Sisas ai ahamumbo piyu haya yamundimareapuri.

Anihondü hondü hihifi hihifane

(Ruk 6:20-23)

- ³Raniyu ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya,
 “Nindou didiyei ai rarihi hoafiyehüya, Roana Godindi aboedi
 sürühoeimbi hohoanimo ra mbonimbori humindefi-mboanefi, asei
 ana, nindou ranai hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God nginindi hifandarandi rani hoarehi aniboadei.
- ⁴Nindou didiyei ai arani araniyei hei ranai ana hihifi
 hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranaheimbo ana God ai didiboado-ndearühi
 yirümondearümbui.
- ⁵Nindou didiyei ai himboari yangiri hifandühündeimbi-mayei aiana
 hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana nini-moatükuni God ai aheimbo saimbo
 yahuhaya masihendi ra ndahümündimboyei.
- ⁶Nindou didiyei ai Godindi mbumundi hohoanimo ranahambo
 semindimbo wembohühi nouehindi
 asu hoe simindimbo amindanijombo nouehindi ana, aiana
 hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God ai aheimbo mbumundi hohoanimo ra dagadürümbui.
- ⁷Nindou didiyei ai nindou ngörümbo moani hipoamboarihündi ranai
 ana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God ai hipoambondearümbui.
- ⁸Nindou didiyei ai ahei ngusüfoambe moani aboedi
 sürühoeyoweimbi hohoanimo ra amarondüri ana, aiana
 hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga aiana God amaru ranahambo hoeindihorimboyei.
- ⁹Nindou didiyei ai moani nindouyei mbusümo rarani
 moatükunimbo borifoferambo yangiri nindouaye ana, aiana
 hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana aheimboya aiana Godindi nimoranei,
 mbiseimboyei.
- ¹⁰Nindou didiyei ai mbumundi hohoanimo yangiri süngurihindani,
 asu ranimbo nindou amuri ai aheimbo tñjirifo sahündürühi
 moaruwai moaruwaimbo-arihindüri ana,
 asu nindou ranai ana hihifi-hihifimbeyei-amboane,
 nga God nginindi hifandarandi sünambe ra ahei-ane.
- ¹¹Nindou bodimondi ai sihamumboya, Aiana Sisasimbo süngururü
 rundeimb-anemo, mbiseihümbo, sihamumbo moaruwai moaruwaimbo

ndihipurühumbo, moani moaruwai wosihofori moatükuni watapori hoafindühupurani ana, asu se ranimbo hihifi-hihifindimo. ¹² Asu se ngusüfoambe aboedi kündündühi afindi hihifi-hihifina niŋgomo sapo adükari moatükuni takini ra ai sünambe mbeŋgoripuri. Sapo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi se niŋgomondi daboadani maningomo ranahamumbo amboani nindou ai rarihi yahurai moaruwaimbo marihipuri.”

Anihondümbofimbi nindou ana sor nami asu si nahurai ane
(Mak 9:50; Ruk 14:34-35)

¹³ “Seana hifinindi nindou ranahei aparümbi nami nahurai-anemo. Ŋga asu nami ranai ahandi apari ra hiniŋgireandühi wanayo ana, asu nami ra budesowani apari-koatendoani ngiri ahandi apari ra koadürü koadüründife hiniŋgindifeyo, nga wani. Ranana rani moatükuni ranai ndeara moaruwaimayoa nindou ai ngiri ndahümündi ranambo ranimbondihindi, nga pifeyoani nindou ai pütapiyehanei. ¹⁴ Seana muŋguambo hifinindi nindou ranahei si nahurai-anemo. Ŋgoafi adükari hifi wafuambe anango ranai ngiri dibo nango. ¹⁵ Nindou ngorü ai ngiri ram hai ra yimunde mbundambo wambüri hoarehi ragu nindeandi, nga wani. Ŋga ai moani nimoamo moanambühi animbo nindeandani asu si ranai nindou muŋguambo rani worambe amarei ranaheimbo si boakiboadeandürimboe. ¹⁶ Moani mami rani-süŋgumbo animbo sihamundi si ranamboani nindou ranahei himboahü si boakiboadeandürani, asu ai nine aboedi moatükuni rawarundi ra hoeindihindühi rananimbo asu ai sihamundi Ape sünambe amaru ranahambo aboedani mbisei-amboane.”

Ahinümbi hohoanimombo yamundife hoafi

¹⁷ “Ro masinihi nda sapo Godindi hoafi hoafiyomo rundeimbi yomondi hoafi meŋgoro asu Mosesindi ahinümbi hohoanimbo ra raguanambofembo sinimboyahipoani, nga asu se randu hohoanimondimboemo, nga wani. Ŋga roana rani hoafimayo ranifihi simongoriyimindimboyahi masinihi. ¹⁸ Sihamumbo ndanahambo anihondümbu anahi hoafiyahipuri, süŋgunambo sünü hifi ranai muŋguyoambe ra ahinümbi hohoanimbo ranahandi sürü pamefeyo ane, asu ranahandi sisamane rani-moatükuni ra akidou amboani ngiri awarindihoayo, nga wani. Ŋga ahinümbi hohoanimbo moatükuni ra rande moani yagodi ngo ngombo muŋguambo moatükuni ranai tükündifemboe. ¹⁹ Ranimboane nindou düdi ai moani akidou amboani ahinümbi hoafimayo ranahambo himborikoateyuhü, asu ai nindou bodimondambo mare rani hohoanimbo süŋgu yamundareandüri ana, nindou ranimayu ranahandi ndüri ra moani akidou hamindi God nginindi hifandarandi ranambe yagodomböe. Ŋga asu nindou düdi ai ahinümbi hohoanimbo ranahambo himboriyu rani-

süngureandühi, asu ai nindou bodimondambo mare rani hohoanimo süngu yamundareandüri ana, nindou ranimayu ahandi ndüri ra God nginindi hifandarandi ranambe adükari hamindi yagodomböe. ²⁰Ro sihamumbo nda hoafehapuri, sihamundi mbumundi hohoanimo ranai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo ranahamundi mbumundi hohoanimo ranahambo ngasündifekoateayo ana, se ngiri God nginindi hifandarandi rani-hoarehi nimandimo, nga wani.”

Nindou nginindi hohoanimo ranahandi yamundife hoafi
(Ruk 12:57-59)

²¹“Se himboriyomombo-anemo horombo sihamundi amoa ai hoafi ra masowandümo. Yare hoafiyohü yahoya, Se yowani nindou hifokoeffepoani. Nindou düdi ai ngörümbo hifokoarariri ana, ahambo nindou yibobore-randeimbi-mayu ranahandi himboahü semündü homboani, mehomo ra. ²²Ngga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo nginindi himboahoeyu ana, sapo yibobore randeimbi-mayu ranahandi himboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo yare hoafiyundühiya, Seana fifirife koate-anafi, ehundo ana, nindou ranahambo kansir bogori ranahamundi himboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo yare hoafiyundühiya, Seana hohoanimokoate-anafi, ehundo ana, nindou ranai hibadambo, hai ngoafambe homboani asu ranühi hai ahambo tikindirimboe. ²³⁻²⁴Ranimboane asu se nini-moatükuni Godimbo saimbo fondi-mayo raniwami sihefembo safi hawamboayafihünda asu sihafi wandafindandi-mayo hoafi sihambo engoro ra hohoanimondafühi ana, asu se nini-moatükuni Godimbo saimbomayafi fondikimi rando digoeffi hawa ngafi. Sapo sihafi wandafi-mayu ranidibo aboedi aboedindafine mbundinambo animbo sünguna ngafi sihafi sihefembo moatükuni-mayo ra Godimbo dabado. ²⁵Asu nindou ngörü ai sihambo papi-hoafiyoninimbo mbüsü haya yibobore randeimbi nindou ahambo sowanimbo hombo sihambo ndemündüninani ana, se nimai ngafi nafini aboedi aboedindafineandi. Ngga asu hibadambo sihambo ai papi-hoafi ranambe sindeaninimbui. Asu se ranambe efoandi ana, asu ai sihambo yibobore-randeimbi ranahandi warambendeaninani asu ai ndemündünini prismanindi warihündeaninani asu ai sihambo karabusambe hiningindeaninimbui. ²⁶Ro sihambo anihondümbo-anahi hoafehanini. Asu se sihafi papi hoafi ranahambo kaki sihefekoateayafi ana, asu se ngiri karabus ra hiningindo hawa aboedambondaföandi, nga wani. Ngga se moani rando karabus ranambe nimboamboyafi.”

Nimorehi ngörü semindi yamundife hoafi

²⁷“Se himboriyomombo-anemo horombo yaru hoafiyomondühi yahomoya, ‘Se yowani nimorehi sisihimo asu nindowenihü birabiripoani,’

mehomo. ²⁸Ŋga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou düdi ai nimorehi hoeire haya ahambo hohoanareandi ana, nindou ranai ahandi ŋgusüfoambe nimorehi sisihimoyumboani. ²⁹Ranimboane asu sihafi himboari mami ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafani ana, himboari ra hündandifi ragu pindowandi. Himboari mami ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, ŋga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, aboedi hamindiyopoani. ³⁰Asu sihafi wari mami ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafani ana, wari ra kandandifi pindowandi. Wari mami ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, ŋga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, aboedi hamindiyopoani.”

Nimorehi semindhünda hiniŋgife yamundife hoafi

(Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Ruk 16:18)

³¹“Asükaiyo horombo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, Nindou düdi ai ahandi nimorehi ranahambo moei yahuhi hiniŋgife mo mbüsühi ana, ai nimorehi ranahambo hiniŋgife hoafi pepafihi sürü papindandühi animboya, Ro nimorehi ndanahambo hiniŋgife mo anahi, mbüsu, mehomu. ³²Ŋga asu ro hapo sihamumbo hoafehapuri nda, nimorehi ranai nindou ŋgorü-dibo hokoateyowani, asu ahandi nindowenihi ai moei yahuhü hiniŋgireanda asu ai nindowenihi ŋgorü aserimindo ana, nindou ranai nimorehi semindi ahini ra gogonimbo-foareandühani.”

Se hoafiyowohüya, Nimoamo nda, yahopoani

³³“Asükaiyomo se himboriyomombo-anemo, horombo sihamundi amoao ranahamumbo yare hoafiyowohü yahoya, Se tikando hawa hoafindafühi nimoamo nda mbisamboyafi. Ŋga asu se nini moatükunimbo dabarifihi nimoamo nda yahombo mbisafombo ana, se moani anihondumbo mamanimbo randowadühi amboani Adükarindi himboahü yahurai dabarindafoandi, meho. ³⁴Ŋga asu ro hapo sihamumbo hoafehapuri nda. Se ninimbo dabarifihi nimoamo nda yahopoani, ŋga wani. Se sünambe ranahambo dükefihi nini-moatükunimbo ŋginemindühi dabarifeponi. Ŋga sapo sünü ranana Godindi mungu moatükuni ra hifandiyo nimarimbo fondane. ³⁵Asu se ninimbo dabarifihi hifi ndanahambo dükefehümbu dabarifeponi. Ŋga hifi ranana sapo God ai nimoamo ahandi fondiwami nimarumbo hifi rani-fihani tijari türe amaru. Asu se Serusarem ŋgoafi ra ndüri dükefihi raniifihi dabarifeponi. Ŋga Serusarem ranana Adükari Bogorindi ŋgoafane. ³⁶Asu nine-hoafi ranahambo ŋginemindimbohünda mbirofihi kife dabarifeponi. Ŋgiri sihafihoari mbirinaŋi mamamboani ra randowadani kifohindo asu nibandindo ndandi, ŋga wani. ³⁷Se yini ehomo ana, yini yangiri yini mbisimo. Se wani ehomo ana, wani

yanggiri wani mbisimo. Rani-hoafi ra moani ndearane. Iŋga nine-hoafi raniŋihi türe haya aho ranahambo se hoafemo ranana Satanindi-mayo hohoanimoane.”

Se nindoumbo simbora moaruwaimbofepoani

(Ruk 6:29-30)

³⁸“Se himboriyomombo-anemo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, Nindou ŋgorü ai sihafi himboari nikondeandani simbora amboani ahandi nikondowandi. Asu ai sihafi yahafi kaboadeandani simbora amboani ahandi kaboadowandi, meho. ³⁹Iŋga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou ai sihambo moaruwaimbo-ndeaninani asu se simbora moaruwaimbo-ndiworimboyafi, ŋga wani. Nindou ŋgorü ai sihafi koeho ra pakarindiheninani asu ŋgorügoanini amboani ahambo hihirindowandi. ⁴⁰Nindou düdi ai sihafi wari ambeimbi hoeari ra ai ndahamindi yahu haya sihambo papi hoafifembo randifyuwani ana, asu sihafi ŋgisihari hoeari ŋgorü ranamboa kameihi dabado. ⁴¹Nindou ai ahandi napo semindimbo, Se wandi napo ra ndowandifi hawa mami kiromita nafi gebuai ra ŋgafi, mbüsüani ana, asu se ŋgorü kiromita nafi gebuai ra tapandandifi hawa napo ra ndowandifi ŋgafi. ⁴²Nindou ŋgorü ai sihambo nini moatükunimboyu düdündüfininani moani ahambo dabado. Asu nindou düdi ai sihafi-mayo nini-moatükunimboyu semindi mburumbo saimbo mbüsüwani ŋgiri ahambo daboadi hihindiwori.”

Hürütümbi nindoumbo ŋgunindimbofembo yamundife hoafi

(Ruk 6:27-28, 32-36)

⁴³“Se himboriyomombo-anemo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se sihafi ŋgunindambüri ranaheimbo hohoanimo pandowandüri asu sihafi hürütümbi nendi-maye ranaheimbo moaruwai moaruwaimbo ndoandüri,’ meho. ⁴⁴Iŋga asu hapo sihamumbo ro hoafehapuri nda. Nindou sihamundi hürütümbaye ranaheimbo se hohoanimo pandundüri asu nindou sihamumbo moaruwaimbo-arihindi ranaheimbohünda Godimbo didibafindafundi. ⁴⁵Rananimbo se sapo sihamundi Ape God sünambe amaru ranahandi nimori niŋgomboemo. Sapo ahandi hüfihamindi ra ai nindou moaruwai-anei asu aboedanei ranaheiwami ai rareandani boakifoareandühane. Asu ai hoe ra rareandani nindou moaruwaiyayi ranaheiwami peyo asu nindou mbumundayei ranaheiwami amboani peyo randühane. ⁴⁶Asu se nindou sihamumbo aboedi hohoanimoeyei rihündeimbimbo simbora aheimbo aboedi hohoanimoemondüri ana, ranimbo asu God ai sihamumbo nini-takini madagapuriyo? Nindouyeyi-mayo takis kaki sowandümo-rundeimbi aiamboani yahurai yaru arundi. ⁴⁷Asu se sihamundi wandafi ranaheimbo yanggiri hihifaründüri ana, asu sihamundi hohoanimo ra nindou amuri

ranaheimbo nūngundo ŋgasūndimandowora? Nindou sapo Godimbo fifirifekoate-mayei ranai rani hohoanimō se sūnguarundi ra aiamboani sūngurihindūhanei. ⁴⁸Ranimboane asu se moani mbumundi hamindi hondū niŋgomo sapo sihamundi Ape sūnambe moani mbumundi hamindi hondū anūngu nou.”

Nindou ŋgorūmbo fehefembo hohoanimōane

6 ¹Sisas yahuya, “Se hibadūmbo! Se sihamundi aboedi ratūpuri ra nindou himboahū randundani asu nindou ai hoeindihimboyei, ŋga yowani. Se ra sūngu yaru randundani ana, asu se ŋgiri aboedi takini moatūkuni sihamundi Ape sūnambe amarundi-mayo ra ndowandūmo, ŋga wani. ²Ranimboane asu se nini-moatūkuniyo nindou napokoateyeimbi ranaheimbo saimbo mbisafimbo ana, asu se nindou ŋgorūmbo yinafoaimbohūdambo, Se wambo horombondafo ŋgafani animbo nindou muŋguambo hoeimbirihindiramboane, mbisamboyafi. Se nindou yafuiyambo horombo aho nou refe weindahi weindahiyō hopoani sapo yimbu yafambeimbi nindou ai rawarundi nou. Nindou ranai Suda-yafe rotu worambe asu nafi bogori sūngu yinafoai tūturu houmbo homo-arundi, ŋga se ai rarundi nou refepoani, ŋga yowani. Nindou ranai rawarundi ranana sapo nindou amuri ranai yihoefimboya, Aiana moani nindou aboedi hamindanemo, mbiseiya yahomombo-anemo rawarundi. Ro sihamumbo anihondūmbo-anahi hoafayahi nda, nindou ranai ana takini ahamundi ra ai ndeara sowandūmombo-anemo. ³Ŋga asu se nindou napokoateyeimbi ranahambo farihefimbo hohoanimondafūhi ana, dibo animbo ahambo fandihawori asu sihafi fikiminindi-amboani nine-moatūkuni se rawarowandi ranimbo ai fifirifekoatembeyeamboane. ⁴Ranimboane asu sihafi saimbo hohoanimō ra dibo yanŋoromboane. Rananimbo asu sihafi Ape sapo nini-moatūkuni dibo enŋoro ra hoeireandeimbimayu ranai simbori sihambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

Godimbo didibafife yamundife hoafi

(Ruk 11:2-4)

⁵“Se Godimbo didibafindafundūhi sapo yimbu yafambe hoafūmbi nindou rawefundi nou randafumboemo. Rani nindou ana muŋguambo nindou ai yihoefimbo hoeimbirihimuna yahomo houmbo-anemo. Suda-yafe rotu wori muŋguambo asu nafi tūkūfihī aho ra botiyafu weindahi niŋgomombo Godimbo didibafimbo hohoanimoyomondūhanemo. Ro sihamumbo anihondūmbo-anahi hoafayahi, nindou ranai ana takini ahamundi ra ai ndeara hifi ndanūhūnda sowandūmombo-anemo. ⁶Ŋga asu se didibafifembo mbisafombo ana, se wori safambe keboao ŋgūfi yipuri pando hawambo animbo sihafi Ape moani dibo

amaru ranahambo didibafindafoandi. Rananimbo asu sihafi Ape sapo nine-moatükuni dibo engoro ra hoeireandeimbi-mayu ranai simbori sihambo takini daganinimbui. ⁷Se didibafindafundani Godimbo fifirife-koateyeimbi nindou rawarihindi nou randafundümboemo, nga yowani. Nindou ranai Godimboya, Ai yihoefi hoafi himborindümbui, sei hehi moani afindi hoandari hoafi hoafiyeihi didibafehindi. Nga se yahurai Godimbo moani fifirife-koate hoafi afindi didibafindafu-mboemo, nga yowani. ⁸Asu se rani-nindou yahuraindimondühi ahamundi-mayo hohoanimo rani-süngundümboemo, nga yowani. Sihamundi Ape ai nine-moatükuni semindimbo hohoanimoayomo ranahambo se ahambo düdufeckoateyomondambe fifireamboane.

⁹Se didibafifembo mbisimombo ana, ndandu houmbo animbo didibafindafundi,

‘Yihoefi Ape sünambe amarifi,
sihafi ndüri ranahambo moani ahinümbi
hamindimbeyowamboane.

¹⁰Sihafi nginindi hifandarandi ra ndühi mbokoso-amboane.

Se hohoanimoayafi süngu yangiri hifi ndanühi süngufemboane
sapo sünambe-amboani sünguarundi nou.

¹¹Yihoefimbo sesi ndani simboani sesimbo simogodühi ndawamuni.

¹²Se yihoefimbo nine-moatükuni moaruwai ramarihundi ranimbo
amboawiyei mbisafimuni
sapo ro nindou ai moaruwai yihoefimbo rarihimuna aheimbo
amboawiyei sefi arihundi nou.

¹³Se yihoefimbo refe hoefimuni moatükuni ranambe ndowandifimuni
ngamboyafi,
nga se yihoefimbo moaruwai nendi ahandi warambeahindi
aboedühi ndowandifi hiningindowamuni,’ mbisimo.

¹⁴Nindou ai sihamumbo moaruwaimbo-rihipurani asu se ranaheimbo
amboawi ehomondüri ana, asu sihamundi Ape sünambe amaru ranai-
amboani sihamundi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi
mbüsumbui. ¹⁵Nga asu se nindou ngorümbo ranahambo amboawi
yahokoateyomo ana, asu sihamundi Ape sünambe amaru ranai amboani
ngiri se nine-moatükuni moaruwai rarumboemo ranahambo amboawi
mbüsu, nga wani.”

Sesi wehisao yamundife hoafane

¹⁶“Asu se ninimbo sesi wehindimondühi ana, se ngusümboari
sihamundi ra amomongo-amomongondimondühi wembombofi
ndimboemo yimbu yafambeimbi nindou rawefundi nou, nga yowani.
Nindou ranai wembombofiayomo houmbo ai nindou himboahü
hoahoangomondühanemo nindou ai ahamumboya ai ana sesi

wehiyomondühanemo, mbiseiya yahomo houmbo. Ro sihamumbo anihondümbö-anahi hoafepapuri, nindou ahamumbo aboedanemo asehi ana, ai ranihünda ahamundi takini sowandümbö-anemo. ¹⁷Ŋga asu se sesi ra wehindafühi ana, sihafi ŋgusümböari ra popoainda asu mbiro sibada mbundambo animbo ŋgafi. ¹⁸Ranimbo nindou amuri ai ŋgiri sihambo fifirindihinini se sesi wehayafi ranahambo. Ŋga sihafi Ape sapo dibo anüŋgu ai yanggiri animbo fifirindeaninimbui. Ranimbo asu sihafi Ape sapo nine-moatükuni dibo engoro ra hoeireandeimbi-mayu ranai sihambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

Napo afindi sünambe mbeŋgori

(Ruk 12:33-34)

¹⁹“Se hifi ndanühi ningomombo moani ŋginindi napo ra sihamumbo püpindu gafomboemo. Hifi ndanühi ana nine-moatükuni engoro ra kidaboari ai taparühi, sami ai sesi, asu hümbühüni nendi ai wori birihehi sahümbüdi raraorihündühaneni. ²⁰Ŋga asu se sihamundi ŋginindi napo ra se sünambe animbo püpindu gafomo. Ranühi ana ŋgiri kidaboari ai tapandühi, sami ai dedi asu hümbühüni nendi ai wori birindihehi ndahümbüdi raro ndühüdi, ŋga wani. ²¹Ŋga sihafi aboedi napo ra püpira hafo yanggorowohü ranühi animbo sihafi ŋgusüfo amboani kündarimboe.”

Fi ranahandi si

(Ruk 11:34-36)

²²“Himboari ranana sihafi fi muŋguambo ranahandi ram hai nouane. Sihafi himboari ranai sürarihoayo ana, asu hohoanimo sihafi fiambe muŋguambo ranai si nahuraindimboe. ²³Ŋga sihafi himboari ranai moaruwaiayo ana, asu hohoanimo sihafi fiambe muŋguambo ranai nimbi nimandimboe. Asu si sihafi fiambe amaro ranai nimbi nouayo ana, nimbi ra moaruwai hamindindimboe!”

Nindou ŋgorü ai ŋgiri yimbu bogori nindouyafandi ratüpurindu

(Ruk 16:13)

²⁴“Nindou ŋgorü ai ŋgiri yimbu bogori nindouyafandi ratüpuriyu randeimbi nüŋgu. Ŋga nindou ranai ana bogori ŋgorü ranahambo moaruwaimbondirühi asu ŋgorü bogori ranahambo diboadondirümbui. Ai ŋgorüdi hoafi yanggiri süngundeandühi asu ŋgorüdi hoafi daboadanambo-ndeambui. Se ŋgiri God asu kaki mami ŋgusüfoambe hohoanimo pandowapiri.”

Ŋgusüfo puküyowohü afindi hohoanimoyo hoŋgo hoafi

(Ruk 12:22-31)

²⁵“Ranimboanahi ro sihamumbo hoafepapuri nda, se sihamundi yanggiri ningombo ranahambo afindi hohoanimo-ndimboemo. Se yaru

hoafiyomondühiya, Sihiri nini-moatükuni madagüdifi? asu Sihiri ninimoatükuni mandimindefi? mbisimboemo. Asu sihamundi fi ranahambo ngiri afindi hohoanimomondühiya, Sihiri nini moatükuni magüdühu? mbisimboemo, nga wani. Yangiri ningombo ra ai sesi moatükuni yangiriyopoani. Asu fi ra ai yihuru moatükuni yangiriyopoani. ²⁶Asu awi se ndu nimoamo ahahabodei ranaheimbo hoeirundüri. Ndu ranai ana moai nini-moatükuni hoari hifi karihi, sesi yimungurihümündi hei sesi wori ranambe gugurihi sihehi raraorihündi. Iga sihamundi Ape sünambe amaru ranai-ani aheimbo sesi sagadürühi hifandandüri arandi. Se ndu ranaheimbo ngasündündüri houmbo ndeari hamindanemo. ²⁷Iga asu nindou sehündi ranai-amboani ngiri moani ahandi hohoanimomondühiya yangiri ahandi yangiri ningo ra sühinde ngu! ²⁸Asu nimboe se hoeari napo ranimbo afindi hohoanimomondühiya? Awi se amindafuri ahuri tüküfe ninouayo ranahambo hoeiru. Ai ana moai tijirifoyeihi momo yibüdühi rihündi, nga wani. ²⁹Iga asu awi ro sihamumbo hoafehapuri horombo nindou adükari bogori Soromon amboani ai yihuru napo moani simbafi hamindimayusi, nga asu ai moai hoeari ra ahuri moani aboedi himboyo haya tütükiyo ninouayo yahurai yihururamündu. ³⁰Wohi amindafurambe amaro haponda ra asu sümbo siambe hifitiriyimindi haiambe pitifemboane. Moaruwai yahurai wohi ranamboani God ai ahambo aboedi yihurure hiningareandi ana, asu ai sihamumbo amboani yihurundeapurümbui. Se yihuru ranahambo afindi hohoanimomondühiya, nga sihamundi anihondümbofo hohoanimomondühiya ana akidou ane! ³¹Iga asu se refe afindi hohoanimomondühiya, Nahanihünda sesi yihoe fi ranai tükümandife? Yihoe fi simindimbo moatükuni amboani? Asu yihoe fi hoeari napo amboani? Rani-moatükuni ranahambo yahurai afindi hohoanimomondühiya hoangopoani. ³²Yahurai rani hohoanimomondühiya ranana nindou Godimbo fifirifekoate-yeimbi-mayei rananei ai yahurai rarihi hohoanimomondühiya hei arihündi. Sihamundi Ape sünambe amaru ranai rani-moatükuni se semindimbo hohoanimomondühiya ra ai fifire türüfoare-amboani. ³³Asu se sapo God ahandi hifandarandane asu ahandi mbumundi hohoanimomondühiya ranane rani-boatei-animbo se hohoanimomondühiya hoangomo. Rananimbo asu raniwami amuri bidifiri moatükuni ranamboani ai rani-moatükuni kapeihi ndaiyapurümbui. ³⁴Ranimboane asu se nini-moatükuni sümbo tüküfemboayo ranahambo afindi hohoanimomondühiya. Nini-moatükuni sümbo tüküfemboayo sümbo se ranahambo hohoanimomondühiya. Mamami si ranai moani ahandi tijirifo rani-simboani ndearane,” mehu.

Nindou ngorumbo ahandi ningo ranimbo yibobofepoani

(Ruk 6:37-38, 41-42)

7 ¹Sisas yahuya, “Se nindou ngorumbo yibobo-ndundürimboemo. Hibadumbo, nga sihamumbo asukai hihindife yibobo-

ndeapurimboe. ²Sapo se nindou ngoründi hohoanimo yiboboarundi rani simogodühi animbo God ai-amboani sihamundi hohoanimo yibobondeapurümbui. Sapo se nindou ngorümbo yimbumarundi mami rani simogodihü God ai sihamumbo yimbundeapurimbui. ³Nimboe asu se sihafi wandafi ranahandi himboarambe düdübudi akidou apaiara ra hoeiarowori, nga asu nimoko afindi sihafi himboarambe amaro ranahambo awi se moai fifirowandiyo? ⁴Asu se nünguro hawamboyafi sihafi wandafi ranahambo raro hoafiyafühiya, Wandafi, sihafi himboarambe düdübudi ra hündihehea samboanahi, asafi, nga asu sihafi himboarambe nimoko ra nüngumando-a? ⁵Awi seana yimbu yafambeimbi nindou-anafi! Se boatei sihafi himboarambe nimoko ra hündandifi raguanambondo hawambo animbo asu sihafi wandafi-mayu ranahandi himboarambeahindi düdübudi akidou ra hündihoefindo.

⁶Se Godindi moatükuni ra yafori moaruwaimbo digoemboemo, nga asu ai hihirindahindühi sihamumbo kündarimboeyi. Asu sihamundi nine-moatükuni aboedi-mayo ra moateiyei wagabe pindumboemo, nga asu ai tiñarinambo anümi boagindühi digegimboeyi.”

Nindou ai Godimbo didibafehindi ana, dagadürimbui
(*Ruk 11:9-13*)

⁷“Se düduyafu arundi ana, dagapurümbui. Se kokoru arundi ana, hoeindumboemo. Se pirako pirako arundi ana, yipuri sihamumbo sübüdühepurimboe. Asu düdi ai pirako pirako arandi ana, ahambo yipuri sübüdühoemboe. ⁸Ŋga nindou düdi ai düdufi arandi ana, ndemündümbui. Asu düdi ai kokora arandi ana, hoeindeambui. Asu düdi ai pirako pirakora arandi ana, ahambo yipuri sübüdühoendomböe. ⁹Nindou sihamumbo mbüsümo ahandi nimori ai mbanimbo sao yahumbo düduwefindo ra ahambo moani nimoei mengoro ra madagadoyo? ¹⁰Asu ahandi nimori ranai kinimbo düdufindoani ra ahambo amoasiri madagadoyo? ¹¹Se nindou moaruwai-anemos, nga se sihamundi nimori ranaheimbo aboedi moatükuni yanggiri sabudüri arundi. Yahurai animbo sihamundi Ape sünambe amaru ranai nindou düdi ahambo düdufeyu ana, ranahambo aboedi moatükuni dagadombui. ¹²Munquambo moatükuni hohoanimo ra nindou amuri ai sihamumbo yahurai rambirihimuni ayahomo yahurai hamindi animbo se moani aheimbo randundüri. Rani-moatükuni hohoanimo ranana Mosesindi ahinümbi hohoanimo asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi-yomondi yamundife hoafimayo ranahandi nimindane.”

Nafitambe akidou nafi ho
(*Ruk 13:24*)

¹³“Nafitambe akidou rani nafanimbo se kebou ngomo. Sapo nafitambe adükari ahandi nafi fuiyandeimbi ranana moaruwaimbo

ngoafinamboane aho. Iŋga nindou afindi ai nafi rani-sūngu hei rihündühanei. ¹⁴Iŋga yipuri nafitambe hihiforeandeimbi ranai akidouyo haya asu ahandi nafi tiŋumbane. Iŋga nafi ra yanggiri koadürümbo ningombo nafane aho, ŋga ranane asu nindou yimbu mami yanggiranei ai nafi ranahambo hoeirihindühi rani-sūngu ahei.”

Nimi nimindi asu ahandi hisi ranane

(Ruk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵“Godindi hoafi tikai hoafiyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo awi se hibadümbo. Moanambühi sipsip himboari hoafendi himboemo nahurai sihamumbo sowana asifomo, ŋga asu wagabe ragu ana nimambehindi yaforanemo. ¹⁶Se ahamundi ratüpuri ranambo ahamundi hohoanimo fifirindumboemo. Iŋga aŋginaŋi tihoari tihoarümbi wofi nimindi ranifihi hisimandiyo? Asu hoandasüfo sosoweimbi werifoai nimindi ranifihi hisimandiyo? Ra wani. ¹⁷Iŋga sapo nine-nimi aboedayo ranai aboedi nimi hisi yanggiri hisindimboe. Asu moaruwai nimimayo ranai moaruwai nimi hisi rani yanggiri hisindomböe. ¹⁸Iŋga asu moaruwai nimi ranifihi ŋgiri aboedi nimi hisi ra hisindo. Asu aboedi nimi ranifihi ŋgiri moaruwai nimi hisi ranai hisindo, ŋga wani. ¹⁹Muŋguambo nimi ranai nimindi ranifihi moaruwai hisiyowani ana, ahambo hifitiriyimindi haiambe mandifeyowohane. ²⁰Ranimboane asu se Godindi hoafi tikai hoafiyomo-rundeimbi ranahamumbo ahamundi ratüpuri hohoanimo ranambo fifirindüpuri. ²¹Se yaru hohoanimo-ndimondühiya, Muŋguambo nindou ai wambo hoafiyeihi, Adükari Adükaraye ranai God sünambe hifandarandi ranambe gagüsimboyei, mbisimboemo, ŋga wani. Iŋga nindou didiyei ai moani wandi Ape sünambe amaru ranahandi hohoanimo süngurihi arihündi ranai yanggiri animbo God ŋginindi hifandarandi ranambe keboehimboyei. ²²Iŋga asu yibobofembo si ranai tüküfeyoambe animbo nindou afindi ai dükandihindiri hoafindeihi animboya, ‘Adükari, Adükari, sihafi ndürinamboyefi Godindi hoafi ra hefi wataporimbo-rihündühi bokarihehu marihündi. Sihafi ndürinamboyefi moaruwai nendi nindouyei fiambehindi raganambo-rihündühi hepünifeimbi moatükuni rarihu marihündi,’ mbiseimboyei. ²³Ranimbo asu ro hoafindahühi animboya, ‘Ro moai siheimbo fifirihearü. Moaruwai hohoanimo ratüpuriyei rühündeimbi nindou-anei. Wambo sowana ndühi sinipoani, ŋga andai ragu ŋgei!’ mbisamboyahi.”

Worimborini rinandeimbi nindou yimbu

(Ruk 6:47-49)

²⁴“Asu, nindou düdi ai wandimayo hoafiyaheimbi hoafi ranahambo himboriyu mburambo asu ai rani-sūnguarandi ana, nindou ranai sapo fifireandeimbi nindou ai ahandi wori kambohoani ŋginindi raniwami

worimboarandi nahurai-ani. ²⁵Asu hoe afindi ranai hoeyowohü, hohoambu afindi ranai tüküfeyowohü weri ranai wori ranahambo fandihendühanesi, nga asu wori ra kambohoani fondarimbo-wambo moai birefoai hifini peyo. ²⁶Asu nindou düdi ai wandi-mayo hoafiyaeimbi hoafi ranahambo himboriyu haya asu ai rani-süngufekoateayu ana, nindou hohoanimokoate-ani. Sapo nindou wori moani kambohoani kaihuri yanggiri raniwami worimboarandi nahurai-ani. ²⁷Hoe afindi ranai hoeyo, hohoambu afindi ranai hohoambuyo, asu weri afindi ranai wori ranahambo fandihenda asu wori ranai birefoai peyowohane rani-moatükuni ranambo. Wori ra birefoendi ranana moani moaruwai hamindi hondane!” mehu.

²⁸Sisas ai hoafi ranahambo hoafiyu kikimaramündua, nindou afindi ranai ahandi yamundife hoafi himboriyei-ani mayowa mahepünehindi. ²⁹Ŋga Sisas ai moai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou yahurai tüküfi yamundeandüri, nga ai moani rani-poanimbo nginindinamboyu aheimbo yamundi-mareandüri.

Sisas ai nindou mimaniho angünümbi aboedimariri

(Mak 1:40-44; Ruk 5:12-14)

8 ¹Sisas ai yamundife hoafi ra hoafiyu haya hifi wafu-mayo rani-waminindi hifina mahanua, awai nindou ranai ahandi süngu tümareandi. ²Raniyu asu nindou mimanihoeimbi-mayu ranai Sisasimboso tüküfi Adükarani yahu hohoanimoyuhü yiri yimbu pusireapiri ahandi fikimi piyu nimarühi hoafiyundowohü yahuya, “Adükari, se refembo hohoanimondafühi ana, wambo aboedindowandiri,” mehundo-amboyu. ³Asu Sisas ai warifi hu nindou-mayu ahambo sündirühi hoafiyuhü yahuya, “Yini, ro randiheamboyahisi. Ŋga se haponda aboedi tüküyafo,” mehuamboyu. Asu moani mamihari rani-simboani nindou ranai mimanihoeimbi-mayuhündi aboedimefiyu. ⁴Raniyu asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “E, Se ndühi himboriyafi! Ndani-moatükuni ndanahambo se nindou amurambo hoafindamboyafi. Ŋga se moani ngafi Godimbo sihai-randeimbi nindou-mayu ranahambo animbo sihafi fi ra nafuindafi. Asu Godimbo sihefembo moatükuni Moses refemboane mehu ra randowandi ai hoafi-mayu süngu. Ranimboane sihafi fi hoeari angüni ra muᅇgumayo mbisei-amboane,” mehundo.

Sisas ai Romihündi amiyomondi bogorindi

ratüpuriyurandeimbi aboedimariri

(Ruk 7:1-10)

⁵Raniyu asu Sisas ai Kaperneam ngoafambe tüküfiyuwane Romihündi ami-yomondi bogori ai ahambo ranühi hoeriri hayambo Sisas ai

mbifarihendiri yahu haya düdu düdumarüri. ⁶Ai yare hoafiyundühi yahuya, “Nindou Adükari, wandi ratüpuriyu-randeimbi nindou ranai angünimbo worambe mbeḡguri. Ai ahandi tiḡari yifiyo haya asübusi afindi semündü haya mbeḡguri,” mehundo-amboyu. ⁷Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Awi ro ḡga ahambo aboedindihinimboyahi,” mehundo-amboyu. ⁸Asu simbori ai hoafiyundühi yahuya, “Nindou adükari, ḡgiri se randafuandi. Ro ndeari hamindiyahi animbo se wandi worambe keboao maḡgüfi. ḡga se moani hoafi yaḡgiri animbo hoafindafani amboani asu wandi ratüpuriyu-randeimbi ranai aboedimbiyu-wamboane. ⁹Ro-amboani wambo hifandiyindirimo nindou ami bogori adükari nüḡguwani anahi asu ami bidifiri ai wandi hoarehanemo aniḡgomo. Rananahi asu ro nindou ndanahambo, Se hafi, asahando ra ai huhani, asu nindou ḡgorü ranahambo, Se sühöfi, asahi ra ai süfuhani. Asu nindou wandi ratüpuriyu-randeimbi ranahambo, Se rani-moatükuni raro, asahi ra ai moani rareandühani,” mehundo-amboyu. ¹⁰Asu Sisas ai rani hoafi ranahambo himboriyu haya, hepünüfihü nindou afindi ahandi süḡgu tümareandi ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro siheimbo hoafehandüri, horombo ro moai nindou mami Israer ḡgoafi-hündi ndahurai anihondümbo-reandeimbi nüḡgua hoeirihini. ¹¹Awi ro nda siheimbo hoafehandüri, nindou afindi bidifiri ai hüfihamindi süfuanipoedi asu hüfihamindi hanüwanipoedi ranai fandihi sesesi fondi manḡgo ranikimi Abraham, Aisak asu Sekop babidi God ḡginindi hifandarandi ranambe nimandeimboyei. ¹²ḡga asu sapo hifandarandi ranambeahindi nendi-maye ranaheimbo animbo nimbi nimariwani ndemündündüri pindeirani ranühi ai hasiheindeihi ahei yahafi hitihümboyei,” mehündüri. ¹³Raniyu asu Sisas ai ami-yomondi bogori ranahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ḡgoafinambo ḡgafi, ḡga asu se nine-hohoanimo raro anihondümbo-arowandi rani-süḡgu animbo sihambo randeaninimboe,” mehundoamboyu. Asu moani hoafi niḡgoambe ami-yomondi bogorindi ratüpuriyu-randeimbi nindou ranai aboedimefiyu.

Sisas ai Pitandi yamḡgoamindi aboedimareandi

(Mak 1:29-31; Ruk 4:38-39)

¹⁴Refi mbura Sisas ai Pitandi worambe kefuai hüfuhünda Pitandi yamḡgoamindi ranai fi hüfiyohü angünimbo fondühi meḡgorowa hoeimareandi. ¹⁵Raniyu asu Sisas ai ahambo watiḡarühi masündeanda angüni ranai nimorehimbo hiniḡgire haya makosifoendi. Raniyu asu ai botife Sisasimbo sesi kanimareri.

Pitandi yamḡgoamindi aboedimareandi

(Mak 1:32-34; Ruk 4:40-41)

¹⁶Raniyu asu rani nimbambe nindou bidifiri moaruwai nendi ahei fiambe nimarindüreimbi ranaheimbo Sisas sowana fufurühümündi-

hündürü mahüsi. Raniyu Sisas ai nindou ranahei fiambeahindi moaruwai nendi ranaheimbo hoafinambo yanggiri raguamambo-mareandüra asu nindou rani angünümbi-mayei ranai munguambo aboedimehindi. ¹⁷Sisas ai rani-moatükuni ramareandi ra, sapo Godindi hoafi hoafiyu randeimbi Aisaia ai yare hoafiyuhü yahuya,

“Ai ahandihoari angüni moaruwai sihefi ra ndemündühi
asu sihefi rani-moatükuni ra raguamambo-mareandi,” *Aisaia 53:4*
mehu rani simogodühi tüküfemboyo ramareandi.

Nindou yimbu ai Sisasindi süngu hombo masafani

(Ruk 9:57-60)

¹⁸Sisas ai hoeireandane nindou afindi ranai ahandi fikimi rereambo mengoroamboyu, asu ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo kurihoe Gariri ra ngörü himborani barihoemo ningomo yahumbo hoafimayupuri. ¹⁹Raniyu asu ahinümbi hohoanimo yamunde-randeimbi-mayu ranai Sisasimbo-so tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, se nahaniniyo ahafi ra roana sihafi süngu hombo yanggiranahi,” mehundo-amboyu. ²⁰Asu ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Koko ai ahei nimari rambo ambe mbaningondüri, asu ndu ai-amboani ahei apo rambo ngeri mbaningondüri. Ijga Nindou Hondü ro nimari apo rambo fondi-koate anahi,” mehuamboyu. ²¹Raniyu asu Sisasimbo süngurüri-randeimbi ngörü ahambo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, awi ro hihirindahe, nga wandi apembo boatei hifi kandihini heheambo animbo,” mehundo-amboyu. ²²Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Wambo mborai se süngundandiri didifi, nga nindou yifiyeimbi aheihuari yifi nimoko hifi kambireand-amboane,” mehundo.

Sisas hoewerimbo hoafimayua afurimareandi

(Mak 4:36-41; Ruk 8:22-25)

²³Raniyu asu Sisas ai botambe farifi haya mahua ahambo süngururü-rundeimbi ai ahandi süngu mami mahomo. ²⁴Asu raniyomo ai botambe nafi hifomondane nimai hoeweri nginindi ranai tüküfihi kurihoe ranahambo yabadimarandi. Raniyo asu bot ai nimarimondeimbi ranai ndeara himoni hanimbo yanggirimayo. Ijga asu Sisas ai dibo boti-mayo ranambe yapombofi haya apu. ²⁵Raniyomo ahambo süngururü-rundeimbi ranai ahambo hifomo yanggürüwuri hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, yihoefimbo farihawamuni. Sihiri ana ndeara yifombo yanggiranefi,” mehomondamboyu. ²⁶Asu simbori ai hoafiyupurühi yahuya, “Se ra nimboe moani yahurai yihimboemo rana? Awi se akidou hamindi anihondümboru-rundeimbanemo,” yahupuri haya, botifi hoeweriyo asu hoe ranai fifimiyowohü hani hafo marandi ranahambo rühi safi kikindandifi mehua asu hoafi ningoambe

munguambo moatükuni ranai afure pımayo. ²⁷Munguambo botambe mamarimo ranai hepünafundühi yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou ndahurai nda nini nindouyu yahuraia? Asu hoeweri hoe hani hafo marandı ranai moani ahandi hoafi himboriyondo haya afurimareandi,” mehomom.

**Sisas ai nindou yimbuyafandi fiambeahindi
moaruwai nendi hemafoareandi**
(Mak 5:1-20; Ruk 8:26-37)

²⁸Raniyu Sisas ai kurihoe ra gogoasürüni Gadara hifambe tüküme fiyu. Raniyafani asu nindou yimbu moaruwai nendi ahafandi fiambe nimaripireimbi ranai honguambeahindi tüküyafine sinifani Sisasimbo-so tüküme fineandi. Nindou yimbu ranai moaruwai hamindi himbomefanda asu nindou amuri ai ahafanimbo moai hei ngasündihipiri rihündi. ²⁹Raniyafani asu ai puküna heiyafandühi hoafiyafandühi safaniya, “Godindi Nimori, se yihoehimbo nüngufemunimboyafi? Yihoehimbo tiñirifo semunimbo safomboyafi sapo refembo si ranai awi moai tüküfeyo, nga asu se yihoehimbo nüngufemunimboyafi?” safani düdumefineando. ³⁰Rani-fikimi moatei afindi ranai sesi sahüsi wakirihindühi buriyei. ³¹Raniyei asu moaruwai nendi nindou yimbuyafandi fiambe mamarei ranai Sisasimbo düduyahihündühi hoafiyohündowohü seiya, “Se yihoefimbo nindou yimbu ranahafandi fiambeahindi hefoefemunimbo mbisafombo ana, moatei afindi burayei ranaheimbo sowana ahei fiambefembo koandihawamuni,” masahündoamboyu. ³²Asu Sisas ai moaruwai nendi ranaheimbo yare hoafiyundürühi yahuya, “Se andai hei,” mehündüramboyei. Asu ai nindou yimbumbo hiniñgirihipiri hehi moatei burimayei ranahei fiambemehindi. Raniyei asu moatei afindi burimayei ranai hiripinini pipiyeihanei himoni pütapiyei hoe karühüsihü yifisafimayei. ³³Raniyomo asu nindou sapo moatei moañgui mafandundi ranai adükari ngoafi manango raninambo fefou mahomo. Nine-moatükuni nindou moaruwai nendümbimefani ranahafanimbo tüküme fepiri rani hoafi ra wataporimbomarundi. ³⁴Raniyei asu munguambo nindou adükari ngoafi ranühindambo-mayei ranai Sisasimbo hoeifimbo hei-marihündi. Asu ai hei hoeirihorühi ahei hifi ra hiniñgife hefe ngorügoanini hombo Sisasimbo andai, sei hehi hoafimehündo habodei.

Sisas ai nindou tiñari moaruwaimbü aboedimariri
(Mak 2:1-12; Ruk 5:17-26)

9 ¹Sisas ai asükaiyu botambe farifi haya Gariri kurihoe ra barihoei haya ahandi ngoafi Kaperneamina mahu. ²Nindou bidifiri ai Sisas sowana nindou tiñari moaruwaimbü fondiwami mananguwa

sahorimindei mahei. Sisas ai nindou ranahei anihondümbofe ra hoeire haya asu nindou tıjari moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, “Wandi nimori, ngusüfoambe afurindo kündowandi. Sihafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi sambo-anahi,” mehu. ³Raniyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi ranai moani ahamundihoari simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou ndanai ana Godimbo moaruwaimbofe hoafi hoafimayu,” yahomo dibo hoafimemo. ⁴Sisas ai fifireandi nine-moatükuni nindou ranai ahamundi hohoanimoambe wataporimboarundi ranimbo. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Nimboe se hohoanimo moaruwai ra yahurai yaru ngusüfoambe hohoanimoemo rana? ⁵Ro hoafiyahühi sahiya ‘Sihafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi,’ asahiyo asu ‘Botiyafo hawa hafi,’ asahiyo, yimbu ra hoafimbo ro nginindeimbanahi. Asu yimbu hoafi ra hoafimbo nahaniyo hiniñgirouayo asu nahaniyo tıjumbayo? Yibobo ro hoafindahani anihondümbo tükündifemboe. ⁶İga Nindou Hondü hifi ndanühi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi yaho hoafi ra nginindi hifandamboayu ranahambo ra anihondümbo nafuindamboyahı,” mehupuri. Raniyu asu ai nindou tıjari moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, “Se botiyafo sihafi fondi ra sowandifi hawa worinambo ngafi,” mehundo-amboyu. ⁷Asu nindou ranai aboedi botifi haya ahandi worina mahu. ⁸Nindou afindi ranühi burimayeı ranai Sisas ramareandi moatükuni ranahambo hoeirihi hehi yihimbo sisirimehindi. Raniyeı asu ai Godimbo adükarani sei hoafimehüdo moani yahurai hamindi nginindi ra nindoumbo masendi sei hehi.

Sisas ai Matyumbo Se wambo süngurandiri mehundo
(*Mak 2:13-17; Ruk 5:27-32*)

⁹Sisas ai ranihünda botifi haya nafini huhündamboyu, nindou mami ahandi ndüri Matyu takis kaki semündü-randeimbi ranai ahandi ratüpuri worambe mamaruwa hoeimariri. Raniyu Sisas ai yahuya, “Se wambo süngurandiri,” mehundo-amboyu. Asu ai botifi haya ahandi süngu ndamefiyu. ¹⁰Mami Sisas ai worambe nımarümbö sesi sesühi nımaru-ane, takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou afindi raniyomo asu nindou moaruwai hohoanımoyomo-rundeimbi raniyomo ranai tükümeıfundı. Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo rani-babidimbo mami sesi fondi-mayo ranikimi guguriyafu mamarımo. ¹¹Raniyomo Farisi nindou ai rani-moatükuni ranahambo hoeirunda mayoa, asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo düduyafupurühi yahomoya, “Nimboe sihamundi yamunde-randeimbi ranai yahurai nindou babidimbo mami nımarımombo asesu rana?” mehomondamboyu. ¹²Asu Sisas ai hoafi ra himborıyu haya, simbori hoafıyupurühi yahuya, “Nindou aņgüni-koate ana, dokta sowana

moai hei rihündi, nga nindou angüneimbanei dokta sowanambo hei arihündi. ¹³Awi se ngomo Bukambe hoafi ndare hoafimayo ranahambo türüboadundi. Hoafi ranai ndare hoafiyowohü yahoya, 'Hipoambofe hohoanimo ranimbo-anahi ro yifirayahi, nga sesi moani sihefe hohoanimo ranimboyahipoani,' God ra-mehu. Ro tükümeheandi nda nindou aheihoarimbo mbumundi hohoanimoyefeimbanefi asei ranaheimbo mborai yahomboyahipoani, nga moaruwai hohoanimoyeimbi nindou ranaheimbo mborai yahomboyahi tükümeheandi," mehu.

Sisas ai sesi wehisaombo hoafi ra yamundimareandi

(Mak 2:18-22; Ruk 5:33-39)

¹⁴Asu Son hundürirarü-randeimbimbo süngururü-rundeimbi nindou ai Sisasimbo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, "Nimboe Farisi nindou babidimbo ro sesi ra wehisaoyefi, nga asu sihambo süngurunini-rundeimbi nindou aiana moai wehisaoyomo rundi?" mehomo. ¹⁵Sisas ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, "Nindou mami ai nimorehi simbori ndemündü haya asu ahandi ngunindi sesesiyeihi rani-babidimbo niboadei-ambe ranai nindou ranahambo afindi hohoanimo-mandahünduyo? Awi ra ai ngiri randahindi, nga wani. Nga ngorü nindou ranai sesi ranambeahindi ndowarindümo ngorünambondurani rani-simboani animbo ahandi ngunindi-mayei ranai sesi wehisaondeimboyei. ¹⁶Nindou mami ai-amboani moai wamindafi hoeari ranai ambe ningowani asu simbori hoeari bidifiri kikamündi ambe ranahambo pare kakiyu randi. Nindou ai simbori kikamündiü wamindafifihi parareandi ana, asu wamindafi hoeari ranai ambe afindi hamindi ningomboe. ¹⁷Asu nindou ai simbori wain hoe ra wamindafi wain hoe ninihondi hoeari hipiri ranambe karareandi ana, asu hipiri ranai tipondifeyowohü asu wain hoe ranai keboendühi hipiri ranai moaruwaimbo-ndifemboe. Nga simbori wain hoe ranana simbori hipirambe animbo kefeyoani amboani asu yiboboambo moani aboedi nimboamboyafe," mehu.

Sisas ai bogori nindoundi nimorehi nimori aboedimareandi asu

nimorehi ai Sisasindi hoeari sündimareandi

(Mak 5:22-43; Ruk 8:41-56)

¹⁸Sisas ai rani hoafi ra hoafiyuhü nüngu ane, Suda-yomondi bogori nindou mami ahambo-so süni yiri yimbu pusire nimarumbo ahandi hangifoani hoafiyundühi yahuya, "Wandi nimori ai ndeara yifio haya mbeğgori. Nga asu se sinifi sihafi wari ahandi wami nandowandani animbo asu ai aboedi yangiri botife mbiningo-wamboane," mehundu-amboyu. ¹⁹Raniyu asu Sisas ai botifi haya nindou ranahambo süngumarüri huamboemo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai botiyafu houmbo Sisas babidi mahomo.

²⁰Nimorehi mami ai niŋgo hayamboyo 12 himbani amoamo watikoafira marandi ranai sini Sisasindi daboadani niŋgombo ahandi hoeari bidifiri-mayo ranifihi masundeandi. ²¹Ai ahandi hohoanimonambo yanggiri yare hoafiyowohü yahoya, “Ro moani ahandi hoeari rani-yanggiri asündiheandi amboani aboedindaheamboyahü,” meho. ²²Sisas ai hihirifihi hoeireandühi hoafiyuhü yahuya, “Wandi nimori, se moani ŋgusüfo afurindo kündowandi. Sihafi anihondümbofe ranambo aboedireanini-mboane,” mehundo-amboyo. Asu moani mami rani simboani hamindi nimorehi ranai aboedimayo. ²³Raniyu Sisas ai bogori nindou-mayu ranahandi worina mahu. Ranühi ai hoeireandane nindou yinafoai tütüre haya meŋgoro nimorehi nimori ai yifimayoambo asu nimorehi nindowenihi afindi ranai hoafi afindi afindiyei wakimarihindi. ²⁴Raniyu asu ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Muŋguambo nindou se ragu andai! Nimori akidou ndanana moai yifeyo, ŋga ai moani apomboane ana,” mehu-amboyei. Asu muŋguambo nindou ranai ahambo tikifinambo-marihori. ²⁵Nindou afindi ranaheimbo bukürimafoareandüra nimori akidou-mayo ranahandi fondani kefuai hüfu warühi kümefindoa aboedi botimefeyo. ²⁶Sisas ai ahambo ramareandi hoafi ranai muŋgu rani hifihü nindou amarei ranai himboriyei pamarihindi.

Sisas ai himboatihari nindou yimbu aboedimareapiri

²⁷Sisas ai ranihünda botifi haya nafini hu ane, nindou yimbu himboatihari ranai ahambo süngumariniri hafani. Ai hafani Sisas ranahambo puküna hoafiyafinandowohü safaniya, “Defitindi nimori,^b yihoehimbo se hipoambondowamuni,” masafinando. ²⁸Sisas ai worambe kefuai hüfu ane himboatihari nindou yimbumevani ai ahambo-so tükümevineanda, asu ai ahafanimbo düdureapirühi yahuya, “Se wamboya, Ai yihoehimbo aboedindeamunümbui safani hena anihondümborineandai?” mehupiramboyafani. Asu ai hoafiyafandühi safaniya, “Yini, Adükari,” masafandamboyo. ²⁹Asu Sisas ai ahafandi himboari ra sündeapirühi hoafiyuhü yahuya, “Se sihafandi anihondümbofe ranimbohünda rani-moatükuni ranai sihafanimbo aboedimbeyopiramboane,” mehupiri. ³⁰Raniyo asu ahafandi himboari ranai birimarihoeperi. Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo ahini hoafiyupirühi yahuya, “Se ndani-moatükuni ndanahambo nindou amurambo weindahi hoafindamboyanani,” mehupiriyosi. ³¹Ŋga asu ai ranihünda botiyafine hena hafani rani hoafi ranahambo, muŋguambo

^b 9:27 Suda ai sünambeahindi adükari bogori ai kosombo hohoanimoyeihi mamarei. Ahandi ndüri ŋgorü Defitindi nimorani asei. Nimboe horombo hondü Defit ai Israeri-yafe adükari bogorani.

rani hifihü nindou ranaheimbo hoafühimarineanda himboriyei pamarihindi.

Sisas hoafikoate nindou aboedimariri

³²Ai ranihünda botiyafine henambo nafi hafandane, nindou bidifiri ai nindou ahandi fiambe moaruwai nendi nimari hayambo ranimbohünda hoafi-koateayu-randeimbi ranahambo Sisas sowana sahorimindei tükümehindi. ³³Sisas ai nindou ranahandi fiambeahindi moaruwai nendi ra raguanambo-mareanda asu moani mami rani-simboani nindou ranai hoafi wataporimayua muṅguambo nindou ranai mahepühendi. Ai rarihi hoafiyeihi seiya, “Ro moai Israer hifambe yahurai moatükuni horombo tüküfeyoani hoeirihundi,” masei. ³⁴Ṭga asu Farisi nindou ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Moaruwai nendi-yafe bogorani ai ahandi ṅginindi ranambo moaruwai nendi ranaheimbo hemafoarearü,” mehomo.

Sisas ai nindoumbo hipoambomareandüri

³⁵Sisas ai adükari ṅgoafi asu akidou ṅgoafi ranambe ndüfosi ndüfosiyuhü hoahoṅgu wakimareandi. Ai refihi muṅguambo Suda-yafe rotu worambe nindoumbo yamundireandürühi Aboedi Hoafi sapo God ṅginindi hifandarandi ranahambo bokarihendüri marandi. Asu nindou moani rani-poanimbo rani-poanimbo ṅgünümbi ranaheimbo aboedireandüri marandi. ³⁶Asu ai nindou afindi ranaheimbo hoeireandürühi ahandi ṅgusüfo ranai aheimbo hipoambo afindi hipoamborandüri marandi. Nimboe sapo ai afindi hohoanimoyeihi moani fehefe nindou-koateyei sapo sipsip aheimbo hifandi-koate buriyei wakarihindi nou ramehindi. ³⁷Raniyu ai ahambo süṅgururü-rundeimbi-memo ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Sesi ra yimuṅguri yimindimbo ranana afindane aniṅgo, ṅga asu yimuṅguri yimindi nindou ranana moani yikoarifo-ane. ³⁸Yimuṅguri Aharambüri ahambo didibafifeyoani animbo asu ai yimuṅguri yimindimbo nindou bidifiri koandihenda ahandi yimuṅguri ra yimuṅgurihümündi mbüsühüsi-amboane,” mehupuri.

Sisasindi hoafi sowandümo homorundeimbi 12

(Mak 3:13-19; Ruk 6:12-16)

10 ¹Sisas ai ahandi süṅgururü-rundeimbi 12 ranahamumbo mborai yahupuri hühüreapuri haya mamühi asu ai ahamumbo moaruwai nendi nindou fiambeahindi raguanambofo asu muṅguambo rani-poanimbo rani-poanimbo ṅgününi ra aboediferambo ṅginindi masagapuri. ²Kraisindi hoafi sowandümo homo-rundeimbi-yomondi ndüranepuri nda: Saimonimboyu Pitamboyu-randeimbi, ahandi akidi Andru, Sems asu

ahandi akidi Son ai Sebedindi nimoranafani. ³Firip, Bartoromyu, Tomas anemo, Matyu nindou ra ai takis kaki semündü-randeimbani. Sems Arfiusindi nimorani, asu Tadiusani. ⁴Saimon Serot^c asu Sudas Iskariot nindou sapo Sisasimbo hürütümbi-yomondi warühi hiniᅅgindirümbui. Ahamundi ndüranepuri ra.

**Sisas ai ahandi hoafi sowandümo homorundeimbi 12 ranahamumbo
ratüपुरi masagapuri**
(Mak 6:7-13; Ruk 9:1-5)

⁵Sisas ai nindou 12 ranahamumbo randafu-randafu ndundi yahuhaya hoafi sagapuri mbura koarihepurühi yahuya, “Se nindou ᅅgorü sirihündiyei hifambe-ane asu bidifiri Samariayeid^d ᅅgoafi ranambe-ane ra ᅅgomboemo, ᅅga yowani. ⁶ᅅga ranini himbo-memohündi asu se moani hihindafu sapo farihehindeimbi sipsip ninihondi nou Israer nindou buriyeiani animbo ᅅgomo. ⁷Ranini animbo se ᅅgomo wataporimbondündühi animboya, God ᅅginindi hifandarandi ranai ana ndeara akimane, mbisimo. ⁸Asu se nindouyei ᅅᅅgüni aboedindündüri, yifiyeimbimbo yaᅅgiri aboedambo botindu hiniᅅgindündüri, mimanihoeimbi aheimbo aboedindündüri asu moaruwai nendi ranaheimbo raguambondündüri. Se moani masowandümo-ane, ᅅga rananimbo se moani ndoundi. ⁹Se ᅅgomondühi sihamundi hoearambe gor, sirfa, kaki ra ndowandümoemo. ¹⁰Se arü, hoeari yimbu, su, nimi-nimi, muᅅguambo rani-napo ra fih ndowandümo ᅅgomboemo, ᅅga wani. Nindou ratüपुरiyu-randeimbi ranai animbo nindou ᅅgorü ahambo sesi napo ra mbisagado-amboane. ¹¹Se adükari ᅅgoafihüyo asu akidou ᅅgoafihüyo nahanühiyo se tükefundi ra nindou mbumundiyeuweimbi ranahambo animbo kokonduri. Asu se yahurai nindou hoeindurühündoani se ai-babidimbo niᅅgomo mbundu ᅅgorünini ᅅgomondühi animbo ahambo randu hiniᅅgindüwuri. ¹²Se nindouyei worambe fandafundühi ana, nindou rani worambeahindi-maye ranaheimbo hoafindimondühi animboya, ‘God ai siheimbo aboedi aboedi-mbireandüramboane,’ mbisimondüri. ¹³Nindou rani worambeahindi ai sihamumbo worinindihipurani ana, sihamundi hihifi hoafi ra randu ranaheimbo-so digau houmbo ᅅgomo. ᅅga asu nindou ai sihamumbo refe worinifepuri-koatendeiani ana, sihamundi hihifi hoafi ra hihindu ndowandümo ᅅgomo. ¹⁴Asu nindou bidifiri ai worambeyo adükari ᅅgoafihüyo nahi ra ai sihamumbo worinifepuri-

^c 10:4 Serot ai Sudahüdanemo, ᅅga mami hohoanimo süᅅguru-rundeimbanemo. Rom gafman ai Suda-yafe hifi hifandimarundi, ᅅga Serot ai Rom babidi yifiarimbo mehomo.

^d 10:5 Samaria hündiana Suda hondüyeipoani, ᅅga amiᅅgirihoandi nahurai anei. Suda ai Samariahündi yiiboaruko-marihündi.

koatendei, sihamundi hoafi ranahambo himbori-koatendeiani ane, ranana se sihamundi tiŋari fihindi hifi hasüfi ra kikiboadu houmbo ŋgomo ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandüri yaho refe nafuiyondürimbohünda. ¹⁵Ro sihamumbo anihondumbo-anahi nda hoafehapuri, Yibobofe si ra tüküfeyoambe ana, Sodom Gomora ŋgoafihünda nindou ranaheimbo tiŋirifo afindi tükündifemboesi, ŋga nindou sihamumbo worinifepuri-koatendeiani, nindou rani ŋgoafambe amarei ranaheimbo tiŋirifo afindi safi tükündifemboe.”

Sisas ai ahandi hoafi sowandümo homorundeimbimboya, Afindi tiŋirifo tükündifemboe mehupuri
(*Mak 13:9-13; Ruk 21:12-17*)

¹⁶“Se himboriyomo. Sihamumbo ro sipsip nou nimambeahindi yafori afindi buriyei-ambe koarariheheapuri. Ŋga se moani sapo amoasiri rawefeyo nou hohoanimo-ndimondühi hibadundi. Asu ndu wupufu rawefeyo nou yahurai himboari hoafendühi nimandimo. ¹⁷Awi se hibadumbo, ŋga sihamumbo nindou bidifiri ai mbündüpundümo mbundu kotambe papi-hoafindüpurimboemo asu ahamundi rotu wori ranambe ndüfuriboadipurimboemo. ¹⁸Wambohündambo sihamumbo nindou ranai gafmani-yomondi bogori nindou asu bidifiri adükari bogoranemo ranahamumbo sowana papi-hoafiyopurimbo kündafu hündüpundümo ŋgomboemo. Asu se nindou ranaheimbo-ane asu ŋgorü nindou ŋgorü sirambe-ahindane ra Aboedi Hoafi wataporimbondündüri. ¹⁹Ai sihamumbo papi-hoafiyopurühi refe hoiefepurimbo ndowapundümo ŋgomondani wani asu nüŋgu-nahurai hoafi hoafindefühi asu nüŋgundihu hoafimandefi mbisimo houmbo afindi hohoanimo-ndimboemo, ŋga wani. Se hoafombo-yomondi simboani animbo God ai sihamumbo nine-hoafi hoafombo-memo ra nafuindüpurühi rani-süŋguru hoafiyomo mbüsüpurimbui. ²⁰Rani hoafi se wataporimboarundi ra sihamundi-mayo hoafiyopoani, ŋga wani. Hoafi ranana sihamundi Ape God ranahandi Yifiafi ranai-animbo sihamundi yafambe süŋgunde haya moani aimbo wataporimbondamboe. ²¹Nindou bidifiri ai ahamundi apodoho ranahamumbo hifokoefembohünda ŋgorü nindou-yomondi warühindüpurimboemo. Asu afindi mami ai ahamundi nimori ranaheimbo amboani moani mami rani-süŋgundündürimboemo. Asu nimori ai-amboani ahei boagiri ranaheimbo daboadi hihirindihindühi aheimbo hifokoandi-hindürimboyei. ²²Wambohündambo nindou ai sihamumbo yihoarukondihipurimboyei. Ŋga asu düdi ai rani-moatükuni tiŋirifo ranahambo moanane yahu ŋginindi kikihamünda hu humbo bidifirani tükefiyu aiana aboedambo-ndifimbui. ²³Sihamumbo ŋgorü ŋgoafihü moaruwai moaruwaimbo-ndihipurani ana, rani ŋgoafi ra hiniŋindu houmbo ŋgorü ŋgoafini febou ŋgomo. Ro

sihamumbo anihondümbö-anahi hoafepapuri, Se Israeri-yafe ngoafi munnguambo hokoateyomondambe animbo Nindou Hondü ai kudümbui. ²⁴Yamundihindeimbi nindou ranai moai ahandi yamunde-randeimbi nindou ranahambo ngasündiri. Asu ratüpuriyu-randeimbi nindou ranai moai ahandi bogori nindou ranahambo ngasündirüü, nga wani. ²⁵Ngga yamundihindeimbi nindou ranai animbo ahandi yamunde-randeimbi nindou rani simogodühi tükefiyu ana, hihifi-hihifiyu-wamboane. Asu yahurai animbo nindou ngoründi ratüpuriyu-randeimbi ai-amboani ahandi bogori nindou rani simogodühi tükefiyu ana, ranai hihifi hihifiyu-wamboane. Wori aharambüri-mayu ranahambo ndüri moaruwai dükariorühi Bersebur asahündo ana, nindou mami rani worambe amarei ranaheimbo amboani moani moaruwai hamindi ndüri hondü animbo dükandihindirimboyei.”

Sihiri Godimbo animbo yihimbondihurümboane

(Ruk 12:2-7)

²⁶“Ranimboane asu se nindumbo yihimbo sisirifepoani. Nine-moatükuni hapondanambe gabudambe engoro ranana asu süngunambo weindahi gabudiwami nimoamo yagodomboe. Nine-moatükuni munnguambo dibo mengoro ranai weindahi fifinde-fifindendamboe. ²⁷Nine-moatükuni ro sihamumbo nimbi nimaro-ambe hoafepapuri ra asu se sirühi si peyoani ro hoafimayahi süngu kaindimo hoafindomo. Nine-moatükuni se dibo himboreyomo ra asu se weindahi wori bogimondi wami puküna bokarihoemo. ²⁸Nindou ai fi hoeari ranahambo hifokoarundühanemosi, nga asu ngiri yifiafi hifokoandundi se ranahamumbo yihimbondipurimboemo. Ngga Godimbo animbo yihimbonduri, nga aianimbo fi hoeari asu yifiafi rani kameihi munnguambo Haiambe rani-nambo ndemündü moaruwaimbo-ndeambuimbohünda. ²⁹Ndu akidou yimbu ra mami toeanambo yangirane pemiyei sahümündi arihündi. Ngga asu sihamundi Ape ranai refembo moi ehu ana, asu ngiri ndu akidou yahurai amboani hifini pindo, nga wani. ³⁰Sihamumbo ana, sihamundi mbirinañi amboani munnguambo mami mami ra tapuiyoweimbanepuri. ³¹Se Godindi himboahü adükaranei, nga ndu afindi akidou ane. Ranimbohündambo animbo se nini-moatükunimbo yihimbondimboemo.”

Sisasindi ndüri weindahife hohoanimö

(Ruk 12:8-9)

³²“Nindou düdi ai wandi ndüri ranahambo nindou himboahü weindahareandüri ana, asu simbori nindou ranahandi ndüri wandi Ape sünambe amaru ranahandi himboahü weindahindiheamboyahi. ³³Ngga asu nindou düdi ai wandi ndüri ranahambo nindou himboahü

weindahife wataporimbo moei ehu ana, asu simbora amboani ranahandi ndüri ranahambo wandi Ape sünambe amaru ranahandi himboahü weindahifembo moei mbisamboya.

Munguambo nindou ai Sisasimbo hohoanimo pandihori

(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴“Se wambo randihi hohoanimondeihiya, Ai yifiari-yifiari hifi ndanühi engoro ra kikifembo makusu-ane mbiseimboyei, nga wani. Ro moai yifiari-yifiari ranahambo kikifemboyaipoani makosahi, nga roana pisao yihimindi nahurai sahamindi heheamboya makosahi.

³⁵Rananimbo ro randiheiarani,

Nindowenihi nimori ai afindambo hürütündürümbui.

Asu nimorehi nimori ai ahandi hondambo hürütündamboe.

Asu nimorehi ahandi ahiboarambo hürütündamboe.

³⁶ Nindowenihimayu ahandi fikiminindi animbo

ai ahambo hürütündihorimboyei.

Maika 7:6

³⁷Nindou düdi ai ahandi afindamboyu asu ahandi hondamboyo ahafembo afindi hohoanimoyupirühi asu wambo akidou yanggiri hohoanimoayu ana, nindou ranai nggiri wandi süngureandeimbi nindoundu. Asu nindou düdi ai ahandi ndowenihi nimorimboyu asu ahandi nimorehi nimorimboyo ahafembo afindi hohoanimoyupirühi asu wambo akidou yanggiri hohoanimoayu ana, nindou ranai nggiri wandi süngureandeimbi nindoundu. ³⁸Nindou düdi ai ahandi nimi keimbi karihendeimbi ra semündü haya ro ahahi anümi süngu ho-koateayu ana, nindou ranai nggiri wandi süngureandeimbi nindoundu. ³⁹Nindou düdi ai ahandi yanggiri ningo ranahambo kikiharimündu ana, rani-moatükuni ra ai awarindihoemboe, nga asu nindou düdi ai wambohündambo ahandi yanggiri ningo ranahambo hiningareandi ana, nindou ranai ahandi yanggiri ningo hondü ra ndemündümbui.”

Nindou Kraisandi nendambo farihehindurani

aboedi takini ndahümündimboyei

(Mak 9:41)

⁴⁰“Nindou düdi sihamumbo aboedi ndindoareapuri ranai ana, wambo kameihi ndindoreandirühani. Asu ai wambo ndindoareandiri ana, Nindou sapo wambo koamarihendira makosahi ranahambo amboani ndindorirühani. ⁴¹Nindou düdi ai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ranahambo ndindoariri ana, sapo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi-mayuambo wambo, nindou ranai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahandi takini ra simongodi ai-amboani ndemündümbui. Nindou düdi ai nindou mbumundi ranahambo ndindoariri ana, sapo nindou mbumundi-mayuambo wambo, nindou ranai mbumundi nindou

ranahandi takini ra simogodi ai-amboani ndemündumbui. ⁴²Ro nda sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri, nindou mamí ai-amboani ahambo horirühi awi ai Sisasimbo sünguriri-randeimbi nindou-ani nda, nga ro ahambo hoe ngisihari fuihando ehu ana, nindou ranahandi takini ra ngiri awandihoyo,” mehu.

Son ai Sisas sowana ahambo süngurürundeimbi koamarihepuri
(Ruk 7:18-35)

11 ¹Sisas ai ahambo süngurürü-rundeimbi 12 ranahamumbo ra-süngundundi hoafi ra yahu sagapuri haya, ranihünda botifi haya nindou rani ngoafikimi amarei ranaheimbo Aboedi Hoafi bokarihefendürimbo asu yamundi findürimbo ahei ngoafina mahu. ²Son hundürirarü-randeimbi ai karabusambe nüngumbo nine-moatükuni ratüpuri Kraisi ai ratüpurayu ranahambo himboriyu haya, asu ai ahambo süngurürü-rundeimbimbo koarihepura ahambo sowana mahomo. ³Ai homo Sisasimbo düduyafundowohü yahomoya, “Se yihoefimbo hoafiyafimuni. Son ai hoafiyuhüya, ‘Awi nindou wandi süngu düdümbui,’ mehu raniyafi se ndane asu ro nindou ngorumbo tükündüfimbui mbisefi hoahu himbomandefiyoy?” mehomondamboyu. ⁴Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Se nini-moatükuniyo himborayomo-ane asu hoeiarundi ranane rani-moatükuni ranahambo hihirindafu ngomo Sonimbo hoafindimondo. ⁵Nindou himboatihari ai aboedi himboarayeri, tigarari moaruwaimbi ai asükaiyeri aboedi ahahabodei, nindou nimanihö fi hoeari-mayeri ai fi aboedaye asu nindou himbotühüfu güreareimbi-mayeri ai asükaiyeri hoafi himborayeri. Nindou yifeyimbihündi ai yanggiri botehindi asu nindou napo-koateyembi ranai Godindi Aboedi Hoafi ra aheimbo bokarihefendüra ai himborayeri. ⁶Nindou ai wambo yimbu hohoanimokoatendühi ana, nindou ranai hihifi-hihifiyu-wamboane,” mehu. ⁷Sonindi süngurürü-rundeimbi ranai ndamefundamboyu mamí rani-simboani Sisas ai nindou afindi burimayeri ranaheimbo Sonimbohünda hoafiyundürühi yahuya, “Sapo se nimi wohi furi-koateyoweimbi hifihü Son sowana mahei ra nini-moatükunimboyeri tüküfeyoani hoiefemboane maseia? Awi se werinambo boabodari momoangörü-marandamboyu hoiefembo maheia? ⁸Asu se nini-moatükuni hoiefemboyeri ranini mahei rana? Nindou ai moani rani-poanimbo hoeari yihururamündü haya manüngu rani hoiefemboyeri mahei? Nindou yahurai hoeari yihururündümondeimbi ana bogori adükari nindou-yomondi wori ranambe-ane nüngomo arundi. ⁹Se nini-moatükuni ranahambo hoiefemboyeri ranini mahei rana? Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ranahambo hoiefemboyeri? Yini, ro siheimbo hoafehandüri nindou se hoeimarihori ranana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo ngasündireimbi adükari hamindiyu se ahambo hoeimarihori. ¹⁰Iga Son ranahambo Baiborambe God ai hoafiyuhü yahuya,

‘Ro wandi hoafi semindi hombo nindou ranahambo boatei horombo sihafi nafi diboardifembo koandihelimboyah, mehu. *Maiakai 3:1*
 11 Ro siheimbo anihondümbö-anahi hoafehandüri nda, Son hundürirarü-randeimbi aiana sapo nindou muŋgu ndani hifihü manimboadei ranaheimbo ŋgasündeandüri haya moani adükari hamindani. Ŋga asu nindou moani akidou ai God ŋginindi hifandarandi ranambe animboei ana, ranai Sonimbo ŋgasündihorimboanei. 12 Son hundürirarü-randeimbi ai rani-simboani ranambe piyu haya ho ho hombo hapondanambe-amboani, nindou ai seiya, Sihiri yifiari yifiarindefani animbo God ŋginindi sünambe hifandarandi ra tükündifemboe, masei. 13 Ho ho hombo Son ai nūnguambeyo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbiyomo asu Mosesindi-mayo ahinümbi hohoanimo raniyo muŋguambo rani-moatükuni tükündifemboe yahomo ranahambo wataporimbo-marundi. 14 Ŋga asu se wandi hoafi ranahambo himborimboayei ana, himborindei. Son aiana Erasai-ani nindou awi tükümbifiyuwambo-ane masei horombo. 15 Se himboambeimbideihi ana, awi se hoafi nda himborindei. 16 Nindou hapo ndanambe burayei ndanaheimbo ra nini-moatükuni fih iheimbo pandihe simoŋgorindihe hoeimandiheiara? Nindou ndanai ana nimori bidifiri nahurai-anei. Nimori akidibou maket fikimi nimareimbo, ahei bodimondambo hoafiyeihüya.

17 Ro siheimbo fufuŋi fufuŋayefi,
 ŋga asu se herümbö moei ase.
 Ro arani hoafi herü herayefi,
 ŋga asu se aranimbo moei ase.

18 Son ai tüküfih i sesi wehiyuhü wain hoe ranamboani simindi-koatemayu-amboeyi, asu ahambo muŋguambo nindou ranai hoafiyhündowohü seiya, Ahandi fiambe ana moaruwai nendi nimarindo-mboane! masahündo. 19 Asu Nindou Hondü ai tüküfi sesi ra sesü asu wain hoe ra sümündi raraomarandamboeyi, asu muŋguambo nindou ranai hoafiyeih i seiya, ‘Awi se nindou ndanahambo hoeirihori! Nindou ndanai ana sesi afindeimbiyu, asu wain hoe simindi afindeimbani. Aiana takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou-anemo asu moaruwai hohoanimoyomo-rundeimbi nindou-anemo ranahamundi ŋgunindani,’ masei. Ŋga asu God ai diboadore fifirire haya rareandani aboedi moatükuni tükefeyo ranühündambo nindou ai rani-moatükuni anihondane mbisei fifirindihimboeyi,” mehu.

Nindou bidifiri ŋgoafihündi Godindi hoafi anihondümböfoe koateayei ai hipoanimbembouanei
(Ruk 10:13-15)

20 Sisas ai hepünifeimbi moatükuni afindi safi bidifiri adükari ŋgoafihü ramareandi, ŋga rani ŋgoafihündi nindou ranai ana moai ahei moaruwai hohoanimo ra daboadanambo-rihindi. Raniyu asu Sisas ai rani ŋgoafi

ranahambo watikoafimarandi. ²¹ Ai yare aheimbo hoafiyuhü yahuya, “Korasin se hipoanimbembou-anei! Betsaida se hipoanimbembou-anei! Siheimbo tiñirifo adükari safi tükündifendürimboe! Nindou ngorü ai Tair Saidon ngoafambe hepünifeimbi moatükuni rambarea-mbonana sapo ro sihei ngoafambe ramariheandi nou, ranana asu Tair, Saidon ranai horombo hasüfi parühi siso sisoweimbi hoeari güdühi hehi nimarei ahei moaruwai hohoanimo daboadanambo-fembo nafuimbohünda. ²² Ñga ro siheimbo hoafehandüri nda, Godindi yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, Tair, Saidon ngoafihündi nindou ranaheimbo tiñirifo afindi tükündifemboesi, nga siheimbo ana moani adükari hamindi tiñirifo animbo tükündifemboe. ²³ Asu Kaperneam se ra. Asu sinambe botife hafombo hohoanimoyeyiai? Ñga seana Haiambe hifini gadeimboyei. Nindou ngorü ai Sodom ngoafambe hepünifeimbi moatükuni rambarea-mbonana sapo ro sihei ngoafambe ramariheandi nou, Sodom ai aboedi yangiri yare ho. ²⁴ Ñga ro siheimbo hoafehandüri nda, Godindi yibobofe si tüküfeyo-ambe ana Sodom ngoafihündi nindou ranaheimbo tiñirifo tükündifemboesi, nga siheimbo ana moani adükari hamindi tiñirifo animbo tükündifemboe,” mehu.

Se wamboso tüküyahi nimarei yikunimi harihi

(Ruk 10:21-22)

²⁵ Mami rani-simboani Sisas ai yare hoafiyuhü yahuya, “Ape, sünü hifi ranahandi Adükari bogori, ro sihambo hihifarihanini. Sapo se sihafi hohoanimo ra nindou hohoanimo fifirihindeimbi-mayei ranahei himboahü dibonapiro mbura asu nimori akidibou ranaheimbo nafuiyafindüri-mboanafi. ²⁶ Yini Ape, seana rani-moatükuni ra yahurai yare tükümbifeyo safi hawamboyafi hohoanimomayafi. ²⁷ Muñguambo moatükuni ra wambo wandi Ape ranai wandi wariwami manandeandi. Nindou düdi ngorü ai moai Nimorimbo fifiriri, nga moani Afindi ai yangirani fifiririmboayu. Asu nindou düdi ngorü ai moai Afindambo fifiriri, nga moani Nimori ai yangirani fifiririmboayu. Asu nindou bidifirambo Nimori ai ahandihoari Afindambo nafuimbo yahumbo rananimbo ai-amboani Afindambo fifiririmboayu.

²⁸ Nindou se didiyei afindi tiñirifoayeihü fiambe yihoarukoarandüri habodei ranana se mborai wambo sowana ndühi dügüsiani animbo ro siheimbo afurindihe hiniñgindiheandürimboyahi. Asu wandi nimbori nimühi kündiho se rodibo yibobondahoaminde. ²⁹ Rananimbo asu wambo fifirindi-hindirimboyei, nimboe sapo roana nindoumbo himboari hoafendühi hiniñgirou safi rarihearühanahi asu wandihoari fi hifinambo-riheandühanahi. Rananimbo asu se sihei ngusüfo ranahambo afurife kifembo hoeindihimboyei. ³⁰ Ñga nimi ro siheimbo segodürimboyahi ranana tiñümbiyopoani, nga ro siheimbo semindimbo asahandüri ranana ai nimboreimbiyopoani,” mehu.

Moani nimarimbo sihi ratüpurikoatembo hoafi

(Mak 2:23-28; Ruk 6:1-5)

12 ¹Rani-simboani moani nimarimbo si tüküfeyo-ane, Sisas ai wit nümbürambe mahu. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ranühi wembomboyondühiyo ai nümbüri ranambeahindi witi-mayo ra hüründümo masowasümo. ²Asu Farisi ai ra hoeiru houmbo Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi se rando hoeindowandi, sihafi süngurunini-rundeimbi ai rani-moatükuni rarawarundi ra yihoefi moani nimarimbo si ahinümbi hohoanimo ranahambo gogonimbo-foarundühanemo!” mehomondamboyu. ³Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya “Asu se Bukambe moai hoeirundiyo, sapo nine-moatükuni Defit ai ahandi nendi bidifiri ra babidimbo wembomboyomondühi ramareandi rana? ⁴Sapo ai Godindi wori ranambe kefuai hüfu ahandi nendi bidifiri-memo rani-babidimbo bret Godimbo hoafiyö sihefeimbihündi masowasümo ra. Rani-moatükuni ra ai sesimbo ahinümbiyo, sapo nindou Godimbo sihou-rundeimbi rani yanggiri bret ra sesimbo-mayo. ⁵Asu awi se moai Mosesindi ahinümbi hohoanimo ra hoeirundiyo? Sapo muŋguambo moani nimarimbo si ranambe nindou sihou-rundeimbi sapo Godindi wori ranambeahi ahinümbi hohoanimo ra gogonimbofoaru marundi, nga hütiyomopoani. ⁶Awi ro nda sihamumbo hoafehapuri. Godindi wori ranahambo ngasündeandeimbi nindou ndanühi anüŋgu. ⁷Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya ‘Hipoambo hohoanimo ranahambo roana yifirayahi, nga asu ninihondi hifokoeife sihefe hohoanimo ranahambo ana moai yifiriyahi,’ meho. Asu se rani hoafi ra nini nimindhündimboyo yare hoafimayo ranahambo fifirihimbonana, asu nindou ai nine-moatükuni hüti refe-koatemayomo se ngiri ranahamumbo papi-hoafindüpuri. ⁸Nindou Hondü ranai ana moani nimarimbo si ranahandi aharambürani,” mehu.

Sisas nindou watigari moaruwaimbü aboedimariri

(Mak 3:1-6; Ruk 6:6-11)

⁹Sisas ai ranihünda botifi haya, Suda-yafe rotu worina mahu. ¹⁰Ranühi nindou mami watigari moaruwaimbü ranai mamaru. Asu nindou bidifiri ai Sisasimbo papi-hoafiyumbo yahomo houmbo mamarimo, ai ahambo düduyafundowohü yahomoya, “Moani nimarimbo sihi nindou ai aboedifembo ratüpuri ratüpurayu ana, asu ai yihoefi ahinümbi hohoanimo gogonimbifoareandühiyo waniyo?” mehomondamboyu. ¹¹Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyuhü yahuya, “Asu sehündi nindou mami ai sipsip ra moaŋguirandani niŋgo haya asu moani nimarimbo sihi hifambe ambe pirayo ra ai nüŋgumandea? Nindou ranai si ranihihi ahandi sipsip ranahambo hifambe ambeahindi nimoamo hündamündi tükümandüfiyo

waniyo? ¹²Nindouyei niŋgo ranana sipsipiyei niŋgo ranahambo ŋgasunde haya adükari moatükuni ane! Ranimayomboane nindou moani nimarimbo sihi nindoumbo farihefembo hohoanimo ra wanŋeiyayo,” mehu. ¹³Raniyu asu Sisas ai nindou watŋari moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafiyunduwohö yahuya, “Se sihafi watŋari ra ŋgurihoefi,” mehundu-amboyu. Raniyu asu nindou-mayu ranai watŋari ahandi ra ŋgurimarihenda asu ŋgorü rahurai aboedimayo. ¹⁴Raniyomo asu Farisi nindou-memo ranai homo Sisasimbo hifokoefimbo hoafi fifirimarundi.

Sisas ana God ai wandi ratüpurimboani yahu haya dibonimayundoani

¹⁵Sisas ai ahambo hifokoefimbo hoafi ra himboriyu haya, ranühinda botifi haya ndamefiyu. Raniyei nindou afindi ranai ahambo süŋgumarihori hei. Raniyu asu Sisas ai aheimbo muŋgu aŋgüni ra aboedimareandüri. ¹⁶Ai hoafiyundürühi yahuya, “Se nindou amurambo wandi ndüri hoafindei-ani fifirindihindirimboyei,” mehu. ¹⁷Rani-moatükuni ai ramareandi ra sapo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaia ahandi yafambihü ai hoafimayu yahurai anihondü tükümbifeyo yahu hayamboyu ramareandi. ¹⁸Sapo Aisaia ai yare hoafiyuhü yahuya, “Wandi ratüpuriyu-randeimbi nda kafaarihini hiniŋimarihini.

Asu ro ahambo ŋgusüfo parihinühi siaowehini.

Ro wandi Yifiafi ahandi fiambe hiniŋindiheandomboyahi

asu ai wandi mbumundi hohoanimo ranahambo
muŋguambo nindou ŋgorü sirambeahindi ranaheimbo
bokandihendürümbui.

¹⁹Nindou ranai ana ŋgiri watikoafi hoafinduhi hoafi puki kandihendi.

Ŋgiri nindou ai himborindei ai nafi bogori ra puküna hoafindu
wakinde ndandi, ŋga wani.

²⁰Ai ŋgiri wohi emündü bürühoai yaŋgoroweimbi ranahambo
muŋguna bübüriboade digendi.

Asu ai ŋgiri ram hai akidou nimbiraŋi reandeimbi ahoro
ranahambo muŋguna dikinde kosiboadeandi.

Ŋga aiana moani ratüpurindühi ŋgu ŋgumbo moani aboedi
mbumundi hohoanimo tükündifemboe.

²¹Rananimbo asu nindou ŋgorü sirambeahindi muŋgu ranai ahambo
yaŋgiri anihondümbo-ndihori ŋgeihi ahambo himbondeimboyei,”

Aisaia 42:1-4

mehu.

Sisas ai Bersebur kameihi ratüpurayu masei

(Mak 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)

²²Raniyei asu nindou bidifiri ai Sisasimbo sowana nindou mami moaruwai nendi ahandi fiambe nimarindo haya hoafi-koate himboatihari

nimarümbimayu ranahambo sahorimindei mahei. Sisas ai nindou ranahambo aboedimarira hoafiyu himboariyu arandi. ²³Raniyei asu nindou afindi ranai nini-moatükuniyo Sisas ramareandi ranimbo hoeirihi hehi mahepühendi. Raniyei asu ai rarihi hoafiyehi seiya, “Awi nindou nda Defitindi nimorimbeyu?” masei. ²⁴Farisi nendi ai rani hoafi himboriyomo houmbo simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas ai moaruwai nendi raguanambore arandi ra sapo Bersebur moaruwai nendi-yafe bogori ranai nginindi sagadowan-ani ai ranahandi nginindinambo rani-moatükuni ra yare arandi,” mehomomo. ²⁵Sisas ai fifireandi Farisi ai ninimboyo hohoanimoemo ranimbo. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Ngörü bidifiri hifi ranai ahafehoari ngörügoanini, yibobore ngörügoanini yibobore haya simbori yifiari, simbori yifiarayo ana, hifi ra ngiri amitata yikürübinde pindowohü awarindihoeyo. Asu bidifiri ngoafiyu mami rani worambeahindiyo ranai ahafehoari yibobore ngörügoanini, yibobore ngörügoanini yibobore haya simbori yifiarayo ana, ngiri gedambo niŋgo. ²⁶Satan ai ahandi nendi bidifirambo hihaiboadipurani ana, ahandi nendi ranai ndeara yikürübiandüh-ani. Ranimboane ahandi hifandarandi ra nginindi niŋgombo nüngunde maniŋgo? ²⁷Se yaru hoafiyomondühiya Bersebur ai nginindi sendanane ai ranahandi nginindinambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboareandüri mehomondiri. Refeana, asu nindou düdi sapo nindou se mamambeyafundeimbi-memo ranahamumbo moaruwai nendi raguanambofofe rambo nginindi masagapura? Ranimbohündambo animbo asu sapo nindou se mamimemo ranai se hüti-anemo mbisimo houmbo sihamumbo papindüpurimboemo! ²⁸Bersebur ranaiyopoani, nga Godindi Yifiafi wambo nginindi sendirani raninambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboariheandüri. Ranane asu God nginindi hifandirandi ranai sihamumbo sowahi ndeara tüküfembo-ane ranahambo se fifindundi. ²⁹Asu nüngunde nindou ngörü ai sapo nginindi hamindi harümbi ahandi worambe birindihai fandifi ahandi napo ra fufumandamünda? Nindou ranai harümbimayu ranahambo mbundürümündi yiri wari hüputüpundürümündi hayambo animbo ai ahandi worambe birindihai fandüfi napo ra fufundamündümbui. Nga moani ana ngirindu. ³⁰Nindou düdi ai wambo ngunindimbofendiri-koateayu ana, ai wandi hürütümbani. Nindou düdi ai rodibo nine-moatükuni mamühi gugurife-koateayu ana, nindou ranai mamikare pütüyu wakireandühani. ³¹Ranimboane asu ro ndani-moatükunimbo-anahi hoafehapuri. Nindou ai moaruwai hohoanimoayei ane asu nine-moatükuni moaruwai hoafayei-ane ranahambo God ai amboawiyei mbüsümbui. Nga asu nindou düdi ai Yifiafi Aboedimayo ranahambo moaruwai hoafayu ana, asu God ai ngiri ahambo amboawi mbüsü, nga wani. ³²Nindou düdi ai Nindou Hondümayu ranahambo nine-moaruwai

hoafendu ana, God ai nindou ranahambo amboawi mbüsündombui. Iḡga asu nindou düdi ai Yifiafi Aboedi ranahambo nine-moaruwai hoafayu ana, God ai nindou ranahambo ḡgiri amboawi mbüsü hapondanane asu süḡgunambo aho ranamboani.

Nimi moaruwai ranai hisi moaruwai hisiyowohane

(Ruk 6:43-45)

³³Nimi nimindi ranai aboedayo ana, hisi ranai-amboani aboedindimboe. Asu nimi nimindi ranai moaruwaiayo ana, hisi ranai-amboani moaruwaindimboe. Nindou ai hisi ra hoeindihindühi animbo nimi nimindi aboediyo, moaruwaiyo ra fifirindihimboyei. ³⁴Awi seana nindou amoasiri moaruwai nahurai-anemo. Asu se nindou moaruwai-anemo asu nüḡgundu aboedi moatükuni ranahambo wataporimbo-mandundi? Nine-moatükuni ḡgüsüfoambe tüküra pire haya anḡgo ranane asu yafambe ai ranahambo wataporimbora arandi. ³⁵Nindou aboedi ai ahandi ḡgüsüfoambe aboedi hohoanimo afindi amarondo. Ranane asu ranihündambo aboedi ratüpuri hohoanimo ra tüküfe arandi. Nindou moaruwai ai ahandi ḡgüsüfoambe moaruwai hohoanimo afindi amarondo. Ranane asu ranihündambo moaruwai ratüpuri hohoanimo ra tüküfe arandi. ³⁶Ro sihamumbo nda rarihe hoafehapuri, Godindi yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, muḡguambo nindou ai nine-mamikari wataporimayei ranahambo asükaindo hihinde Godindi himboahü yibobondeandürimboe. ³⁷Sihamundi hoafi rani-süḡgumbo animbo God ai türüboade yibobondeapurühi nindou moaruwai hohoanimomayafi mbüsü asu nindou mbumundi hohoanimomayafi mbüsündambui,” mehupuri.

Nindou bidifiri ai hepünifeimbi moatükuni Sisas randeanda hoeindihu

sei hehi hoafimayei

(Mak 8:11-12; Ruk 11:29-32)

³⁸Raniyomo rani-simboani ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo asu Farisi nindouyomo ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi nindou, se hepünifeimbi moatükuni rarowanda hoeindihu sefombo-anefti,” mehomondamboyu. ³⁹Asu ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Godimbo hohoanimo-koateyeimbi nindou moaruwai hamindi hapondanambe animboei se wamboya, Ai hepünifeimbi moatükuni nafuimbiyu, yahomo houmbo-anemo. Iḡga asu ro ḡgiri rani-moatükuni nafuindahi. Sapo Sona Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou-mayu ranahandi hepünifeimbi moatükuni yangiri animbo nafuindahani se hoeindihimboyei. ⁴⁰Sona ai kini adükarindi bodoambe ḡgimi si ḡgimi nimbüyu haya tükümeftiyu nou yahurai-animbo asu Nindou Hondü ranai-amboani hifambe ragu ḡgimi si ḡgimi

nimbindümbui. ⁴¹Yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, nindou Ninifehündi ai botindahi nimboeimbo nindou se hapondanambe animboei siheimbo papi-hoafindihündürimboyei. Nimboe sapo nindou rani ngaoafihündi aiana horombo Sona bokarimarihendi watapori ra himboariyei hehi ahei moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanamborih hehimbohündi wambo. Ijga awi ro sihamumbo hoafehapuri, nindou mami Sonambo ngasündireimbi adükari awi ndanüngu! ⁴²Yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, Siba-yafe bogori nimorehi ngorügoanini-poedi ranai nindou hapondanambe animboei siheimbo botindife ningombo papi-hoafindandürimboe. Nimboe sapo ai adükari bogori Soromonindi fifirifeimbi hoafi rani himborimbo anguni-poedi sifo hayambo-hündiwambo. Ijga awi ro sihamumbo hoafehapuri, nindou mami bogori Soromonimbo ngasündireimbi ndanüngu!”

Moaruwai nendi koadürana hihirife maho

(Ruk 11:24-26)

⁴³“Moaruwai nendi nindou ranahambo hiniḡareandi ana, asu ai hoe-koatereandi hifihü wari hefe nimarimbo kokora howohane, ḡga ai fondi ra moai horeandi. ⁴⁴Asu ai rande hoafindowohü animboya, Awi ro asükainda koadürü nimboahi ana, hihindahe ḡga, mbisimboe. Asu ai ho hoeireandane wori sapo horombo ranambe maniggo-mayo ra nindou ai yihoariyo diboadore hiniḡimareandi. ⁴⁵Ranimbo asu ai ḡgo moaruwai nendi 7 bidifiri ranaheimbo fihindamündündüri haya ḡgei wori ranambe nimandeimboyei. Weangurühididi-mayo ranahambo ngasündihi hehi 7 bidifiri ranai ana moani muḡguna moaruwai hamindanimbondeimboyei. Moaruwai nendi ranai nindou ranahandi fiambe nafindühümüdi nimandei-ani animbo asu nindou ranai muḡguna moaruwai himbondu haya nimandümbui horombo rasafi mamaru yahurai nimari-koate. Moaruwai hohoanimoyeimbi nindou hapondanambe animboei aheimbo amboani yahurai-animbo tüküfendindürimboe,” mehu.

Sisasindi hondi asu akohoandi mami

(Mak 3:31-35; Ruk 8:19-21)

⁴⁶Sisas ai nindou afindi ranaheimbo wataporimbo-randühi nüḡgane asu ahandi hondi akohoandi rani babidi ahambo-so tükümehindi. Ai hifini tüküyahi nimboeimbo ahambo hoafimbo masei. ⁴⁷Raniyei asu nindou mami ranambeahindi ai Sisasimbo hoafiyundowohü yahuya, “Se ndühi himboyafi, sihafı me ai amondi mami babidimbo hifini animboei ra ai sedıbo wataporimbo seimboanei,” mehundo. ⁴⁸Ijga Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Didı wandı me rana? Didıdemo wandı akohoandi rana?” mehu. ⁴⁹Raniyu asu ai ahambo süḡgururü-rundeimbi-

memo ranahamumbo wari nūmbuirapurūhi hoafiyuhū yahuya, “Ndūhi himboyei, ndananemo wandi me, wandi akohoandiyomo! ⁵⁰ Nindou dūdi ai wandi Ape sūnambe amaru ranai refembo hohoanimoayu rani-sūngu rawareandi ana, ai wandi rehane, wandi akidani, wandi meane,” mehu.

Nindou sesi ahuri nūmbūrambe bubuarandi hoafi

(Mak 4:1-9; Ruk 8:4-8)

13 ¹ Moani mami rani-simboani Sisas ai wori ra hiningire haya kurihoe-mayo rani himborikimi hu mamaru. ² Nindou afindi ahambo wakimarihori ranai afindiwambo fondi tire koamarandamboyu Sisas ai botambe kefuai namaru ane asu nindou afindi ranai gudihī hoekimi burimaye. ³ Raniyu asu ai afindi kafeefe hoafi ranambo aheimbo hoafimayu. Raniyu ai aheimbo yare hoafiyuhū yahuya, “Nindou mami ai mamimbo sesi ahuri bubumbo ahandi nūmbūrīna mahu. ⁴ Ai hu sesi ahuri ra buburandane bidifiri ai nafini pūtapimayoa ndu ai tūkūyahi fufumarihūsi. ⁵ Bidifiri hifi akidou yangiri ningo-ambe nimoei yahafi safambe pūtapīyo. Hifi ranai ragu hani-koate ningo-ambe. Hifi ranai ragu han-koate-wambo sesi ahuri ranai nimai tūtūkimayo. ⁶ Asu hūfīhamindi ai peyowohūyo ranambo ahuri hapoadūmbo maforo ranahambo sore-soremarandi. Sapo ahasihari ai ragu hifambe hani hani ra-koateyo hayambo-wambo raniyo asu ai mūngu yapatiparimayo. ⁷ Asu bidifiri ahuri ranai tihoari-tihoarūmbi wofambe pūtapīyo haya, asu tihoari ranambo gabudandūhi moaruwaimbo-mareanda hisi-koatemayo. ⁸ Asu ahuri bidifiri ai hifi aboedambe safi pūtapīyowohū ai aboedi hisimayo. Nimindi mami ranahandambo bidifiri ai 100 hisiyo, bidifiri ai 60 hisiyo, asu bidifiri ai 30 hisiyo marandi,” mehu. ⁹ Sisas ai hoafi moendifembo yahumbo hoafiyuhū yahuya, “Himboambeimbindeihī ana, himborimbeyei-amboane” mehundūri.

Sisas ai nūngure hohoanimoyuhūyo kafeefe hoafinambo

wataporimbora marandi

(Mak 4:10-12; Ruk 8:9-10)

¹⁰ Raniyomo asu Sisasimbo sūngururū-rundeimbi ai Sisas sowana sifomo ahambo dūdururūhi yahomoya, “Nimboyafi se nindou ranaheimbo wataporimborarūhi kafeefe hoafimefindūra?” mehomondo-amboyu. ¹¹ Asu simbori Sisas ai ahamumbo hoafiyupurūhi yahuya, “God ŋginindi hifandarandi ranahandi hoafi dībo ŋgoro ahandi nimindi ranahambo sihamumboyo masayo, ŋga asu nindou ranaheimbo moai sayo. ¹² Nindou dūdi ai bidifiri moatūkuni asihendi ana, asu God ai ahambo bidifiri moatūkuni raniwami dagadombui. Rananimbo asu ai rani-moatūkuni ndearindūmbui. Ŋga asu nindou dūdi ai rani-koateayu ana God ai nine-moatūkuni sapo akidou masihendi ra mūngu hihinde

ndemündümbui. ¹³Ranimoane asu ro aheimbo kafeefe hoafinambo wataporimbo-marihandüri.

Sapo nindou ranai hoeirihindühaneisi,
nga asu ai ngiri ndondihi hoeindihindi.

Ai himboriyehaneisi,
nga asu ai ngiri nini-moatükunimboyo hoafayo ranahambo
ndondihi himborindei fifirindhindi.

¹⁴Nindou ranaheimboyo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Aisaia hoafimayu hoafi ra hapoana anihondü tüküme feyo. Hoafi ranai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Se hoafi ranahambo afindimbo himborindeimboyei,
nga asu se ngiri fifirindhindi.

Se afindimbo himboapondeimboyei,
nga ngiri hoeindihindi.

¹⁵Sapo nindou ranai ahei hohoanimo ra tapihamiyondüri,
asu ai ahei himboambe ra güre papireandüri
asu ahei himboari ra tütümöndeandüri hayambo wambo.

Ngga asu refe-koatembeyei-mbonana ahei himboarinambo hoeirihi,
ahei himboambenambo himboriyehi hohoanimo ra fifirihi
mburihumbo

asu wambo sowana sineihi ro didiboado-riheandürani aboediyei,’

Aisaia 6:9-10

mehu. ¹⁶Ngga asu moani seana hihifi-hihifindimo. Sihamundi himboari ranai ana hoeireandühi türüfoareandühane. Asu sihamundi himboambe ranai-amboani nini hoafiyu ranahambo himboriyowohü fifireandühane.

¹⁷Ro sihamumbo anihondümbö-anahi nda hoafehapuri. Horombo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou afindi asu mbumundi nindou afindi ai nine-moatükuni se hoeiarundi ranahambo hoeifembo masei, nga asu ai moai hoeirihindi. Asu se nine-moatükuni hoafi himborayei rani hoafi ra himborimbo masei, nga asu ai moai himboriyei.”

**Sisas ai sesi ahuri ranahandi kafeefe hoafi
nimindi türüfoare hoafimayu
(Mak 4:13-20; Ruk 8:11-15)**

¹⁸“Se ndühi himborindei. Nindou sesi ahuri bubumarandi kafeefe hoafi ranahandi nimindi ra türüboadihindi. ¹⁹Nindou sapo God nginindi hifandarandi ranahambo himboriyehi hehi asu ndofe türüfoefe-koateyehi nindou ranana sapo sesi ahuri nafini pütapimayo nahurai-ane. Nine-moatükuni ahei ngusüfoambe sesi ahuri nou bubumayo ra moaruwai nendi-mayu Satan ranai tüküfi kosamündühani. ²⁰Sapo sesi ahuri nimoeiwami pütapimayo ranana nindou sapo hoafi himboriyu simboani ai nimai hihifi-hihifiyuhü masemündu nahurai-ane. ²¹Ngga ai ahuri

ahasihari-koate nahurai hoafi ranai moai ahandi ngusüfoambe nginindi nimarondowohü ai moai gedambo nginindi nünngu. Ranimboane nindou ranai afindi hohoanimoyo asu papi hoafiyo ranai Aboedi Hoafi ra süngufembo tükündifendoani asu ai ahandi anihondümböfe hohoanimo ra nimai hiniŋgimareandi. ²²Sesi ahuri tihoari tihoariyoweimbi wofambe pütapimayo ranana, sapo nindou ai hoafi ra himboriyu haya mitanaramündu nahurai-ani. Hifinindi moatükuni ranahambo afindi hohoanimoyuhü asu napo afindi sihefembo ranahambo ngusüfo pareandühi rani-moatükuni ranai Godindi hoafi ranahambo gabudimareandi, asu ahuri ranai ngiri hisindo. ²³Ŋga asu sesi ahuri hifi aboedambe bubumayoa aboedi tüküme Feyo ranana, sapo nindou düdi ai hoafi ra himboriyu haya asu ai hoafi ranahambo fífíreandühi tümáfoareandi nahurai-ane. Raniyo ai hisi aboedi hisimayo. Bidifiri ai 100 hisimayo, bidifiri ai 60 hisimayo asu bidifiri ai 30 hisimayo,” mehu.

²⁴Sisas ai aheimbo ngorü kafeefe hoafi hoafiyuhü yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana nindou ai aboedi sesi ahuri ahandi nümbürambe bubuarandi nahurai-ane. ²⁵Mamimbo nimbokoani munguambo nindou ai apusiyei-ane, hürütümbi nindou moaruwai ranai tüküfi wohi ahuri ra nindou sapo wit ahuri bubumarandi ranambe bubura hiniŋgire haya ndamefiyu. ²⁶Wit maŋgiri ranai tütükiyowohüyo asu hisi ranai ndeara tüküfe-tüküfe marandi. Raniyo asu rani mbusümo wohi ahuri amboani tüküme Feyo. ²⁷Nümbüri aharambüri-mayu ranahandi ratüpuriyomorundeimbi-memo ranai nindou ahambo-so tüküyafu hoafiyomondühiya, ‘Nindou adükari, se sapo sesi ahuri ra moaruwaiyopoani, ŋga aboediyo sihafi nümbürambe bubumarandisi. Asu dagüda wohi ra tüküfemboyo furayo rana?’ mehomondamboyu. ²⁸Asu nindoumayu ranai simbori ahamumbo hoafiyuhüya, ‘Nindou hürütümbi ai dibo tüküfi wohi ahuri ra bubumarandane furayo,’ mehu-amboemo. Asu ai simbori ahambo düdurüwurühi yahomoya, ‘Ro wohi ra ho wohirihéfembo se hohoanimoyafai?’ mehomondamboyu. ²⁹Asu simbori ai ahamumbo hoafiyuhüya, ‘Yowani refepoani! Se wohi digoundühi wit maŋgiri ra wohi bitapindu firibadigumboemo, ŋga ambe. ³⁰Wohi ranai moani rande wit bitapinde mami tütükindo ngombo asu sesi ra yimunguriyimind-ambe firibadhefemboane. Ra-simboani ro nindou yimungurindümo-rundeimbi ranahamumbo wohi ra boatei wohi digau mbundu hüputüpundu haiambe fufusindundühi, asu moani wit safi rani yaŋgiri gururindu wandi sesi sihefe worambe kurindundi mbisamboyahi!’ mehupuri,” mehu.

**Sisas ai hoari akidouhündi adükari tüküfembo
kafeefe hoafi hoafimayu
(Mak 4:30-32; Ruk 13:18-19)**

³¹Sisas ai ngorü kafeefe hoafi hoafimayundüri. Ai yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Nindou ai mastet hoari

hambomo nahurai ra semündü haya ahandi nümbürambe hifi karirühani. ³²Hoari ra ai moani moaruwai akidou tikaimboanisi, nga asu ai hifambeahindi tükufe nimoamo ahafo ranana moani ngasündeandeimbi moatükuni ane, asu muṅguambo ndu ranai tükündahi nimi düdüdü raniwami ngeri ahei ngerambo-ndühümboyei,” mehu.

**Sisas ai mami moatükuni ahandi ndüri yis ranahambo süngunambore
haya kafeere hoafimayu
(Ruk 13:20-21)**

³³Sisas ai kafeefe hoafi ngorü hoafimayu. Ai hoafiyuhü yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Nimorehi ai bret mandifembo yahombo ana, ai sapo fufudigoyo-randeimbi moatükuni, ahandi ndüri yis, ra akidou yangiri praua adükari ranambe bubufoare haya fande yamunderandani muṅguambo praua ranai nimoamo fufudigoyo hafohane.”

**Sisas ai kafeefe hoafinambo hoafimayu ranahandi nimindi
(Mak 4:33-34)**

³⁴Sisas ai kafeefe hoafinambo muṅguambo moatükuni ranahambo nindou afindi ranaheimbo hoafimayundüri. Nga asu ai ngiri nine-hoafi aheimbo hoafombo mbüsümbo ra kafeefe hoafinambo hoafi-koate hoafindundüri, nga wani. ³⁵Horombo, Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ai hoafimayu rani simogodühi yahurai tüküfemboyu Sisas ai yare kafaore hoafimayu ra. Sapo nindou ranai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Ro aheimbo wataporimboarihandüri ana, kafeefe hoafinambo wataporindamboya.

Ro muṅgu moatükuni dibo engoro hifi asu
muṅgu moatükuni nafi-koateyo-ambe ho hombo hapondanambe
fifirife-koatemayo

ra aheimbo hoafindaharümboya,’

Buk Song 78:2

mehu.

Sisas ai wohimbo kafeefe hoafimayu ranahambo türüfoare hoafimayu

³⁶Raniyu Sisas ai nindou afindi ranaheimbo ranühi yare hiniṅgireariü haya worambe kefuai mahüfu. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so kefoau hifomo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se yihoefimbo nümbürambe wohi tüküme feyo ranahandi kafeefe hoafi nimindi ranahambo türüfoaro hoafiyafimuni,” mehomondamboyu. ³⁷Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyuhü yahuya, “Nindou düdi ai sapo sesi ahuri aboedi nümbürambe bubumarandi ranana Nindou Hondü ranani. ³⁸Nga asu nübüri ana hifi ndanane. Ahuri aboedi ranana nindou sapo God nginindi hifandarandi ranambe aniboadei ranane. Nga

asu wohi moaruwai ranana nindou sapo Satanindaye ranane. ³⁹Ŋga asu hürütümbi nindou wohi ahuri bubumarandi ranana Satan-ani. Asu yimunguri yimindimbo si ranana hifi ndanai mungumbo si-ane. Ŋga asu yimungurindümo-rundeimbi nindou ranana Godindi sünambeahindi nendi rananemo. ⁴⁰Sapo ai wohi ra firu hüputüpuru haiambe fufusarundi yahurai-animbo hifi nda munguyo-ambe nindoumbo tükündifemboe. ⁴¹Ranimbo Nindou Hondü ranai ahandi sünambeahindi nendi koandihepurümbui. Asu ai mungu moatükuni nindouyei anihondümbofe hohoanimo ranahambo moaruwaimbo-reandüri arandi asu nindou bidifiri moaruwai hohoanimoyei arihündi rananei aheimbo God ŋginindi hifandarandi-ambeahindi fufundündimo raguanambo-ndundürimboemo. ⁴²Ranimbo aheimbo hai hüfi afindi ranambe pinduwerani ranühi ai ahei yahafi hitihündühi hasiheindeimboyei. ⁴³Ranimbo asu Godindi nindou mbumundi-mayei ranai ahei Ape ŋginindi hifandarandi ranambe hüfihamindi nou si boakiboadihimboyei. Se himboambembündeihi ana, himborindei. ⁴⁴God ŋginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Nindou ai ŋginindi napo dibo hifambe samboeroa hoeireandühi ana, asu ai dibo yare gabude sihendüh-ani. Ranani asu ai ranimbo hihifi-hihififi haya asu hu mungu moatükuni ai masihendi ra nindou ŋgorümbo fufusendühi ranihündi kaki semündü haya asu ai hihirifi hu ŋginindi napo yaŋgoroweimbi hifi ra pemimayu.”

Sisas ai boagiriyafe kaki finambore hoafimayu

⁴⁵“Asu God ŋginindi hifandarandi ra ndahurai ane. Nindou ai moani ŋginindi moatükuni boagiri kaki nahurai ranahambo kokora randühani. ⁴⁶Asu ai rani-moatükuni ra moani aboedi hamindi hoeireandühi animbo asu ai hu mungu moatükuni ai masihendi ra nindou ŋgorümbo fufusendühi ranihündi kaki semündü haya asu kaki ra pemimayu.”

Sisas ai andürimbo süngure haya kafoare hoafimayu

⁴⁷“Asu God ŋginindi hifandarandi ra ndahurai-ane. Nindou bidifiri kini wowariyomo-rundeimbi ai ahamundi andüri ranambo himoni safoarundühi mamikarambo kini gumarüwuri. ⁴⁸Asu andüri ranai kini ranambo tüküfeyo-ani ane ai gudiani hüründümo sihoemo houmbo kini ra yiboboarundi. Rananemo asu ai nimarimombo kini aboedi aboedi ra wambürambe wambürihirundühi asu moaruwai moaruwai moani yaŋgorombo ra ragu moenda pütiefu arundi. ⁴⁹Hifi nda bidifirani si rani-simboani moani yahurai hamindi animbo tükündifemboe. Ranimbo asu sünambeahindi nendi ai nindou moaruwai hohoanimoyeimbi ranaheimbo gugundüwuru mamindüwuruamboemo aboedi-mayei ranambeahindi. ⁵⁰Ranimbo aheimbo hai hüfi afindi ranambe pinduwerani ai ahei yahafi hitihündühi hasiheindeimboyei.”

Simbori yamundife hoafi asu wamindafi yamundife hoafi

⁵¹Sisas ai ahamumbo düdufipurühi yahuya, “Se ndani-moatükuni ranahambo fifiru türüfoarundai?” mehuamboemo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yini, ro fifirihumboanefi,” mehomondamboyu. ⁵²Asu asükaiyu ahamumbo yahuya, “Rani-mboane asu muṅguambo nindou ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi-memo ai God ṅginindi hifandarandi ranahambo ndoru fifirarundi ranai wori aharambüri nahurai anemo. Ai kefuai hüfu ahandi napo wori-mayo ranambeahindi simbori napo asu wamindafi napo fufuaramündu nahurai anemo.”

Nasareti хүндү ай Сисасимбо үйбоарукомарихори

(Mak 6:1-6; Ruk 4:16-30)

⁵³Sisas ai rani kafoefe hoafi ra hoafiyu moendire haya, ranühinda botifi haya ahandi ṅgoafina hihirifi mahafu. ⁵⁴Ai hafu ahei rotu wori ranambe hoafi yamundi-mareandüra nindou ahandi hoafi himborimayei ranai ranimbo mahepünehindi. Ai düduyahindühi seiya, “Ai dagüdamboe fifirife ra yahurai masemündu-a? Asu ahandi hepünifeimbi moatükuni ranambo-ana? ⁵⁵Nindou nda dadi nimoriyua? Ai awi nindou worimbora randeimbindi nimorimbeyu? Asu awi Maria ana ahandi hondimbai? Awi Sems, Sosep, Saimon, Sudas ra ahandi akohoandimbemo? ⁵⁶Awi ahandi muṅguambo rehioandi ranai ndanühi nimboeiai? Asu ai dagüdamboe muṅguambo rani-moatükuni ra masemündu rana?” rarihi hoafimayei. ⁵⁷Raniyei asu ai Sisas ahambo yihoaruko-marihori. Raniyu asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo muṅguambo nindou ai ahambo hihifi-hihifiyeihü nindou adükar-ani sahündo arihündi, ṅga asu ahandi ṅgoafihündi ai ana wani,” mehu. ⁵⁸Nindou rani ṅgoafihündi ai anihondümbofe hohoanimo-koatemayei-amboyu asu ai moai ranühi hepünifeimbi moatükuni afindi ahei himboahü rareandi.

Son nindou hundürürandeimbimayu ranai yifimayu hoafi

(Mak 6:14-29; Ruk 9:7-9)

14 ¹Rani-simboani Gariri hifi hifandira-randeimbi nindou ahandi ndüri Herot ranai Sisas nine-moatükuni ratüpurimayu rani hoafi himborimayu. ²Raniyu asu ai ahandi hoarehi nindou bidifiri ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ai ana sapo Son nindou hundürüra-randeimbimayu ranai ana yifihündi botifimboani. Ranimbo ani anasi ai rani ṅginindi ra semündü haya ranambo hepünifeimbi moatükuni rawareandi,” mehupuri. ³Nimboe sapo Horombo Herot ai Sonimbo karabusifimbo hoafimayu. Raniyomo

Son ahambo mburundümo hiputüpurihauwuri mburu karabusambe hiniŋgimarüwuri. Sapo Herot ai ahandi akidi, ahandi ndüri Firip, ahandi nimorehi, ahandi ndüri Herodias, ra ndahamindi mehu. ⁴Horombo Son ai Herotimbo hoafiyundühi yahuya, “Herot, se nimorehi ra asowandifi ana, aboediyopoani,” mehundo. ⁵Raniyu asu ai Sonimbo hifokoandihini yahu haya ramefiyu. Iŋga asu ai Sudambo yihimbomandüri sapo ai Son ahamboyo Aiana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbani sei hoafimayei. ⁶Mamimbo Herotimbo hondi ai wakimarimindo si ranahambo hohoanimoyomondühi nindou bidifiri ai fandihini nimareimbo sesesimayei. Raniyu asu Herodiasindi nimorehi nimori ranai ahei haŋgifoani moporiyo wakimareandi. Raniyu asu Herot ai nimorehi moporimayo ranimbo siaomefiyu. ⁷Raniyu asu ai hoafiyuhü yahuya, “Ro sihambo nda dabareheandi se nini-moatükunimboyafi wambo düduwefoandi ra ndahananimboyahi!” mehundo. ⁸Nimorehi nimori ranai ahandi hondi hoafimayo süŋgu niŋgombo Herotimbo hoafiyohü yahoya, “Moani haponda hamindi ndühi Son hundürüra-randeimbimayu ranahandi mbiro pretiwami nando ndawandi,” mehoamboyo. ⁹Asu Herot ai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimomayu. Iŋga asu sapo ai nimoamo ranifihi dükare dabarimefiyuwambo asu nindou afindi ai-babidimbo nimarei masahüsi ranimbo ai hoafiyuhü yahuya, “Ahandi hohoanimomo süŋgu-ndundi,” mehu. ¹⁰Raniyu asu ai nindou ahandi hoarehi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo Sonindi mbiro kikirihefimbo hoafimepura ai homo karabus-ambe-ahindi mbiro kikimarihauwuri. ¹¹Raniyomo ai ahandi mbiro ra preti-mayo raniwami nandu sowandümo hifomo nimorehi nimori-mayo ranahambo masabudoa ahandi hondi sowana semindi maho. ¹²Raniyomo asu Sonimbo süŋgururü-rundeimbi ranai homo ahandi fi nimoko sowaründümo homo hifikariwuri houmbo asu ai homo Sisasimbo hoafimemondo.

Sisas ai 5,000 nindou sesi masagadüri
(*Mak 6:31-44; Ruk 9:10-17; Son 6:1-13*)

¹³Sisas ai Son ramefiyu hoafi ra himboriyu haya, ranihünda botambe farifi haya moani aimbo nindou kikifoefe-koatereandi hifini mahu. Nindou bidifiri ai Sisas ranini mahu hoafi ra himboriyeyi hehi asu ai ahei ŋgoafi hiniŋgirihi hehi moani hifi nafi süŋgumarihori hei. ¹⁴Sisas ai botambeahindi kusifoendane asu nindou afindi ranai gudihini meŋgorowa hoeireandürühi aheimbo ŋgusüfo afindi hipoamborandürühi ahei aŋgüni ra aboedimarearü. ¹⁵Mami rani nimbi hoafombo ahambo süŋgururü-rundeimbi-memo ranai ahambo-so homo tüküyafu hoafiyomondowohü yahomoya, “Ndanana nindou koate-reandühane, ŋga ndeara hüfihamindi hürimindühane. Iŋga se nindou ranaheimbo koarihawandürani animbo ai ŋgoafina nimai ahei sesi kokofefembo

ndambeyahindi,” mehomondamboyu. ¹⁶Asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ai ngiri botindahi hehi sesi kokombo ragu ngei. Ijga seanimo sihamundihoari sesi ra ai sesimbo dabudüri!” mehuamboemo. ¹⁷Asu ai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Roana hondahüfeimbi (5) bret anemo asu kini akidou yimbu-anafani rani yangirane sahumindfimboayefi,” mehomondamboyu. ¹⁸Asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Refe ana ndühi wambo sowana sesi ra sowandümo sifomo,” mehu. ¹⁹Raniyu asu ai nindou afindi ranaheimbo wohiwami nimandei mehua mamarei. Raniyu asu ai mami hondahüfimbi breti-memo raniyomo asu kini akidou yimbumefani raniyafani ra semündü haya sünambe himboyu hafuhi Godimbo hihifimarüri. Refi mbura ai breti-mayo ra hifitire ahambo süngururü-rundeimbimbo masagapura asu ai nindou afindi ranaheimbo yimbumarundüri. ²⁰Munquambo nindou ai sesi ra sahüsimbo ndeara nafimarihümüdi. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai sesi moani bode megoro ra 12 wambüri tüküfimbi masowandümo. ²¹Nimorehi, nimori akidibou tapuife-koate nindowenihü yangiri sesi ra masowasümo ranana ai 5,000 nahurai nindouyomo masowasümo.

Sisas ai Gariri kurihoe hangifo süngu nimoamo pütapimayu hüfu
(*Mak 6:45-52; Son 6:16-21*)

²²Raniyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo botambe fandafu houmbo se-boatei Gariri kurihoe rani goesürüni ngomo mehuamboyu asu ai nimorehi nindowenihimbo ahei worinambo koarihefendürimbo mehu. ²³Ai aheimbo koarihendüri haya hifi wafuwami ahand-amboani mahafu Godimbo didibafifendombo. Ndeara nimbi ai akimiyowohüyo asu Sisas ai moani ahand-amboani hamindi ranühi manüngu. ²⁴Asu rani-simboani bot ai ndeara anguni hoe mbusümondühi weri ra hangifoani sifohiyo asu hoe ranai fandihoayohü bot ranahambo semindi pire semindi pire randühi maho. ²⁵Raniyu asu Sisas ai si hoafombo ahambo süngururü-rundeimbi ranhamumbo-so hoe hangifo süngu pütapiyu hüfu tüküme fiyu. ²⁶Asu ai ahambo hoeirüwura hoe hangifo süngu pütapimayu hüfuwa hihamindariyomondühi yihimboyondühi yahomoya, “Rani-moatükuni ranana yifiafane,” mehomo. Raniyomo ai yihimbombo hisiheimemo. ²⁷Asu Sisas ai mamihari hoafi niangoambe hoafi karihoeihü yahuya, “Se nginindi ni ngomo, roanahi nda, nga se yihimbondimboemo!” mehupuramboemo. ²⁸Raniyu asu Pita ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “Adükari, anihondü sendafühi ana, wambo hoafiyafindira ro sihambo sowana hoe hangifo süngu pütapinda dügi,” mehundo-amboyu. ²⁹Asu Sisas ai Pitambo hoafiyundowohü yahuya, “Se mborai sühüfi,” mehundo-amboyu. Raniyu asu ai botambeahindi tüküfi haya Sisas sowana hoe hangifo süngu mahüfu. ³⁰Ijga asu ai weri

ra hoeireandani mayowamboyou ŋginindi hamindimayoa yihimboyuhü ndeara himoni tiporikomefiyu hanu. Raniyu asu ai heiyuhü hoafiyuhü yahuya, “Adükari, se wambo aboeda farihawandiri!” mehundo-amboyu. ³¹Raniyu asu Sisas ai nimai mamihari warifi hu kikihirümündühi hoafiyundühi yahuya, “Sihafi anihondümbofe ra akidou ane. Se nimboe hohoanimo yimbumbomarowanda?” mehundo. ³²Asu ai yibobo botambe kefoeneandühimboyou asu weri ai afurimareandi. ³³Raniyomo asu nindou botambe mamarimo ranai Sisasimbo Adükari hondani yahomo hohoanimoyomondühi yahomoya, “Awi seana moani Godindi Nimori hond-anafi!” mehomondo.

Sisas nindou afindi Genesaret hifihündi aŋgüni aboedimareandüri
(Mak 6:53-56)

³⁴Ai botambe kurihoe ra barihoemo hou homo Genesaret hifambe tüküme fundi. ³⁵Raniyei asu nindou rani hifihündi ai Sisasimbo fimirihori. Raniyei asu nindou ranihündambo-maye ranai ŋgoafi daburi wakimareandi ranaheimbo Sisas tüküfimboani hoafi ra hoafühimarihündi. Raniyei asu nindou ranai aŋgünümboyeimbi ranaheimbo fufurühümündi-hündüri mafandihindi Sisas sowana. ³⁶Raniyei asu nindou aŋgünümboyeimbi ai moani Sisasindi hoeari ranahambo sündifimbo hoafimehündo habodei. Raniyo asu ai rani hoeari ahandi ra sündihindühi ahei aŋgüni ra muŋguambo aboedimehindi.

God ai amoa mamiyei ahinümbi hohoanimo hifinambomareandi
(Mak 7:1-13)

15 ¹Raniyo asu Farisi nindouyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu rundeimbiyomo ranai Serusarem ŋgoafihündi botiyafu houmbo sinimo Sisasimbo-so tüküyafu hoafiyomondühi yahomoya, ²“Asu nimboe sihafu süngurunini-rundeimbi ranai horombo yihoefi amoa mami ai ahamundi hohoanimo yamunde sihai mamaro ra süngufe-koateayomoa? Aiana moai ndoru koadürü refe-arandi süngu ahamundi wari ra popoairihoemo mburu sesi ra sowasümo rundi,” mehomondamboyou. ³Asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Asu se nimboe God ai hoafiyumbi hoafi ra ndofe süngufe-koate moani sihamundi yamundife hohoanimo rani-süngu yaŋgiri sünguaru homoa? ⁴Sapo God ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Se sihafu meapembo ahinindafühi fandihawapiri ndandi.’ Asu ‘Nindou düdi ai ahandi hondafindambo hoafi moaruwai hoafinduanani ana, nindou ranahambo hifokoeffimboane,’ mehu. ⁵⁻⁶Ŋga asu se hoafiyomo rundühi yahomoya, ‘Nindou mami ai kaki napo moatükuni hondafindi ahafembo farihefepirimbo asihendi ana, ai ahafembo hoafinduhü animboya, Rani-moatükuni ranana ro Godimbo masiheandane ehu ana, asu ai ahandi hondafindambo raninambo ŋgiri

fandihepiri,' yahomo arund. Rani hohoanimo süngu ana, asu se Godindi hoafi ra mbahirihaundühi moani sihamundi yamundife hohoanimo rani-süngu yangiri sünguru homondühanemo. ⁷Awi seana nindou yimbu yafambeimbanemo! Aisaia ai anihondümboyu sihamumbo horombo hoafiyuhü yahuya,

⁸ 'God ai yahuya, "Nindou ranai wambo yafambe ranambo Adükarani aseindiri,
nga asu ngusüfoambe ana moai wamboso akimiyo, nga angunanendüri.

⁹ Ai nindou-yomondi ahinümbi hohoanimo ranahambo bokarihehindühi yangiri hoafiyeihüya, 'Ndanana Godindi hoafane,' masei.

Raninambo ai wambo ndüri adükarümbani,
mbisahündirimboyei," ' ' mehu.

Aisaia 29:13

**Ninemoatükuni nindoumbo rareanda nindou ai moaruwai
hohoanimoyei arihündi
(Mak 7:14-23)**

¹⁰ Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ranaheimbo mborai yahundüri haya hoafiyundürühi yahuya, "Se hoafi ndanahambo himborindei hehi fifirindhindi. ¹¹ Nine-moatükuni nindou ranahandi yahamo ahano ranaiyopoani nindou ranahambo rarerani ai moaruwai hohoanimombi nindouayu Godindi himboahü. Nga nine-moatükuni ahandi yahamo nafipoedi tükefeyo ranane rarerani ai moaruwai hohoanimombi nindouayu Godindi himboahü," mehündüri. ¹² Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so homo hoafiyomondowohü yahomoya, "Awi se moai fifirowandiyo, Farisi ai se rani hoafi hoafimayafi ranimbo himboriyomo houmbo ahamumbo ngusüfoambe moaruwaiarapuri rana?" mehomondamboyu. ¹³ Asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, "Muṅguambo maṅgiri wandi Ape sünambe amaru ai hifife-koatemayu ranana firibadi hefemboane. Farisi ai nindou yahurai anemo. ¹⁴ Se ahamumbo hohoanimoyopuripoani. Nindou ranai ana himboatihari nindou anemosi, nga himboatihari bodimondambo nafi nafuimbo yahomombo-anemo. Nga asu himboatihari ṅgorü ai himboatihari ṅgorümbo nafi nafuiarüri ana, yibobo hoeapoarambe pindamboafani." ¹⁵ Nga asu Pita ai hoafiyundühi yahuya, "Awi se yihoefimbo rani kafeofe hoafi ra fifiro hoafiyafimuni," mehuamboyu. ¹⁶ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, "Awi se-amboani rani-moatükuni ranahambo awi fifirife-koateyomoa? ¹⁷ Muṅgu moatükuni yahamo nafi ahano ana, asu rani moatükuni ranai hani bodoambe tüküfeyoani ahandi fi ranambe hasifi tüküfihane. Se ra moai fifirundi-yo? ¹⁸ Nga asu nine-moatükuni ngusüfoambeahindi hohoanimoyo haya yahamo nafi tükefeyo

ranane ai nindou ranahambo rarerani asu ai moaruwai hohoanimombi nindouayu Godindi himboahü. ¹⁹Nindou ranahandi ngusüfoambeahindi nine-moatükuni hohoanimo tükefeyo ranana, sapo nindou ngorümbo hifokoefe hohoanimo, nimorehi sisihimo, nindowenihi birabireimbi hohoanimo, hümbughüni hohoanimo, tikai hoafi, asu bodimondambo moaruwaimbofe hoafi ranane. ²⁰Rani-moatükuni ranane nindoumbo rarerani asu ai Godindi himboahü moaruwaimboareri. Iga asu nindou ai wari popoai hefe-koate asesu ana, rani-moatükuni ranai ngiri nindou ahambo randeandani nindou ai moaruwai hohoanimombi nungu, nga wani,” mehu.

Nimorehi mami ai Sisasimbo anihondümbomareri

(Mak 7:24-30)

²¹Sisas ai ranühinda botifi haya Tair Saidon ngoafi anambafe hifi ranikimi mahüfu. ²²Nimorehi mami Kenanihündi ai rani hifihü nimari hayamboyo Sisas sowana sini pukuna hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, Defitindi Ahuiri, se wambo hipoamborowandiri. Wandi nimorehi nimorindi fiambe moaruwai nendi ranai nimarindo hayamboane asu ahambo fi ra moaruwai mamikararandi,” mehondo. ²³Iga asu Sisas ai nimorehi ranahambo moai hoafi akidou-amboani kareandi. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondo hoangomondühi yahomoya, “Se nimorehi ranahambo koarihawanda mbiho! Ai sihefimbo süngu sünguramuni hoangohane rani-moatükuni ranahambo himboso papara hoango,” mehomondamboyo. ²⁴Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “God ai wambo Israer nindou sipsip nahurai ranaheimbo sowanamboyu yangiriyu farihefendürimbo koamarihendiri.” ²⁵Iga asu nimorehi-mayo ranai sini Sisasindi yirikimi peyo nimari hoafiyowohü yahoya, “Adükari, awi se wambo farihawandiri,” meho. ²⁶Asu Sisas ai ahambo hoafiyuhü yahuya, “Awi nimori akidibou-yafemayo sesi ra semindi hefe yaforimbo pife ana, aboedi hamindiyopoani,” mehu. ²⁷Asu nimorehi ranai hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, ranana anihondanesi. Iga asu yafori ranai-amboani sesi fu ra fondi waminindi ahandi afindandi-mayo ra peyoani sesowohane,” mehoamboyo. ²⁸Raniyu asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Nimorehi, sihafi anihondümbofe hohoanimo ra adükari hamindane. Nine-moatükuni ro sihambo refembo se hohoanimoayafi ranana sihambo randiheaninimboyahi,” mehundo. Raniyo hoafi nungoambe ahandi nimorehi nimori-mayo ranai aboedimayo.

Sisas ai nindou afindi aboedimarearü

²⁹Raniyu asu Sisas ai ranihünda botifi haya Gariri kurihoe-mayo ranikimi mahu. Ai hu haya hifi wafu-mayo raniwami farifi hafu

mamaru. ³⁰Raniyei nindou afindi hamindi ranai nindou tijari moaruwaimbi, himboatihari, nimari titirinambo yanggiri hahabudimbi, hoafi-koate, asu bidifiri amuri mamikarambo anggunumbi ra mungu aheimbo sahümundihündüri Sisas sowana mahei. Ai hei Sisasindi yirikimi hiniŋgimarihindüramboyu asu ai aheimbo aboedimarearti. ³¹Asu nindou afindi hamindi ranai mahepünimehindi hoafi-koatemaye ranai wataporiyei, nimari yanggiri nimareimbi ai aboediyei, tijari moaruwaimbi ai hahabodei, himboatihari ai himboariyei raraomarihünda horihi hehi. Raniyei asu ai Israeriyei God ranahambo Adükarani sei hoafimehündo.

Sisas ai 4,000 nindoumbo sesi masagadüri
(Mak 8:1-10)

³²Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo mborai yahupuri hürühepuri haya hoafiyupurühi yahuya, “Ro nindou ndanaheimbo hipoamboarihariü sapo ai ndanühi ro babidi ŋgimi si nimareimbo asu sesi-koatemaye-ambo ai sesimbomayo ra. Ro aheimbo sesi segodüri-koate koarihefendürimbo ana moeisahi. Asu ai ŋgoafina ŋgeihünda nafini himboawurindeimboyei samboanahi,” mehuamboemo. ³³Asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo ai düdururühi yahomoya, “Asu sihiri dagüda sesi afindi yahurai ndare nini kikefoefe-koateyowohü nda ndahumindefi hohu nindou afindi ranheimbo sesi ra mandahündüra?” mehomondamboyu. ³⁴Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Se bret ra nüŋgunimbiyo sowandümomboemo?” mehupuramboemo. Asu ai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Bret 7 anemo asu kini akidimondou-anemo,” mehomondamboyu. ³⁵Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ranaheimbo hifini ninouyei mehundüra asu ai mamarei. ³⁶Sisas ai bret 7-yomo asu kini akidibou-memo raniyomo ra semündü haya, Godimbo hihifirüri mbura, hifitire ahambo süngururü-rundeimbimbo masagapura asu ai nindou afindi-maye ranaheimbo yibumarundüri. ³⁷Nindou ai sesi ra sahüsi nafirihümundihiyei asu sesi wambüri 7 ranai bode meŋgorowa ahambo süngururü-rundeimbi ai fufumaründimo. ³⁸Nindou ai sesi masahüsi ra nimorehi nimori akidibou kameihi tapui-koate nindowenihü yanggiri ana 4,000 nindouyomo. ³⁹Raniyu refi mbura Sisas ai nindou ranaheimbo koakorihendüri haya asu ai botambe farifi haya Magadan hifina mahüfu.

Hepünifeimbi moatükuni sünambeahindi hoeifembo hoafimemo
(Mak 8:11-13; Ruk 12:54-56)

16 ¹Farisi asu Sadyusi nindou ai Sisasimbo refi hoeifimbo yahomo houmbo ahambo-so tüküme fundi. Ai hepünifeimbi moatükuni sünambeahindi ŋginindi rarowanda hoeindihu yahomo houmbo

hoafimemondo. ²Ŋga asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Hüfihamindi ai hürimindihi sünü hamburi aboedi kakirandani se yaru hoafiyomondühiya, ‘Hapoana ŋgiri hoendo, ŋga yahimo aboedi niŋgomboe,’ yahomondühanemo. ³Asu siambeahi se yaru hoafiyomondühiya, ‘Hapoana hoewerindimboe, ŋga hoenimbanjyowohü asu sünü aŋusahayo,’ yahomondühanemo. Yini, se ana sünambe nine-moatükuni tükefeyo ranahambo ndoru hoerundühimboya, ‘Rani-moatükuni ra randifemboe,’ yahomondühanemosi. Ŋga asu se ana nine-moatükuniyo hapondanambe tükufemboayo ranahambo moai ndoru fifirundi. ⁴Moaruwai hamindi hondü nindou anei hapondanambe aniboadei! Godimbo hohoanimo-koateyeimbi nindou ra ro hepünifeimbi moatükuni nafuimbo düduyahindirühiyei, ŋga ro ŋgiri siheimbo rani-moatükuni ra nafuindahandüri. Rani-moatükuni ana ndearamboyo siheimbo horombo Sona ai nafuiyundüri masagadüri rani yanggiri hoeindihimboyei,” mehupuri. Raniyu asu ai ahamumbo yare hiniŋgirepuri haya ndamefiyu.

Farisi asu Sadyusi nindouyomondi fufudigoyorandeimbi moatükuni yis ranahandi kafoefe hoafi

(Mak 8:14-21)

⁵Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai Gariri kurihoe ra barihoemo gogoanini mahomo, asu ai moai bret sowandümo, ŋga mitanimarundümo. ⁶Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyo-randeimbi moatükuni yis ranahambo awi se hibadümbo,” mehu. ⁷Raniyomo asu ai ahamundihoari simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Ai ra-mehu awi sapo sihiri bret semindi sifokoate-mayefi ranimboyumuni yare hoafimemuni,” mehomo. ⁸Sisas ai nine-moatükuni hoafi ai watapori mboarundi ranahambo ffireapuri. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se sihamundi anihondümbofe hohoanimo ra akidou safane! Se ra nimboe sihamundihoari wataporimboarundi bret semindi-koateayefi yahomo houmbo rana? ⁹Awi se fifirundai? Sapo ro hondahüfeimbi bret hifitirihe heheya 5,000 nindoumbo yimbumaritheandi ra se hohoanimoyomondai? Asu nüŋgunümbi wambürüyo se wambürühiru manindunda? ¹⁰Asu bret 7 raniyo 4,000 nindoumbo hifitirihe maseheandambo asu se wambürü 7 wambürühiru manindundi ra fifirundai? ¹¹Awi se ra ninüŋguyafumboyomo fifirife-koateayomo rana? Ro ana moai sihamumbo bretimbo wataporimborihapuri, ŋga wani. Ro ana Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyoweimbi moatükuni yis ranahamboyahü awi hibadümbo masahi,” mehu. ¹²Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranai ŋgusüfo masowandümo Sisas ai fufudigoyo-randeimbi moatükuni yis bretambe pefe arandi ranahambo

se hibadumbo yahumboypoani, nga Farisi Sadyusi nindou-yomondi yamundife hoafi hohoanimo ranahamboyu hoafi mayu.

Pita ai Sisasimbo Kraisani mehu

(Mak 8:27-30; Ruk 9:18-21)

¹³Sisas ai ahambo sungururü-rundeimbi babidi Sisaria Firipai hifina homondühiyomo asu rani-simboani ai ranahambo düdufi hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ai Nindou Hondü ranahambo düdi sei hoafiyeihiyeia?” mehupuramboemo. ¹⁴Asu ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Bidifiri ai seiya ‘Son sapo nindou hundürarü-randeimbimbeyu,’ asu bidifiri ai ‘Seremaiambeyu’ asu ‘Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi mamimbeyu’ asei,” mehomu. ¹⁵Raniyu asu Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Asu sihamundihoari ro nindou didiyahi se nünguru hohoanimoyomondühiyomoa?” mehupuramboemo. ¹⁶Asu Saimon Pita ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Seanafi Kraisayafi.^e Seana God sapo yangiri koadürümbo nüngumbü-mayu ranahandi Nimor-anafi,” mehundo-amboyu. ¹⁷Asu simbori Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Saimon, Sonindi nimori, se hihifi-hihifindafi! Rani hoafi ra moai nindou hifi ndanühünda ranahandi-mayo tüküfenini, nga moani wandi Ape sünambe amaru ahandihoari sihambo masaganini. ¹⁸Ŋga sihambo ro hoafehanini nda, se Pita-anafi. (Ndüri Pita ana Grik hoafinambo nimoei yitifo ane). Asu nimoei yitifo raniwami animbo ro wandi nendi gugurindihearümboyahi. Rananimbo asu ngiri yifimbo nginindi amboani wandi nendi ranaheimbo hifinambondeandi. ¹⁹Rananimbo asu ro sihambo God nginindi sünambe hifandarandi ranahandi yipuri ki ndahaninimboyahi. Nine-moatükuni hifi ndanühi se pararowandi ranana asu God ai-amboani sünambe pandeambui. Asu nine-moatükuni hifi ndanühi se tirihoefi asihoefti ana, asu God ai-amboani sünambe tindihai digembui,” mehundo. ²⁰Sisas ai ahambo sungururü-rundeimbimbo nindou amurambo yowani Krais ani yahopoani yahu haya hoafimepuri. Sisas ai ro yifinda mbundiha botindaheamboya yahu haya hoafimayu ranimbo.

Sisas ai yifindümbui mehu

(Mak 8:31–9:1; Ruk 9:22-27)

²¹Mami rani-simboani Sisas ai piyu haya ahambo sungururü-rundeimbimbo nafuimefoepuri ai Serusarem ngoafricanambo mbühuwamboane. Ndanühündambo bogori nindou, bogori Godimbo sesi sihou-rundeimbi nindou asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi-

^e **16:16** Ndüri Krais ranana nindou God ai nindoumbo aboedambo-fendürambo adükari bogorimbofembohünda kamafoariri ani.

yomondi-mayo afindi tiŋirifo tüküfendombomayo ranahambo hoafimayu. Ai yare nafuiyupuri hoafiyuhü yahuya, “Nindou ranai wambo hifokoandu ndirimboemosi, nga asu ngimi si süngunambo asükainda ro yangiri botindaheamboyahü,” mehupuri. ²²Raniyu asu Pita ai ahambo ngorükimi serümündü hu hiniŋgiriri haya nginindi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, rani-moatükuni ra se yowani sihambo yahurai tükündifeninimboe, nga yowani,” mehunduamboyu. ²³Asu Sisas ai hihirifi nüŋumbo Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Satan, se wambo-sowahindi andai ragu biyafö! Awi se wambo nafi gürarowandiri. Awi se sihafi hohoanimoayafi ranana Godindi-mayo sowandifimbo-yafipoani, nga ranana hifinindi nindou-yafe-mayo masowandifi,” mehundo. Ai muŋguambo ahamumbo hoafiyupuruhi yahuya, “Nindou didiyei ai wandi süngu hombo hohoanimondeihi ana, asu ai ahei hohoanimo ra hifinambondihi hehi nimi keimbi karihendifeimbi fihi yifimbo noundahi hehi muŋguambo si aho ra wambo süngumbirihindiramboane.”

²⁴Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Nindou düdi ai wandi süngu hombo hohoanimoayu ana, ai moani ahandi fimbo hifinambonde haya nimi keimbi karihendeimbi fihi yifimbo nounde wambo süngundandiri. ²⁵Nindou düdi ai ahandi fi ranahambo aboedambofembohünda ahandihoari kikiharamünda ana, asu ahandi fi yangiri niŋgombo awandhoemboe. Nga asu nindou düdi ai wambohünda ahandi fi ra moani yare hohoanimo-koate hiniŋgireandi ana, asu ai süngunambo ahandi fi yangiri niŋgombo ra gedühi niŋgomboe. ²⁶Asu nindou düdi ai hifinindi moatükuni muŋguambo ra semündü hifanda huhü asu ahandi fi niŋgo awandihoeihi ranana ahandi muŋgu moatükuni nüŋgunde nindou ranahambo mafandihera? I ra wani! Nindou mami ai nini-moatükuninambo sisemandendi ahandi yangiri niŋgo hohoanimo ra hihirife semindimbohünda? ²⁷Nindou Hondü ai ahandi Afindandi himboamupuimborandeimbi moatükuni rani mbusümo ahandi sünambeahindi nendi-memo rani-babidimbo ndeara akimi kosimbo yangirani. Ra-simboani asu ai kusühi nindou didiyei nine ratüपुरi ramarihindi rani simogodühi takini dagadürümbui. ²⁸Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda, nindou ndanühi aniboadei nda bidifiri ai ngiri yifindei, nga niiboadeimbo Nindou Hondü ranai bogori nindoumbondüfi akusu ra hoeindihorimboyei,” mehupuri.

Sisasindi fi ra ranipoanimbo himbomayo

(Mak 9:2-13; Ruk 9:28-36)

17 ¹Refe haya 6 si ranai howane, asu ranambe Sisas ai Pita, asu Sems Son apodoho ranahamumbo sepurümündi haya hifi wafu nimoamo hamindi-mayo raniwami moani ahamund-amboani mahafomo. ²Asu ai

himboyomondane ahamundi himboahü Sisas ai moani rani-poanimbo fi tükümeferendo. Raniyo asu ahandi ngusümboari ranai hüfihamindi nahurai sisiñarambo randühiyo asu hoeari magüdeandi ranai si nahurai kifohi hamindi tükümefero. ³Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ngimi-memo ranai Moses Eraisa ai Sisas babidimbo wataporimemonda hoeimarüpuri. ⁴Raniyu asu Pita ai ranimbo Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, awi aboedi safanefi sihiri ndanühi sühifi animboefi! Se refembo hohoanimoyafi ana, awi ro dago ngimi hüründihapurimboyahi, sihambo mami, Mosesimbo mami, asu Erasambo mami,” mehundo. ⁵Raniyo asu Pita ai hoafiyuhü nüngu ane kifohi sisiñarambo-randeimbi mburüñgai ranai ahamumbo gabudimafoareapuri asu hoafi mami ranai mburüñgai-ambeahindi tüküfihü hoafiyowohü yahoya, “Nindou ndanana wandi nimori hondü ro ahambo ngusüfo parahineimbani. Ro ahambo siaoyamboanahi, nga ahambo himborindimondo,” meho. ⁶Sisasimbo süngururü-rundeimbi-memo ranai rani hoafi ra himboriyomo houmbo yihimboyomondühi hifini hifambe mbiro pütapimemo. ⁷Raniyu asu Sisas ai ahamumbo-so süni sündiapurühi hoafiyuhü yahuya, “Boteyafu. Se yihimbondimboemo,” mehupuramboemo. ⁸Raniyomo asu ai mbiro faründümo himboyomondane moai didi ai ranühi nüngu, nga Sisas ai yanggiri manüñgu. ⁹Raniyomo asu hifi wafu-mayo rani-waminindi hifina hanimondühi nafini Sisas ai ahamumbo yowani hoafi hoafiyupurühi yahuya, “Yowani se nindou amurambo hoafindimboemo sapo nine-moatükuni tükümefero hoeimarundi ranahambo. ñga rani-moatükuni ra moani rande yagodi ngombo Nindou Hondü ranai yifihündi botifiyu-ambe tükümbifeyo-wamboane,” mehupuri. ¹⁰Raniyomo asu ai simbori ahambo düduyafundowohü yahomoya, “Asu nimbo ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi ai hoafiyomondühiya Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi Eraisa boatei tükümbifiyu-wamboane mehomoa?” mehomondamboyu. ¹¹Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyuhü yahuya, “Yini, anihondane Eraisa ai boatei tüküfi munguambo moatükuni ra ai nafiyimindi sihefermoani. ¹²ñga asu ro sihamumbo hoafehapuri, Eraisa ai ndeara tüküfimboani, nga asu nindou ai moai ahambo ndorihori fifirihori. ñga asu ai moani ahambo ai hohoanimoyei rani-süñgurihori mamikari moatükuni raroarihori hei. Mami rani-süñgumbo animbo Nindou Hondü ranahambo amboani randihori moaruwaimbo-ndihorimboyei,” mehu. ¹³Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo ai Son sapo hundürüra-randeimbi-mayu ranahamboani wataporimboaramuni mehomo.

**Sisas ai moaruwai nendi nimori akidoundi
fiambeahindi hemafoareandi
(Mak 9:14-29; Ruk 9:37-42)**

¹⁴Asu ai nindou afindi meñgoro ranaheimbo sowana homo tüküyafundane, nindou mami ai Sisasimbo-so tüküfi hu yiri yimbu

pusireandühi hoafiyundühi yahuya, ¹⁵“Adükari, awi se wandi nimori ranahambo hipoamboriwori! Ai ana wunünümboyu randühi ranani asu ahandi fi moaruwai tüküfihimboawuwure piyu arandi asu ai afindimbo haiambe piyu asu himoni piyu arandi. ¹⁶Ro sihafi süngurunini-rundeimbi-memo ranahamumbo-so sahüminde mahahi, nga asu ai ngiri ahambo aboedinduwuri,” mehundo-amboyu. ¹⁷Raniyu asu Sisas ai nüngumbo hoafiyuhü yahuya, “Awi nindou se ana anihondümbofe hohoanimo-koateyei hehi hohoanimo ndofe kife-koate nindou-anei. Nüngunimbimbo ro se babidimbo manimboahi rana? Nüngunimbimbo ro ra awi hipoambomandiheandüra? Ndühi se nimori ra wambo sowana sahorimindei sühüsi,” mehündüri. ¹⁸Raniyu asu Sisas ai moaruwai nendi nimorimayu ranahandi fiambe mamaro ranahambo andai ragu hafi mehundoa asu ai nimorindi fiambeahindi kosifoai haya ragu mahoa, asu mami rani-simboani hamindi nimori ranai aboedimayu. ¹⁹Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so ai yanggiri tüküyafu düduyafu hoafiyomondowohü yahomoya, “Nimboe asu ro moaruwai nendi ranahambo raguanambofe-koatemayefa?” mehomondamboyu. ²⁰⁻²¹Ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Nimboe sapo se rani-moatükuni refe ranahambo anihondümbofe akidou yanggiri-memo ranimbohünda se ngirindimo. Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda, sihamundi anihondümbofe hohoanimo ranai akidou hambomo hoari yahurai-ayopuri ana, asu se ningomombo hifi wafu ndanahambo ndühünda firihoe fi hawa gogu ranühi hafi nimarifi ehomo ana, ra ai ngomoe. Asu se nine-moatükuni refembo ra ngiri sihamumbo tiñindapuri, nga se moani rarani-moatükuni ra randumboemo!” mehu.

Sisas ai asükaiyu sapo ai yifimboayu ranahambo wataporimbomarandi
(*Mak 9:30-32; Ruk 9:43-45*)

²²⁻²³Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai-babidi Gariri hifambe guguriyafu mburümbo ai hoafiyuhü yahuya, “Nindou Hondü ra ndeara nindou ranahamundi warühifembo yanggirani, nga ahambo hifokoandüwurimboemo. Nga asu ai randifi haya süngunambo ngimi si yagudi mbunda yanggiri botindüfimbui,” mehupuramboemo. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai afindi hohoanimomemo.

Sisas ai Godindi wori ranahambohünda kaki masihendi

²⁴Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Kaperneam ngoafihü tüküyafundane, Godindi worimbohünda nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi ai Pitambo-so tüküyafu düduwurühi yahomoya, “Sihafi yamunde-randeimbi nindou ranai Godindi worimbo takis kaki ra sihendai?” mehomondoamboyu. ²⁵Asu Pita ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Yini, ai sihendisi,” mehu. Asu Pita ai worambe tükümeфия, ”

Sisas ai rani hoafi boatei düdufihi yahuya, “Saimon, se sihafi hohoanimo ra nüngu-nahuraiyo-a? Hifi ndanühündambo bogori nindou ra dadimayoyo mamikarambo takis ra sowandümo arunda? Ai ra nindou mami rani sirimayei ranahei-mayoyo asu nindou amuriyei-mayoyo sowandümo arundi?” mehuamboyu. ²⁶Asu Pita ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Nindou amuriyei-mayo,” mehuamboyu. Raniyu asu Sisas ai asükaiyu hoafiyuhü yahuya, “Refe anasi, nindou mami rani siri ranai kaki ra sihefepoanisi, nga moanimboane. ²⁷Ŋga asu sihiri takisimbo kaki sihefe-koateayefi ana, sihefimbo yi boaruko-ndihimunimboyei. Ŋga se ngafi Gariri hoe ranambe batüründandani kini weaŋgurühi hürarihoefi ranahandi yahamo himbondafani kaki ngüsarimboe. Ranana waŋgei Godindi wori ranahambo kaki sihefembohünda ndearane. Rananimbo ndowandifi hawa ahamumbo dabapuri sihehi takisimbo sihefembohünda,” mehu.

**Nindou düdi God ŋginindi hifandarandi ranambe
adükari hamindi hondayu
(Mak 9:33-37; Ruk 9:46-48)**

18 ¹Mami rani-simboani ahambo sünggururü-rundeimbi-memo ranai Sisasimbo-so tüküyafu düduyafu hoafiyomondowohü yahomoya, “Nindou düdi God ŋginindi hifandarandi ranambe adükari hamindi hondayua?” mehomondamboyu. ²⁻³Raniyu asu Sisas ai nimori akidou serümündü ahamundi mbusümo hiniŋgiriri haya hoafiyuhü yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda. Se hihirife nimori akidou ndahurai tüküfekoateayomo ana, asu se ŋgiri God ŋginindi hifandarandi ranambe keboundi. ⁴Nindou düdi ai moani ahandi fi hifinamboreandühi nimori akidou ndahuraiayu ana, nindou ranai God ŋginindi hifandarandi ranambe adükari hamindi hondü tükündüfimbui. ⁵Nindou düdi ai wambohünda nimori ndahuraimbo amboani hohoanimoayundüri ana, asu ai wambo amboani hohoanimoyundirühani,” mehu.

**Moaruwai hohoanimo ana nindouyafe niŋgo hohoanimo ranahambo
moaruwaimboreandühane
(Mak 9:42-48; Ruk 17:1-2)**

⁶Ŋga asu nindou düdi ai nimori akidibou mami ndahurai wambo anihondümboareandüri ranahambo randeandani nimori ranai moaruwai hohoanimo süngwareandi ana, awi nindou ranahambo nimoei hondü ra kife mburumbo ahandi amindasümoambe foefendo hefe siriwara hohoeambe safoefimbo ra aboedane. ⁷Hifi ndanühi moaruwai moatükuni afindi rareandani nindou moaruwai hohoanimoyei arihündi. Anihondane hohoanimo ra tükündife gedühi yagodomboesi, nga hipoanimboembou-

anei nindou ranai rarihindani moaruwai hohoanimo ra tüküfe arandi. ⁸Sihafi wari, yiri ranai randeandani se moaruwai hohoanimoayafi ana, kandandifi ragu pütindafoandi! Aboedane se wari mamümbiyo asu yiri mamümbiyo hefe yangiri koadürümbo niŋgoweimbi semindi ra. Ŋga asu yiri yiboboyopiri, wari yiboboyopiri hefe sapo hai koadürümbo koadürümbo horoweimbi-mayo ranambe sihambo pifenini ana, moaruwai-ane. ⁹Asu sihafi himboari ranai randeandani se moaruwai hohoanimoayafi ana, hündandifi ragu pütindafoandi! Se himboari mamümbiyo hefe yangiri koadürümbo niŋgombo ra aboedane. Ŋga asu himboari yiboboyopiri hefe sapo haiambe sihambo pifenini ana, moaruwai-ane.

Sipsip mami mafarihoayo kafeefe hoafi

(Ruk 15:3-7)

¹⁰Se hibadümbo sapo akidibou ndahurai ranheimbo ŋgiri moanane yahomondühi hiniŋgindundüri. Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafepapuri, ahei sünambeahindi nendi ranai ana muŋguambo si ra wandi Ape sünambe amaru ranahandi ŋgusümboari hoeirüwuri rundühanemo. [¹¹Ŋga Nindou Hondü ana sapo didiyei ai awarihehindeimbi-mayei aheimbo aboedambofendürimboyu tükümeŋfiyu.]

¹²“Se nüŋguru hohoanimoyomo-ndühiyomoa? Nindou mami ai ahandi 100 sipsip moaŋgui fandandeimbihüendi asu mami ai afarihoayo ra nüŋgumandifia? Ai amuri 99 ranaheimbo rande hiniŋgindeiarani wafuwami wohi dagüdi wakindihindani animbo asu ai ŋgorü mafarihoayo ranahambo kokonda wakindeambui. ¹³Ro sihamumbo hoafepapuri, nindou ranai sipsip mafarihoayo-mayo ra kokora hoeiareandi ana, ai ahandi sipsip ranahambo moani afindi hamindi hihifi-hihifindümbui ŋga, asu ŋgiri amuri farihefe-koate burimayei ranaheimbo yahurai hihifi-hihifindu. ¹⁴Mare yahurai ane sihamundi Ape sünambe amaru ai-amboani akidimondou ndahurai ranaheimbo hohoanimoayu refe farihefepoani yahu haya.”

**Sihafi wandafi ai sihambo moaruwai
hohoanimonduanu nüŋgumandowora**

¹⁵“Asu sihafi wandafi ranai sihambo moaruwai hohoanimonduanu ana, asu se ŋgafi ahambo-so tükündafo sapo nine-moatükuni ai hüti sihambo ramareandi ra nafuindafindo. Asu rani-moatükuni ra moani dibo sihafandamboani yangiri animbo randineandi sihafandi mbusümo. Ai sihafi hoafi ra himborayunini ana, asu se sihafi wandafi ranahambo aboedambo ŋgunindimboro sowarindifimbo-anafi. ¹⁶Ŋga asu nindou ranai sihafi hoafi ra himbori-koatenduanu ana,

asu se nindou maminduanani, yimbundafandani yahurai ndowapindifi hawa ngafi. Rananimbo asu ai sapo nine-moatükuni tüküme Feyo ranahambo anihondane mbiseimboyei. ¹⁷Asu nindou ranai ahei hoafi himbori-koatenduanani Kraisindi nendi-maye muŋguambo fandihindani ranaheimbo rani-moatükuni ranahambo hoafindafinduri. Bidifirani nindou ranai ahei hoafi ra himbori-koate himbosihimo-ndihoayuanani ana, ranahambo randihi hohoanimondeihiya nindou ranai Godimbo anihondümbofe-koate nindou asu nindou takis kaki semündü-randeimbi nahurai-ani, mbisei-amboane,” mehu.

¹⁸“Ro sihamumbo anihondümbu-anahi hoafayahi nda. Nine-moatükuni hifi ndanühi se kikiharündümo ranana asu God ai-amboani sünambe kikihindamündimbui. Asu nine-moatükuni se hifi ndanühi moani raru hiniŋgarundi ranana asu God ai-amboani sünambe moani hiniŋgindeambui. ¹⁹Awi asükai sihamumbo hoafehapuri nda. Nini-simboaniyo nindou yimbu se hifi ndanühi nimbafanimbo nini-moatükunimboyo se refemboane safani hena ranahambo Godimbo didibafefineandi ana, rani-moatükuni ra wandi Ape sünambe amaru ranahandi wari süŋgu sihafanimbo tükündifepirimboe. ²⁰Ŋga nindou yimbu-yafe, ŋgimiyei ranai wandi ndürinambo mamühiyahindani ana, ro ranühi ahei mbusümo nimboambo-anahi,” mehu.

Amboawi yaho hohoanimu

²¹Raniyu asu Pita ai Sisasimbo-so tüküfi düdufi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, asu wandi wandafi ai moaruwai hohoanimondupündunda ŋguwani wambo ra, asu ro nüŋgunümbimbo ahambo amboawi mbisa hiniŋgimandihina? 7 ambefimbi ramandihiniyo?” mehuamboyo. ²²Asu Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Yowani, 7ambe ramindeimbi asükai 7ambe ramindeimbi asükai 7ambe ramindeimbi aho ra. ²³Ŋga God ŋginindi hifandarandi ranai ndahurai-ane. Adükari bogori nindou mami ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi nindou ranhamundi nini-moatükuniyo ahandi-mayo sowandümo marundi ra simogodühi tümara hu. ²⁴Ai hapoadümo kaki nindou ahandi-mayo masowandümo ra didiboadoreandühi nimiru-ane, nindou mami ahandi-mayo ten mirian (10,000,000) kaki semündümbimayu ranahambo sowaründümo tüküme fundi. ²⁵Ŋga asu nindou ranai moai kaki yahurai sihendi asükaiyo simbori ahambo segodimbo. Ranimboyo asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hoafiyühüya, ‘Nindou ranahambo, ahandi aborüdi asu ahandi muŋgu moatükuni ra sahündürühi rani fihindi kaki simbori segodimbo mbisahümüdi-amboane,’ mehu. ²⁶Raniyu asu nindou ranai bogori nindoumayu ranahandi fikimi yimündiho kare pusire nimirumbo hoafiyühüya, ‘Se awi wambo hipoamborowandürühi himboarinambo yanggiri hifandandiri. Ŋga awi ro sihafi-mayo muŋguambo moatükuni

masahamindihi ra sihambo asükainda ndahaninimboyahi!' yahu hüti-hoafimayundo. ²⁷Raniyu asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hipoamborirühi ahandi simbori segodimbo-mayo ra hiniŋgire haya asu moani aboedi koamariheira mahu. ²⁸Raniyu asu ai nafini huhündamboyu ahandi ŋgorü afindi mami ratüpuriyafani-rinandeimbi ai kaki akidou simbori ahambo segodimbo eŋgoro ranahambo hoeimariri. Raniyu asu ai ahambo mburümündü haya amindasümohü fufure waramberamündühü hoafiyuhü yahuya, 'Se wandi-mayo ŋgimi kina simbori süngu ra ndawandiri!' mehu. ²⁹Raniyu asu ahandi ŋgorü afindimayu ranai ahandi fikimi yimindoho kare pusire nimarimbo hoafiyundühi yahuya, 'Se awi wambo hipoamborowandirühi himboarinambo yaŋgiri hifandandiri, nga awi ro sihafi-mayo masahamindihi ra simbori hihirindihe ndahaninimboyahi,' mehundo. ³⁰Ŋga asu ŋgorü afindi ai ahandi hoafi himbori-koate refembo moei mehu. Raniyu asu ŋgorü afindambo serümündü hu karabusimariri mami ahandi kaki akidou ra dagadowani animbo hiniŋgindirümbui. ³¹Asu ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri ai rani-moatükuni ramefeyo ranahambo hoeiru houmbo ai ŋginindi hoafimemo. Raniyomo asu ai bogori nindoumayu ranahambo-so tüküyafu nine-moatükuni tükümefeyo ranahambo wataporimbomarundi. ³²Raniyu asu bogori nindou ai ratüpuriyu-randeimbimayu ranahambo mborai yahundo hühüriri hoafiyundühi yahuya, 'Se ana nindou ratüpuriyafi-randeimbi moaruwai hamindanafü. Se wambo düdumefoandi asu ro afindi kaki se wandi-mayo masowandifi ranahambo i amboawi saheheya moani hiniŋgimariheanini. ³³Se sihafi mami ratüpuriyafani-rinandeimbi-mayu ranahambo hipoamboroworühi amboawi safindosi sapo ro sihambo ramariheanini süngumbo,' mehundo. ³⁴Raniyu asu bogori nindoumayu ranai ahambo ŋginindirürühi karabusambe asübusi semindimbo koamariheiri. Ai karabusambe nüŋgumbo-animbo asu simbori saimbo ra dagadombui," Sisas ra-mehu. ³⁵Raniyu Sisas ai hoafi moendireandühi hoafiyuhü yahuya, "Moani mami yahurai safi wandi Ape sünambe amaru ranai nindou muŋguambo sihamumbo randeapürümbui se sihamundi ŋgusüfoambe sihamundi wandafi ranahambo amboawi yaho-koateayomo ana," mehu.

**Sisas ai nindowenihi nimorehi semindihündambo
hiniŋgife ranimbo yamundimareandi
(Mak 10:1-12; Ruk 16:18)**

19 ¹Sisas ai rani hoafi wataporimbomarandi ra moendire haya asu ai Gariri hifi ra hiniŋgire haya Sudia hifina Sodan hoe ŋgorü goesürini barihoei mahu. ²Rani-simboani nindou afindi safi ranai ahandi süngu maheia asu aheimbo ranühi aboedimarearü. ³Raniyomo asu Farisi nindou

bidifiri ai Sisasimbo-so tüküyafu ahambo refi hoeifimbo yahomo houmbo düdururühi yahomoya, “Nindou mami ahandi hohoanimo yanggiri ahandi nimorehi hiningifembo ehu ana, asu sihefi ahinümbi hohoanimo ranahambo wanjeimandiyoy?” mehomondamboyu. ⁴Asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Awi se moai Baiborambe hoeirundiyo sapo hoafi ranai yare hoafiyowohüya ‘Wanğurühi hondü Nafira-randeimbi ai nimorehi nindowenihi nafimarapiri,’ meho ra? ⁵Sapo God ai yare hoafiyuhü, ‘Ranimbohündambo animbo nindou ahandi hondü afindambo hiningindeapiri haya ahandi nimorehi rani dibo mami tapeimbi nimbafeihi asu yimbu ai moani mami tükündafine nimboambo-yafe,’ mehu. ⁶Asu ngiri ai yimbundafe, nga ai fi mamanafe. Sapo God ai mamambere hiningimareandi ra asu nindou ai yükürübifepoani,” mehupuri. ⁷Raniyomo asu Farisi nindou ai Sisasimbo düdururühi yahomoya, “Nimboe asu nindowenihi ranai ahandi nimorehi ranahambo moei-yaho hiningife ranahambo Mosesindi ahinümbi hohoanimo ranambe yare hoafiyohüya ‘Se sihafi nimorehi hiningarowandi ana, ahambo moei yahombo sürü pando dabado,’ ” mehomondamboyu. ⁸Asu Sisas ai asükaiyu simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Se afindafindeimbanemo ranimboane asu Moses ai sihamundi nimorehi hiningifembo hohoanimo ranahambo moani yare himboana wamarapuri. Nga asu horombo hondü munğumoa-tüküküni God ai nafirandambe ana hohoanimo yahurai moai yanggoro. ⁹Asu ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou mami ai ahandi nimorehi ra nindowenihi ngörü-dibo hoanepoani, nga ai moani hoangire haya nimorehi ranahambo moei yahu hiningire haya, asu ai nimorehi ngörü asemündu ana, nindou ranai nimorehi semindi hohoanimomayo ra moaruwaimbo-reandühani.” ¹⁰Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu nindowenihi nimorehühifembo hohoanimo yahurai rawefeyo ana, asu nindowenihi nimorehühife-koate ra aboedane,” mehomondamboyu. ¹¹Asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Ndani hoafi nda munğumambo nindou ranahamumbo hoafiyowohüyopoani, nga nindou sapo ahamumbo God ai rani nginindi masagapuri ranahamumboane hoafi ra. ¹²Nga rani-poanimbo hohoanimomboane nindou ai sapo nimorehi semindi-koate anıngo ra. Nindou bidifiri ra nimboe sapo ai moani yahurai ningombo boagiri ai masahüpurimindei, asu nindou bidifiri ra nimboe nindou ai ahamumbo moani-poanimbo mbünğuwu seihehi timoefi kamarihori. Asu nindou bidifiri ai moani God hifandarandi ranahambo hohoanimombo yanggiriwambo ranimboane nimorehi semindikoateyomo arundi. Nindou düdi ndani yamundife hoafi ra semindimboayu ana, ai moani mbisemündu-wamboane,” mehupuri.

Sisas ai nimoakidiboumbo-hündambo didibafimayu

(Mak 10:13-16; Ruk 18:15-17)

¹³Raniyei nindou ai Sisas sowana nimoakidibou ra fufurühmündi-hündürü tükümehindi, ai aheimbo ahandi wari nandearühi didibafimbifindura sei hehi. Nga asu ahambo süngururü-rundeimbi-

memo ranai nindou ranaheimbo nginindimarundüri. ¹⁴Ŋga asu Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Nimoakidibou ra ndühi aheimbo hiniŋgirihindüra wambo sowana mbisühüsi, ŋga ngiri güdüwuri. Ŋga God nginindi hifandarandi ra nindou nimoakidibou ndahuraiyei-ane,” mehu. ¹⁵Raniyu ai aheiwami wari nandeandüri mbura asu ndamefiyu.

Nindou hoarifi napo afindeimbi

(Mak 10:17-31; Ruk 18:18-30)

¹⁶Nindou mami ai mamimbo Sisasimbo-so tükumefiyu. Ai ahambo düdufi hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, ro yangiri koadürümbo niŋgombo ra semindimbo mbisambo asu nini aboedi moatükuni ramandihea?” mehundo-amboyu. ¹⁷Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ra nimboe wambo nini-moatükuni ai aboedayo ranahambo hoafiyafühi düduwefoandir-a? Aboedi mami-yangirani moani aboedayu. Se gedühi aboedi yangiri niŋgombo hohoanimondafühi ana, se moani sapo ahinümbi hohoanimomayo muŋgu ranimbo kikihisafindandifi,” mehundo-amboyu. ¹⁸Asu nindou-mayu ranai düdufinduhi yahuya, “Nine ahinümbi hoafi rana?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Se nindou hifokoefepoani, se nimorehi sisihimopoani, se hümbühünipoani, se nindou ngorümbo tikefehede papi hoafipoani, ¹⁹se sihafi meapembo ndondondiwapirühi ahafe hoafi himborindafi, se sihafi wandafi mamimbo ngusüfo pandoworü sihafi fimbo ngusüfo pararowandi nou,” mehuamboyu. ²⁰Asu nindou hoarifimayu ranai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Ro muŋguambo rani ahinümbi hoafi ranahambo himboriya sünguriheambo-anahi. Asu ngorü nini-moatükuni ramandihe-a?” mehundo-amboyu. ²¹Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Asu se moani aboedi nindou hondü niŋgombo mbisafombo ana, se ngafi sihafi muŋgu-moatükuni masihoe fi ra nindou ngorümbo fufundawandühi rani-fihindi kaki ndowandifi mbunda, nindou moaruwai napokoate-mayei ranaheimbo kaki ra dabadüri. Rananimbo asu se sünambe napo afindeimbi-ndamboyafi. Ŋga asu se mborai wandi süngu,” mehundo. ²²Raniyu asu nindou hoarifi-mayu ranai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimo kapeihi ndamefiyu sapo ahandi napo afindi ranimbo wambo.

²³Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro nda sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri, nindou napo afindeimbi ranai God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo ana, awi tiŋümbi safane. ²⁴Asükai ro sihamumbo hoafehapuri nda, kemor, adükari ninihondi hos nahurai, ranai ana hoeari kakimbo nür ambe akidou rani nafi kefoefembo ana, ahambo tiŋümb-ane, ŋga nindou napo afindeimbi ai God nginindi hifandarandi ranambe kefoefe hifombo

tiñümbi safane,” mehupuri. ²⁵Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo asu ranimbo mahepünafundi. Raniyomo asu ai ahambo düdururühi yahomoya, “Asu nindou didi ai refe ana, aboedambomandifi?” mehomondamboyu. ²⁶Sisas ai ahamumbo himboari pareapurühi simbori hoafiyuhü yahuya, “Ndani moatükuni ranana nindou ai refembo tiñümbi safane, nga God ai refembo ana, mungu-moatükuni ra tiñümbiyopani,” mehuamboyu.

²⁷Raniyu asu Pita ai hoafiyuhü yahuya, “Awi se ndühi himboyafi, ro munguambo moatükuni rarihu kokosifoarihu hohu sihafi süngufemboanefi, nga nini takini mandahumindefa?” mehuamboyu. ²⁸Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri nda, hifi simbori tüküfemboayo rani sihi Nindou Hondü ranai sürühoeyoweimbi nimari fondi raniwami nimanduani, asu wambo süngurundiri-rundeimbi se-amboani mami nimari fondi 12 raniwami nimandimboemo 12 mamsiri Israerihündi ranaheimbo hifandiyondürimbohünda. ²⁹Rananimbo asu nindou munguambo didiyei ai ahei wori, akohoandi, rehi mami, hondafindi, nimori, asu nümbüri ra wambohünda rarihi hiniŋgarihindi ana, asu ai 100 yimbumbondihi ndahümündihi asu aheimbo yanggiri koadürümbo niŋgombo-mayo ra God ai dagadürimbui. ³⁰Ŋga nindou afindi didiyei ai haponda adükariombofemboaye ana, süngunambo ai akidoumbo-ndahimboyei, nga asu nindou afindi didiyei ai haponda akidou-mboehindi ana, asu ai süngunambo adükariombo-ndahimboyei,” mehu.

Wofi hisi nümbürambe ratüpuriyomorundeimbi nindou kafeefe hoafi

20 ¹Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “God ŋginindi hifandarandi ranana sapo nindou mami nümbüri aharambüri nahurai-ane. Ranani asu ai siambe hamindi hu nindou ahandi wofi hisi nümbüri ranambe ratüpurimbo masepurimündu. ²Nindou ranai ratüpuriyomo-rundeimbi rani-babidimbo mamami si mamami kaki ra ai segopurimbo hoafi mamühiru houmbo asu ahamumbo ahandi nümbüri ranambe ratüpurimbo koamarihepuri. ³Asükaiyu ai hüfihamindi ŋginindiyuambe safi huane nindou bidifiri ai maketambe moani ratüpurikoate burimemonda hoeimareapuri. ⁴Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühüya, ‘Seamboani ŋgomo wandi wofi hisi nümbüri ranambe ratüpurindimo. Ŋga ro sihamumbo kaki ndeara segopurimbo-mayo rani-simogodühi ndahapurimboyahi,’ mehupuri. ⁵Raniyomo asu ai ratüpurimbo mahomo. Hüfinimbo asükaiyu nimbambe safi ai hu mami rani-süngumareandi. ⁶Ndeara nimbambe hondü hu hoeireapurani nindou bidifiri ai moani ratüpurikoate ranühi yaru maniŋgomondamboyu. Raniyu asu ai ahamumbo düdureapurühü yahuya, ‘Se ra nimboe moani ndanühi ratüpurikoate hüfihamindi gebuai afindi ra maniŋgomo rana?’ mehuamboemo. ⁷Asu

ai ahambo hoafiyomondühi yahomoya, 'Yihoefimbo nindou ai ratüpuri saikoate-memo-ndamboanefi animboefi,' mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühi yahuya, 'I refe anasi, se-amboani ngomo wandi nümbürambe ratüpurindimo,' mehupuri. ⁸Ndeara bidifirana kinini hoafambe nümbüri aharambüri bogori-mayu ranai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbimbo bogorimbofi hifandapuri randeimbi-mayu ranahambo hoafiyuhü yahuya, 'Ratüpuriyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo mborai mbisafipuri hawa ahamundi kaki ra dabapuri. Nindou bidifirani süngunambo hondü ratüpuri masahapuri ranhamundi fih pindafi hawa ngafi weangurühi ratüpurimemo ranhamundi fih tündowandi,' mehundo. ⁹Raniyo asu nindou ndeara nimbambe hondü peyomo houmbo ratüpurimemo ranai kaki mamamiru masowandümo. ¹⁰Raniyomo asu nindou weangurühi peyomo houmbo ratüpurimemo ranai-amboani kaki semindimbo tüküme fundi. Ndanana ro afindi safi ndahumindemboyefi yahomo houmbo. Ngga asu ai-amboani moani mami yahurai kaki mamamiru masowandümo. ¹¹Raniyomo ai kaki ra sowandümo houmbo asu ratüpuri masagapuri nindoumayu ranahambo 'Kaki ranimbo nimboe ndahurai masawamuni,' yahomo houmbo ngjepomemo. ¹²Ai yahomoya, 'Nindou sünguni se ratüpuri masagapura moani bodifombo yanggiri ratüpurimemo-anemo asu se ahamumbo kaki ra yihoefimbo masawamuni nahurai masabapuri. Roana siambe peyefi hohu hüfüni gebuai ra ratüpuri tinjirifomayefi hüfihamindi kikirihundühi,' mehomondamboyu. ¹³Nümbüri aharambüri ai nindou ngortümayu ranahambo simbori hoafiyundühi yahuya, 'Wandafi, se himboriyafi, ro sihamumbo moai moaruwai dibo ninünguriheapuri, ngga wani. Asu sapo sihiri moai mami si ratüpurimbo weangurühi mami si ratüpuriyowohü, kaki mamamife semindimbo hoafi mami süngurihundiyo? ¹⁴Haponda hamindi se sihafi kaki ra ndowandifi hawambo ngoafinambo ngafi. Sapo ro kaki sihamumbo masahapuri yahurai nindou sünguni ratüpurimemo ranahamumbo amboani segopurimbo saheeamboyahi masahapuri. ¹⁵Awı wandi kaki ra ro hohoanimomayahi süngu refembo ra wanimandiyo? Rani-moatükuni ranana ai moani wandi moatükuni yanggirane. Ro sapo aboedi moatükuni ramariheanda asu se ranimbo wambo garibrowandirühüyafi?' mehu." ¹⁶Sisas ai ndeara hoafi moendifembo yahumbo hoafiyupurühi yahuya, "Ngga nindou didiyei ai haponda adükarimbo-femboayei ana, süngunambo ai akidoumbo-ndahimboyei, ngga asu nindou didiyei ai haponda akidoumboehindi ana, asu ai süngunambo adükarimbo-ndahimboyei," mehu.

Ngimimbo Sisas ai yifimbo ranimbo wataporimbomarandi
(*Mak 10:32-34; Ruk 18:31-33*)

¹⁷⁻¹⁸Sisas ai Serusareminambo hafuhüyu ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 memo ranahamumbo ahamundihoari bogo hoafiyupurühi

yahuya, “Awi se himboriyomo. Haponda sihiri nda Serusarem ŋgoafinambo hahifühanefi, ŋga ranühi animbo Nindou Hondü ranai Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindou asu ahinümbi hohoanimbo yamundu-rundeimbi nindou ranahamundi warühindifimbui. Rananimbo asu ai ahambo yifimbo papihofafi-ndürimboemo. ¹⁹Rananimbo asu ai ahambo nindou amuri ranahei warambe hiniŋgindurümboemo. Rananimbo asu nindou amuri ranai ahambo nindou himboahü tikifinambondihori habudihü ahambo ndüfuri ndüfuriboadüwurimboemo. Asu ahambo nimi keimbi karihendeimbifihii pandüwurimboemo. Ŋga asu randife hayambondoani süngunambo ŋgimi sindu mbunda asükaindu yaŋgiri botindifimbui,” mehupuri.

Sems Son ai adükarimbofembo masafani

(Mak 10:35-45)

²⁰Raniyu asu Sebedindi nimorehi ahandi nimori yimbu babidi Sisasimbo-so tüküfe ahandi haŋgifoani peyo yiri kakire nimarimbo ai mami-moatükuni rambireandi yaho haya düdumareri. ²¹Raniyu asu Sisas ai ahambo düdureandühi yahuya, “Nimorehi ra se nini-moatükunimboyafi rana?” mehundo-amboyo. Asu ai ahambo simbori hoafiyondowohü yahoya, “Se wambo randiheamboyahi mbisafindiri se bogorimbofeyoani asu wandi nimori yimbu nda sihafi wari-hondüni nimari, sihafi kadüdani nimari rambohünda,” mehoamboyo. ²²Raniyu asu Sisas ai tiŋirifo ahambo tüküfemboayo ranimbo nimori yimbumbo hoafiyupirühi yahuya, “Se-ana moai fifirineandi se nini-mboyafani düduefineandi ranimbo. Se ra ro tiŋirifo semindimboyahi ra mandowandifaniyo?” mehupiramboyafani. Asu ai simbori ahambo hoafiyafinandowohü safaniya, “Yini, ro randihoamboyehisi,” masafani. ²³Sisas ai ahafanimbo hoafiyupirühü yahuya, “Yini, wandi tiŋirifo ndowandimboyafanisi. Ŋga asu ro sihafanimbo hoafindahapiri, düdi wandi wari-hondüni nimari asu kadüdani nimari rambo ra ŋgirindahi, ŋga wani. Fondi ranana wandi Ape ai nindoumbo didiboadoramüdi hiniŋgimareandane,” mehu. ²⁴Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi 10 memo ranai rani hoafi ra himboriyomo houmbo asu ai apodoho yimbume fani ahafanimbo ŋginindimarupiri. ²⁵Raniyu asu Sisas ai ahamumbo mami gugureapuri mbura hoafiyupurühi yahuya, “Se awi ranahambo fifirumbo-anemo, ŋgorü sirambeahindi-mayei ranahei bogori nindou ranai ana nindou ranaheimbo ŋginindi hifandirundürühanemo. Rananemo asu ahei adükari nindou ranai-amboani ŋginindi aheimbo hifandarundüri. ²⁶Ŋga awi ndahurai hohoanimbo ndanana sihamundi mbusümo yaŋgoripoani, ŋga wani. Sihamundi mbusümo nindou mami ai adükarimbofe tüküfembo hohoanimoyu ana, asu ranai nindou sihamundi ratüpuriyu-randeimbi nindoumbofi mbünüŋgu-wamboane.

27Asu nindou mami ai sihamundi mbusimo ro horombonipoedi nindou-anahi yahu anungu ana, nindou ranai sihamundi moani ratupuriyu-randeimbi nindoumbofi mbunungu-wamboane. 28Sapo rahurai ane Nindou Hondü aiana hifinambo makusu ra ahambo nindou ai farihefimboupoani. Iga ai nindou afindi ranaheimbo aboedambo-fendurimbo-hündamboyu yifimbo makusu,” mehu.

Sisas ai nindou yimbu himboatihari aboedimareapiri
(*Mak 10:46-52; Ruk 18:35-43*)

29Raniyomo ai Seriko ngoafi hiningiru hou mahomonda, asu nindou afindi safi ranai Sisasimbo sungumarihori hei. 30Himboatihari nindou yimbu ranai nafikimi nimarifani himboriyafandane, Sisas ai mahuwamboyafani, asu ai hoafi pukuna karihoefineandühi hoafiyafandühi safaniya, “Defitindi ahuri! Adükari, se yihoehimbo hipoambo-rowamuni,” masafani. 31Nindou afindi ranai ahafanimbo se moani yafambe kikihandifani sei hehi nginindi hoafimehüpiri. Iga asu ai moani pukuna hamindi hoafi karihoefi-neandühi hoafiyafandühi safaniya, “Defitindi ahuri! Adükari, se yihoehimbo hipoamborowamuni,” masafani. 32Raniyu asu Sisas ai ranühi ngininimareandi. Asu ai ahafanimbo düdureapirühi yahuya, “Ro sihafanimbo nini nünungufepirimboyahi asu se ranimbo hohoanimoayafana?” mehupiramboyafani. 33Asu ai simbori ahambo hoafiyafi-nandowohü safaniya, “Adükari, se yihoehi himboari aboedi birihawamuni semboanehi hohoanimoayehi,” masafani. 34Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo hipoamboreapiri haya wari ahafandi himboarambe pamareapira moani mami rani-simboani himboari aboedi birimarihoayopira himboariyafandühi, asu ai Sisasindi sungu mahafani.

Sisas ai bogori nindou nahurai Serusarem ngoafambe tüküme fiyu
(*Mak 11:1-11; Ruk 19:28-40; Son 12:12-19*)

21 1Sisas ai ahambo sungururü-rundeimbi babidi Serusarem ngoafikimi akimi tifirundühiyomo asu ai ndeara Betfage ngoafambe Orif Nimi Wafukimi tüküme fundi. Ai ranühi tüküyafundühiyomo Sisas ai ahandi sunguneri-rinandeimbi ranahafanimbo hoafi rani bitapire horombo koarihepirühi yahuya, 2“Igoafi akimi anango ranihünda ngafani nimehünou hoeindineandani dongi mami ahandi nimori ranidibo wofifihiki kife hininggifimbi-mayo ra fufurindi-heneapiri mbundina wambo sowana ndowandifani dügüfani. 3Asu nindou ngorü ai ranahambo nini hoafi hoafinduanani ana, asu se hoafindafandühiya, ‘Adükari ai ranahambo hoafimayu-amboanehi,’ mbisafandani animbo asu ai moani rande hiningindeandani amboani ndowandifani dügüfani,” mehu. 4Rani-moatükuni ranana sapo horombo

Godindi hoafi hoafiyu randeimbi ai hoafimayu simogodühi tüküfemboyo ramefeyo. Sapo ai yare horombo hoafiyuhüya,

⁵ “Saion nindou ranaheimbo hoafindafindürühi animboya,
‘Awi se ndühi himbondei sihei adükari bogori nindou ranai
siheimbo sowana asüfu!

Aiana moani himboari hoafendühi dongi raniwami nimarü haya asüfu.

Asu aiana dongi nimori mami raniwamani nimarü haya asüfu,”
meho. *Sekaraia 9:9*

⁶ Raniyafani asu ahambo süngurineri rinandeimbi ai hafani Sisas ai hoafimayupiri rani-süngu ramarineandi. ⁷ Raniyafani asu ai dongi hondi nimori kameihi ra sowapindifani hüfani ahafandi hoeari ra ahafewami nandine hiningimarineapira asu Sisas ai raniwami farifi mamaru. ⁸ Raniyei nindou afindi safi ranai ahei wari hoandari hoeari fufurühümündi nafini korimarihinda asu bidifiri ai nimi wari emündi kameihi hutühümündi nafini korimarihi hei. ⁹ Nindou afindi bidifiri ranai Sisasindi hangifoani kefoehi hehi hei asu bidifiri süngunimayeji ranai hoafi puküna karihehindühi hoafiyehü seiya,

“Defitindi ahuri, ranahambo hihifi-hihifindahundo!

God ai ahambo aboedi aboedi-mbiriramboane ai Adükarindi ndürinambo asüfu ranahambo.

Godindi ndüri adükarane mbisefomboane,” masei. *Buk Song 118:26*

¹⁰ Sisas ai Serusarem ngoafambe tüküme fiyua asu ngoafi adükari ranai hepüni kikirandühi nindou ranai düduyahindühi seiya, “Nindou düdi rana?” masei. ¹¹ Nindou afindi-mayeji ranai hoafiyehi seiya, “Nindou ndanana Nasaretihündi Gariri hifihündi Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Sisas ani,” masei.

Sisas ai Godindi worambe kefuai mahüfu
(Mak 11:15-19; Ruk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹² Sisas ai Godindi Worikimi hüfu nindou ranühi sesi napo kakifihü simbori siseyei wakirihindühi ninoumayeji ranaheimbo bukürümafoarearü. Raniyu ai kaki sisefe rambo fondiyo asu nindou bidifiri ai wupufu nimarimombo siseru-rundeimbi nimarü fondi ra hihirimafaoareapuri. ¹³ Raniyu ai hoafiyundürühi yahuya, “Sapo Baiborambe sürü mapaiaro ra yare hoafiyohü yahoya, ‘Wandi wori ranana didibafife worane mbiseimboyeji,’ mehu. Ijga asu se wori nda nimboe hühühünü nindouyeji dibonapife worimbo-arihinda?” mehupuri. ¹⁴ Nindou himboatihari asu nindou tijari moaruwaimbi ranai Godindi wori ranambe tükümehinda Sisas ai aboedimareandüri. ¹⁵ Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogoriyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo ranai hoeirundane, Sisas ai hepünifeimbi moatükuni

ramareanda asu nimoakidibou ai puküna hoafi karihehindühi Godindi wori ranambe seiya, “Defitindi ahuriri ranahambo hihifi-hihifimboani,” maseiamboemo asu ai rani-moatükuni ranahambo nginginindimemo.

¹⁶Raniyomo asu ai Sisasimbo düdururühi yahomoya, “Se nine-hoafi ai hoafayei ra himboriyafai?” mehomondamboyou. Asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Anihondane, ro ra himboriyamboanahi. Asu se moai hoafi Baiborambe megoro nda hoeirundiyo? Sapo ai yare hoafiyowohü yahoya,

‘God, Se nimori akidibou asu

akidibou hondü titihündi ranahei yafambe boaroworani animbo asu ai Sihambo adükarani sei ndorihhi hoafimbeyai-amboane,’ mehora,”

Buk Song 8:2

mehu. ¹⁷Raniyu Sisas ai ahamumbo yare hiniñgireapuri haya Betani ngoafina ranühi apombo mahu.

Sisas ai hoafimayua nimi fik süfuri nahurai nimbimayo

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸Hapoadumbo siambe hondü Sisas ai adükari ngoafina hihirifi nafi huhüyu asu ai wembombomayu. ¹⁹Raniyu ai huhünda nafikimi fik nimindi ranai maniñgowa hoeire haya rani sowana mahu. Asu moai nimindi ranifihhi fik hisi ranai kiaro, nga moani emünda yanggiri maniñgowa hoeimareandi. Raniyu asu ai nimi ranahambo hoafiyuhü yahuya, “Nimi ndanimbafi ndani se nggiri asükaindafi hisindafi,” mehua, asu nimi ranai moani mamihari hoafi niñgoambe nimbimayo.

²⁰Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ranai ai ramareandi ranahambo hoeiru houmbo hepünafundühi düduyafundühi yahomoya, “Nüñgumareandamboyou fik nimindi ranai moani yahurai nimai hamindi nimbimayo rana?” mehomo. ²¹Raniyu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboranahi hoafehapuri, asu se anihondümbondundühi moani yimbu hohoanimo-koateayomo ana, seamboani ro nimi ndanahambo ramariheandi nou randumboemosi. Iñga se hifi wafu ndanahambo hoafindimondühiya, ‘Se firihoe fi hawa sihafihoei hanifi siriwara himo peyafi,’ ehomo ana, ra ai randifemboe.

²²Asu se anihondümboru houmbo nini-moatükunimboyou sihamundi didibafife ra hoafemo ana, asu se rani-moatükuni ra ndowandümbemo,” mehupuri.

Sisasimbo düdi ngingindi masagado yahomo houmbo düdumefundi

(Mak 11:27-33; Ruk 20:1-8)

²³Sisas ai Godindi worimayo ranambe kefuai hu tüküfi nindou bidifirambo hoafi yamundeandürühi maniñgu. Raniyo asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogori nindouyomo asu nindouyei bogori

nindouyomo ranai ahambo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, “Nüngu-nahurai nginindiyo se yahurai nda sowandifi hawa ndani-moatükuni refembo rana? Nindou düdi sihambo nginindi yahurai ra masaganin-a?” mehomondamboyu. ²⁴Asu simbori Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro-amboani sihamumbo awi mami düdufe düdundaheapurimboyahi. Asu se wandi düdufe ranahambo hoafi weindaharundi ana, sihamumbo nine-nginindi ro sahamindi hehea rani-moatükuni rarihe arihandi ranahambo hoafindahapurimboyahi. ²⁵Asu dagüdamboe Son himoni nindou hundüriyo rambo hohoanimo masemüdu rana? Rani-moatükuni ra Godindi-mayo tüküfemboyo asu nindouyei-mayo tüküfemboyo?” mehupuramboemo. Raniyomo asu ai ahamundihoari bogo simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Nini hoafi sihiri ra hoafimandefa? Asu sihiri ahambo hoafiyahundowohüya, Godindi-mayo tüküfemfeyo ane asefi ana, asu ai simbori sihefimbo rande hoafindümunühiya, Nimboe refe ana, asu se Sonimbo anihondümbofekoatememoa? mbüsü düdündüfimunimbui. ²⁶Asu sihiri rarihu hoafiyefühi, Rani-moatükuni ra nindou-yafe-mayo tüküfemfeyo ane, asefi ana, asu nindou ranaheimbo yihimbo-ndihurimboyefi, nimboe sapo nindou ranai Sonimboya, Aiana Godindi hoafi hoafiyu randeimbi nindoumayu ani aseimbohünda,” mehomo. ²⁷Raniyomo asu ai Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Rani-moatükuni ra ro moai fifirihundi,” mehomondamboyu. Asu ai ahamumbo simbori hoafiyuhü yahuya, “Roamboani ro ngiri sihamumbo hoafindahapuri dagüdamboe ro hohoanimo ra sahamindi hehea rani-moatükuni rarihe arihandi ra,” mehu.

**Sisas ai afindi mami ranahandambo nimori yimbu
ranahandi kafeefe hoafi hoafimayu**

²⁸Sisas ai yahuya, “Asu haponda se ra nünguru hohoanimoyomondühiyomoa? Mamimbo nindou mami ai nindowenihi nimori yimburapiri henüngumboyu. Ai hu ahandi amonngo nimorimayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, ‘Wandi nimori nda, se nggafi wofi hisi nümbüri ranambe ratüpurindafi,’ mehu. ²⁹Asu nimori ai yahuya, ‘Ro ratüpurimbo moei samboanahi,’ mehu, nga asu süngunambo hohoanimoyu hoeireanda mayoa ai ratüpurimbo mahu. ³⁰Raniyu asu afindi ai akidambo sowana hu mami hoafi yahurai yare hoafimayundo. Asu nimori ai yahuya, ‘Yini Ape, ro ngamboyahahi rani ratüpurimbo,’ mehu, nga asu süngunambo ai moai hu. ³¹Nimori yimbu ranai nahaniyu sapo afindi ai hoafimayu süngu himboriyu haya ramareanda?” mehuamboemo. Asu nindou ai hoafiyomondühi yahomoya, “Amonngo nimori ai,” mehomondamboyu. Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo haponda hoafehapuri nda,

Nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi asu nimorehi nindowenihi birabiriyeyi rihündeimbi ranai sihamumbo ngasündhipuri hehi ai boatei God nginindi hifandarandi ranambe karefoehindi. ³² Iga nimboe Son sihamumbo sowahi tüküme fiyu ra ai sihamumbo sapo nafi aboedi süngumbeyafunda yahumboyu nafuimayupuri. Iga asu se moai ahambo anihondümborüwuri. Iga asu nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi-memoyomo, asu nimorehi nindowenihi birabiriyeyi rihündeimbi ai yangiriyeyi ahambo anihondümborüwuri. Rani-moatükuni ra se hoerundisi, nga asu se moai süngunambo yaru ningomo hohoanimoyomondani wani asu ahambo anihondümborüwuri,” mehu.

Nindou moaruwai wofi hisi nümbüri hifandimarundi kafeofe hoafi
(Mak 12:1-12; Ruk 20:9-19)

³³ Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Awi se ngorü kafeofe hoafi ranahambo himborindimo. Mamimbo nindou mami hifi aharambüri ai wofi hisi hifoare mbura ginirimayu. Asu nümbüri ranambe wofi hisi ra boboyo-rambohünda hipiri nafimarandi. Asu nümbüri ranambe nimoamo hafo gügüdiyo rambohünda yibadi ngerira hafu hiniñgimareandi. Raniyu asu ai mungu-moatükuni ra raraore mbura nindou kaki semindimbo ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamundi warambe hiniñgire haya, ngorü hifina anguni mahu. ³⁴ Ndeara wofi hisi ranai süfiyoani nindou ranai ratüpuriyomo rundeimbi ranahamumbo nindou nümbürambe ratüpurimemo ranahamumbo sowana koamarihepura mahomo wofi hisi ra semindimbo. ³⁵ Raniyomo asu nindou wofi hisi nümbürambe ratüpuriyomondühi maningomo ranai nindou ahandi koamarihepura mahomo ranahamumbo mbumaripundümo. Iñgorümbo bubururi, ngorümbo hifokoarüwuri asu ngorümbo nimoeinambo-maruri. ³⁶ Raniyu asükaiyu nindou ranai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri afindi safi koarihepurane, nindou nümbürambe maningomomemo ranai ahamumbo mami horombo bidifirambo ramarüपुरi nou yahurai ramarüपुरi. ³⁷ Raniyu nindou ranai bidifiranambo hondü ahandi nimori ranahambo ahamumbo sowana koamariheirü. Raniyu ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Nindou ranai awi wandi nimori ranahambo ndondüwurühi ahandi hoafi himborindimboemosi,’ mehu. ³⁸ Iga asu ai ahandi nimori ranahambo hoerüwurühi ahamundihoari yahomoya, ‘Nimori ndanana sapo nümbüri aharambüri ndi nimor-ani. Awi sihiri ahambo haponda hifokoandihurühi animbo asu sihiri ahandi-mayo napo ra fufundihumundefomboane,’ mehomo. ³⁹ Raniyomo asu ai ahambo mburündümo nümbürambeahindi himborani pirüwuri houmbo houmbo hifokoamarüwuri.” ⁴⁰ Sisas ai yare düdufihi yahuya, “Asu wofi hisi nümbüri aharambüri ai asükaindu tükündüfihi ra, nindou ahandi nümbüri hifandimarundi ranahamumbo nungumandepura?”

mehuamboemo. ⁴¹Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou moaruwai ranahamumbo nindou ranai hifokoa-ndeapurumbui. Rananimbo asu ai nindou bodimondambo ahandi nümbüri ra dagapurani asu ai hifandundühi wofi hisi süfi-ambe nindou ranai nümbüri aharambürimbo bidifiri dabudomboemo,” mehomo. ⁴²Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhüya, “Awi, se moai hoafi Baiborambe apeniŋgo ra hoeirundiyo? Hoafi ra yare hoafiyowohüya,

‘Worimboru-rundeimbi nindou ai worimbombo kambohoani moaruwai ra moani yaru moei yahomo masihoemo, asu kambohoani ranai moani ndorihoeimbi hamindi kambohoanimbofe tükümeŋyo.

Rani-moatükuni ra Adükari ai ramareandane, nga rani-moatükuni ra ro hoeirihunda aboedi hamindane, asefi,’

Buk Song 118:22-23

meho. ⁴³Ranimboane asu sihamumbo hoafehapuri, ‘God ŋginindi hifandarandi ranamboani sihamumbo saihündi-mayo ra ndemündü haya asu nindou didiyei ai hisi aboedi hifandarandambe tüküfembohünda ranaheimbo dagadürimbui. ⁴⁴Nindou düdi ai kambohoani raniwami pirayu ana, ai muŋguna hürühumbo yagudümbui. Asu kambohoani ranai nindou ranahandi wami pirayo ana, ranambo ndüninderimboe,” mehu. ⁴⁵Raniyomo asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi nindou bogoriyomo asu Farisi nindouyomo ranai Sisasindi kafeŋe hoafi ranahamboya ‘Yihoeŋomboani yare kafeŋe hoafayu,’ yahomo fifirimarundi. ⁴⁶Raniyomo asu ai ahambo mbuimündumbo yahomo houmbo hohoanimomemo. Iŋga asu ai nindou afindi ahambo wakireri meŋgoro ranaheimbo yihimbomarundüri, nimboe sapo ai Sisasimboya, Ai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindoumbofimboani masei ranimbo wambo.

Sisas ai nimorehi semindi simboani sesesimbo kafeŋe hoafi hoafimayu
(*Ruk 14:16-24*)

22 ¹⁻²Asu asükai Sisas ai kafeŋe hoafinambo hoafiyundürühayahuya, “God ŋginindi hifandarandi ranana ndahurai-ane. Mamimbo adükari bogori nindou ai nimorehi semindi sesesimbo sesi raraore fikimi-fikimire masihendi ahandi nindowenihi nimori ai nimorehi semindimbomayua. ³Raniyu ai nimarumbo ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi nindoumbo koamarihepuri nindou bidifirambo sesesi si raniŋihi tükündafundi yaho hoafiyopurimbo. Iŋga asu rani-simboani nindou ranai moai tüküfembo hohoanimoyomo. ⁴Raniyu asükaiyu ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi nindou bidifirambo koamarihepuri. Ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Wandi sesesimbo si ranai ndeara nafiramindimboane. Burmakau anamindi asu ninihondi bidifiri wowondümbi wandi hifokoaru mandu didiboadiru

nafiramindimboane. Ŋga se difomo nimorehi semindimbo sesesi ra sesimbo,' yahu hoafiyu koamarihendi. ⁵Ŋga asu nindou ranai moai ahamundi hoafi himboriyomo hou homo, Ŋga wani. Ŋga ai ahamundi hohoanimomemo süngu ahamundi ratüpurimbo bukürimefoundi. Nindou mami ai ahandi nümbürinambo-ndefi, mami ai ahandi stoa worinambofi raraomarundi. ⁶Asu bidifiri ai nindou ranahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo mburüpondümo houmbo bubuhaiyomopurühi hifokoakomarüpurü. ⁷Raniyu asu bogori nindou-mayu ranai ranimbo ŋgusüfoambe moaruwairirühiyu ahandi ami ranahamumbo koamarihapura ai homo nindou hifokoaru rundeimbi-memo ranahamumbo hifokoako-foarupurühi ahamundi ŋgoafi ra hai kamandu kamandu marundi. ⁸Raniyu asu ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, 'Wandi nimorehi semindimbo sesesi si ranai ndeara nafiramindimboanesi, Ŋga asu nindou fandifembo hoafimayahi ranai moei mehomo, Ŋga ŋgiri wandi worambe difomo. ⁹Ŋga haponda se ŋgomo muŋguambo bogori nafi ranihünda muŋguambo nindou hoeindundühi ana, hoafindimondani nindou afindi safi wandi sesesimbo si ranühi ai mbifandund-amboane!' mehuamboemo. ¹⁰Raniyomo asu ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranai muŋguambo nafi bogori ra homondühi muŋguambo nindou hoeirüpurühi gugurimarundi. Nindou bidifiri aboedi, bidifiri moaruwai kapeihi, ranai muŋgu fandafandambo nimorehi semindi sesesimbo fondi ra nindou yanggiri güremareandi.

¹¹Raniyu bogori nindou ai nindou mafandandi ranaheimbo himboasafimbo huwane nindou mami ranai sesesimbo hombo hoeari yihuruyimindi-koate mamaruwa hoeimariri. ¹²Raniyu asu bogori nindou ai ahambo düdurirühi yahuya, 'Wandafi, se ra nüünguyayofoamboyafi sesesimbo sihi hombo hoeari yihuruyimindi-koate tükümefoandi ndana?' mehundoa asu nindou ranai moani hoafi-koate siri yare mamaru. ¹³Raniyu bogori nindou ai ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, 'Nindou ranahambo yiri wari hüputüpondümo houmbo weindani nimbi nimarö-ambe pinduwuri. Rananimbo ai heindühi yahafi hitimbirandamboane,' mehu." ¹⁴Ndeara Sisai ai hoafiyuhüya, "Nindou afindimboyo fandifembo hoafimayondüri, Ŋga asu moani yimbu mami yanggiri ranaheimbo dibonimayondüri," mehu.

Takis kaki sai hohoanimo ranahambo Sisasimbo düdumarihori
(*Mak 12:13-17; Ruk 20:20-26*)

¹⁵Farisi nindou ai homo Sisai hoafayu ranahambo nini düdufe hoafi sihiri hoafindefühi ranambo yirümondihurimbo yahomo fifirimarundi. ¹⁶Raniyomo ai nindou ahamumbo sünguripuri-

rundeimbi asu Herotindi süngururü-rundeimbi bidifiri ranahamumbo Sisas-sowana koamarihoupuri. Ai homo Sisasimbo-so tüküyafu hoafiyomondohü yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, ro sihambo fifirihuninimboanefi se anihondumbo hondü hoafiyafi arandi ra. Nindou ai nine-hohoanimo hohoanimoayei ranahambo se afindi hohoanimo-koate seana Godindi anihondü hohoanimo ranahambo yamundo randühanafi. Asu seana sihafi himboahü müngua nindou simogodühanei. ¹⁷Ranana asu se yihoezimbo hoafiyafimuni. Se ra ranimbo nünguro hohoanimoyafühüyafa? Romi-yomondi nindou bogori Sisar ranahambo takis kaki saimbo ra aboediyo waniyo?” mehomondamboyu. ¹⁸Ŋga asu Sisas ai ahamundi nine-hoafi moaruwai fifirarundi ranimbo fificareandi. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi seana nindou yimbu yafambeimbanemo! Se ra nimboe wambo ŋgorü-süngufendirimbo yahomo houmboemo rana? ¹⁹Naha ndühi wambo kaki hoari takis-ambe sihefembo-mayo ra nafui-yomondiri,” mehuamboemo. Asu ai ahambo kaki hoari ra sowandümo homo nafuimemondo. ²⁰Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Se ra dade ŋgusumboariyo asu ndüriyo kaki ndanifihü apaiaro rana?” mehuamboemo. ²¹Asu ai ahambo simbori yahomoya, “Adükari bogori nindou Sisar ranahandane,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “I awi refeanasi nine-moatükuni Sisarindayo ahambo sihefemboane, asu nine-moatükuni Godindayo ahambo sihefemboanesi,” mehuamboemo. ²²Raniyomo asu ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo hepünafundühi ahambo ranühi yaru hiniŋgirüwuri houmbo ndamefundi.

Nindou yifihündi botife hoafi ranimbo Sisasimbo düdumemondo
(*Mak 12:18-27; Ruk 20:27-40*)

²³Mami rani sihi Sadyusi nindou bidifiri ai Sisas sowana tüküme fundi. Rani nindou ai-ana ŋgiri nindou yifihündi botindife-ndandi yahomo rundeimbi nindouyomo. ²⁴Raniyomo asu ai Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Nindou mami ai nimori-koate yifinduanani ana, asu ahandi akidi ai ahandi-mayo nimorehi kai ra ndemündi haya yifimayu ranahandi fondühi farihefembo-hünda ahandi nimori ra amonngoandi nimorimbiyuwamboane,’ mehu. ²⁵Horombo yihoezi mbusümo apodoho mami 7 ranai maningomo. Amonngo hondü ai nimorehi ra semündü haya nimori mbuimindi-koate yifiyuhüyu asu ai nimorehi ahandi ra ranikimi akidimayu ranahambo hiniŋgimareandi. ²⁶Ranikimi akidimayu amboani yahurai amonngo hondü ai ramefiyu nou ramefiyu. Raniyu asu ai ranikimi akidi ŋgorü mbusümondi amboani ŋgorü yahurai ramefiyu. Moani mami yahurai yanggiri homo-homombo bidifirani akidi hondü 7-mayu ranahandifihü tümareandi. ²⁷Ndeara bidifiranambo hondü nimorehi

ranai yifimayo. ²⁸Ŋga asu süngunambo nindou yifihündi yangiri botifembo si tüküfeambe ra nimorehi ranai nindou dadi nimorehimanda? Apodoho-mami ranai sapo ahambo muᅅguambo masowandümo anesi,” mehomondamboyu. ²⁹Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyuhü yahuya, “Awi seana hihindi hohoanimombü nindou-anemo! Awi seana nimboe sapo Baiborambeahindi hoafiyo asu Godindi ᅅginindiyo ra fifirifekoate-wambo ranimboanemo. ³⁰Nindou yifihündi botehindi ana, ai sapo sünambeahindi nendi sünambe amarimo yahurai tükündahindühi animbo asu ai ᅅgiri nimorehi nindowenihihi ndahindi, ᅅga wani. ³¹Asu sapo nindou ai yifihündi botife ranimbo ra, awi se moai God ai Bukambe siheimbo hoafimayundüri ra hoeirihindiyo? ³²Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Ro-ana Abrahamindi God-anahi, Aisakindi God-anahi, asu Sekopindi God-anahi!’ mehu. Aiana yangiri nüᅅgumbi nindou-yafe Godani asu ai yifihündi-yafe Godiyupoani,” Sisas ra mehu. ³³Nindou afindi ranai rani hoafi ra himboriyei hehi Sisasindi yamundife hoafi ranimbo mahepünahindi.

Nine ahinümbi hohoanimo bogorayo ranahambo hoafimayu
(*Mak 12:28-31; Ruk 10:25-28*)

³⁴Rani hoafinambo Sisas ai Sadyusi nindou ahamundi hoafi kikumareapuri. Raniyomo asu Farisi nindou ai rani hoafi ranahambo himboriyomo houmbo ai mamühi gugurimefundi. ³⁵Raniyu asu nindou mami ahamundi mbusümo ahinümbi hohoanimo fifireandeimbi ranai mami düdufe Sisasimbo randihini hoeindihini yahu-haya düdumariri. ³⁶Ai ahambo düdurirühi yahuya, “Yamundo-randeimbi nindou, naha ahinümbi hoafi ranaiyo moani adükari hamindayo?” mehuamboyu. ³⁷Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “‘Adükari sapo sihafi God ranahambo, sihafi ᅅgusüfo muᅅguambo, sihafi hohoanimo muᅅguambo, yifiafi muᅅguambo ranambo ᅅgusüfo pandowori.’ ³⁸Rani ahinümbi hohoanimo ranane ai weaᅅgurühididi asu moani adükari hamindayo. ³⁹Asu ᅅgorü ahinümbi hoafi adükari rani-kiminindi ra ndahurai-ane, ‘Se ᅅgunindambüri ranaheimbo ᅅgusüfo pandowandüri sapo se sihafi fimbo rawarowandi nou.’ ⁴⁰Mosesindi muᅅguambo ahinümbi hohoanimo aho ranane asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou-yomondi yamundife hohoanimo ranane muᅅguambo ranana yimbu adükari ahinümbi hoafi ra nimindühane,” mehu.

Sisas ai düdi Kraisyu yahu haya düdumefiyu
(*Mak 12:35-37; Ruk 20:41-44*)

⁴¹Farisi nindou ai guguriyafu mamarimonda Sisas ai ahamumbo düdufipurühi yahuya, ⁴²“Se ra Kraisimbo nüᅅguru hohoanimoyomondühiyomoa? Ai ra dadi amoa mamiyomondambe-

ahindiyua?” mehuamboemo. Asu ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Ai-ana Defitindi amoa-ambeahindani,” mehomondamboyu. ⁴³Asu ai ahamumbo düdureapurühi yahuya, “Asu nününgufemboyo Yifiafi Aboedi ranai Defitimbo hohoanimo ngusüfoambe horimarera asu ai Krai ranahambo Adükar-ani mehundoa? Defit ai yare hoafiyuhü yahuya, ⁴⁴ ‘Adükari Ai wandi Adükariambo yare hoafiyuhü yahuya, “Wandi wari hondüni ndanühi ndando nimandifi ngafimbo asu sünguna sihambo hürütümbi nindou sihafi yirümbö hoarehi hiniḡindiheamboyahü,” ’ *Buk Song 110:1*

Defit ra-mehu. ⁴⁵Defit ai Krai ahambo Adükari yahundo marandane. Asu nününgufimboyo Krai Ai Defitindi ahuirayu rana?” mehupuri. ⁴⁶Asu nindou mami ai-amboani moai Sisasindi düdufe hoafi ranimbo simbori hoafiyundo, nga wani. Raniyomo asu ai rihünda peyomo houmbo ahambo düdufembo ahinirurühi asu ai moai ahambo mami düdufe amboani düduyafundo rundi, nga wani.

Sisas ai ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbi asu Farisi nindou ranahamundi hoafi ranimbo ahini hoafimayu
(*Mak 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46*)

23 ¹Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ahambo wakireri meḡoro ranaiyei asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranaiyomo aheimbo wataporimbomarandüri. ²Ai yare hoafiyundürühü yahuya, “Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi asu Farisi nindou-anemo ai siheimbo yamundifembo Mosesindi fondi kosiründümo houmbo aniḡgomo. ³Ranimbohündambo animbo asu se himborindei süngundhindi nini-moatükunimboyo ai se rarihi yahomo houmbo hoafemondüri ranimbo. Nga asu se nine-moatükuni ai rawarundi rasüḡgu randihimboyei, nga wani. Aiana hoafi yaḡgirane ai rarihi rarihi-emo, nga asu ai ahamundihoari refembo ana, ḡgiri randundi. ⁴Ahamundi ahinümbi yamundife hoafi ra tiḡümbi moatükunane. Ai-ana nindou amuriyei daboahamindiwami nimboreimbi moatükuni ai mbisahümündia yahomo houmbo hüputüpuründümo nandundühanemo. Asu aiana ahamundihoari ḡgiri akidou amboani nimboreimbi moatükuni ai manandundi ranahambo semindimbo moai farihouwuri, nga wani. ⁵Nindou ai yihoefimbo hoeimbirihimuni yahomondühanemo ai nindou himboahü muḡgu-moatükuni ra yaru arundi. Ai didibafife wadagi adükari güdu mburu yihururündümo arundi. Asu ai ahamundi hoeari rani himborifihü moani rani-poanimbo yihuru yihurumarundi. ⁶Aiana nimarifondi aboedühi nimarimboane hohoanimoyomo arundi afindi sesesimbo si simboanane asu Suda-yafe rotu wori ranambe diridühi nimarimbo-anemo hohoanimoemo. ⁷Aiana nindou ai ahamumbo nindou afindi fandifeambe yihoefimbo hihifimbirihümuni, yahomo

asu yihoefimbo yamundu-rundeimbi nindou-anemo mbisahümuni mbirihündi, yahomombo-anemo hohoanimoyomo arundi. ⁸Nindou ai siheimbo yowani yamunde-randeimbi nindou mbisahindürimboyei, nga wani. Seana moani mami apodoho apodoho mami yanggiranei, nga sihei Yamunde-randeimbi Nindou aiana moani mami ai yanggirani anungu. ⁹Asu se nindou mami hifi ndanühinda ranahambo ahinindihorühi hoafindeihya ‘Ape’ mbiseimboyei, nimboe sapo sihei Ape mami yanggirani sünambe amaru. ¹⁰Asu nindou ngorü siheimbo hoafindeihya ‘Yamundo-randeimbi’ mbiseimboyei, nimboe sapo sihei yamunde-randeimbi Krai yanggirani. ¹¹Nindou düdi ai sihei mbusümo nindou adükari hamindi anungu ana, asu ai sihei ratüpuriyu-randeimbi nindoumbofi mbünunguwamboane. ¹²Nindou düdi ai ahandihoari nindou adükaranahi ehu ana, ahandi ndüri hifinambo gadimboe. Nga asu nindou düdi ai ahandihoari hifinamboareandi ranai ana ahandi ndüri adükarindimboe.”

**Sisas ai ahamundi yimbu yafambe moaruwai hohoanimo yaru arundi
ranimbo hoafimayu**

(Mak 12:40; Ruk 11:39-52; 20:47)

¹³“Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, hipoanimboembou-anemo. Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana nindouyei ngusümboarühi God nginindi hifandarandi ranahambo yipuri papiru hiniŋguru arundi. Asu se sihamundihoari amboani moai ranambe kefoau homorundi. Asu asükai se moai nindou didiyei ai ranambe kefoefembo yifiraye ranaheimbo hiniŋgiwura kefoehi hüsi, nga nafi gürarundi. ¹⁴[Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou anemo. Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana sapo nimorehi kai animboei ranaheimbo wosihofori hoafiyomo-ndündürühanemo asu se ahei wori kosaründimo. Rananemo asu se nindou ai hoembirihimuna yahomo houmbo Godimbo moani gedühi didibafiyomondühi homo arundi. Raninimbohündambo animbo süngunambo sihamundi tiŋirifo ra moaruwai hamindi tükündifepurimboe!] ¹⁵Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo se boboharindümo! Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana botiwami hoe hangifo-süngu homo arundane asu hifi-süngu homo arundane ra nindou mami sihamundi süngurapuri randeimbi tükife niŋgombo kokombohündambo-anemo. Nindou ranai sihamundi süngurapuri-randeimbi nindou tüküfiyuwanane asu randüwurani ai haiambe nafi gadümbui sapo se-amboani rawefundi nou. Ranani nindou ranai se rarundani ahandi moaruwai hohoanimo sihamundi moaruwai

hohoanimo ranahambo ŋgasündearandi. ¹⁶Nindou himboatihari nindou amurambo nafi nafuimbo-memo, se hipoanimboembou-anemo! Seana nindou yamundundühiya, Nindou düdi ai ninimboyu dabarifihi Godindi wori ranahambo dükare ranifihi dabarefiyu ana, ra moanane. Ŋga asu nindou düdi ai gor Godindi wori ranambe engoro ranifihi dükare dabarefiyu ana, asu ai rani-moatükuni refembomayu ra anihondümbo rambireandamboane yahomo arundi. ¹⁷Seana himboatihari hohoanimo-koate nindou-anemo! Nini-moatükuniyo ai moani ahinümbi moatükun-ayo, gor ranaiyo asu Godindi wori raniyo? Gor ai Godindi worambe yaŋgoromboane asu Godindi moatükuni hondü nahurai tükefeyo. ¹⁸Asu asükai seana yamundundühiya, Nindou düdi ai sesi sihefe hasihoni ranahambo dükare ranifihi dabarefiyu ana, ra moanane. Ŋga asu nindou düdi ai sapo sesi sihefe hasihoni raniwami sesi asihefeyo ranahambo dükare ranifihi dabarefiyu ana, asu ai rani-moatükuni refembomayu ra anihondümbo rambireandamboane yahomo arundi. ¹⁹Awi seana nindou himboatiharanemo! Nini-moatükuniyo ai moani ahinümbi moatükunayo, sesi asihefeyo ranaiyo asu sesi sihefe hasihoni raniyo? Sesi, sesi sihefe hasihoni raniwami yaŋgoromboane asu sesi ra Godindi yaŋgiri tükefeyo. ²⁰Ranimboane asu nindou düdi ai sesi sihefe hasihoni ranahambo dükare dabarefiyu ana, muŋgu moatükuni raniwami engoro ranahambo kameihi ranifihi dabarifihani. ²¹Asu nindou düdi ai Godindi wori ranahambo dükare ranifihi dabarefiyu ana, asu God ai wori ranambe anüŋgu ranifihi kameihi dabarifihani. ²²Asu nindou düdi ai sünü ranahambo dükare ranifihi dabarefiyu ana, asu ai sapo Godindi nimari hifandimbo fondi asu ai mare fondi raniwami amaru ranahandi-ihü kameihü dabarifihani.

²³Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbunanemo! Se-ana muŋguambo akidibou sesambefembo moatükuni wambifi nahurai ranane se yimuŋguründümo mburu asu 10 ranahandi ŋgorü bidifiri ra Godimbo yiboboru asihoemo. Ŋga asu seana adükari ahinümbi hoafi bidifiri ranahambo ana se hiniŋgirumbo-anemo. Sapo rani-moatükuni hoafi ranana ini ra, nindou muŋguambo ranaheimbo mami simogodi hohoanimombo hohoanimo, nindou ŋgorümbo hipoambo hohoanimo, asu anihondümbofe hohoanimo ranane. Godimbo nini-moatükuniyo 10 ranahanda mami bidifiri yibobofe sihefe ahinümbi hoafi ra se hiniŋgindumboemo, ŋga adükari moatükuni hohoanimo hoafimayahi ranamboani se süngundu ndundi. ²⁴Seana himboatihariyo hefe nindou ŋgorümbo nafi nafuimbo nindou-anemo! Seana himboafifi ranahamumbo simindi hoe ranambe foerimonda hürühoupurühanemo, ŋga asu kamer ninihondi adükari ra kameihuru sirifoarundühanemo! ²⁵Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi

nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana sesi hipiri napo ra himborani moanambühi ranane popoaiarihoemo, ŋga asu wagabe ragu ana hūmbuhūni hohoanimo asu moani sihamundi fi ranahambo hohoanimo ranimboane foafusafu hiniŋgirundani tüküra piareandi. ²⁶Farisi nindou seana himboatihari nindouanemo! Awi se hipiri ranambe ra, wagabe ragu rani boatei popoaindihomondani animbo asu himborani moanambühi ranamboani kameihi aboedi himbondimboe! ²⁷Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana yifambe ranahambo yihuruyo hiniŋgifeyoani aninggo yahurai-anemo! Ranane sapo yifambe ranai moanambühi himborani ranai aboedi himboyo haya aninggo, ŋga asu ragu wagabe ranana yifi hambohamindi fisiŋarümbi moaruwai ranai mamikariyombo foerimboane. Se sihamundi fiambe ragu ra moani yahurai hamindanemo! ²⁸Yahurai-anemo se-amboani fi moanambühi nindouyei himboahü mbumundi nindou himboemo, ŋga asu sihamundi fiambe ragu ranana yafambe yimbumbi hohoanimo asu moaruwai hohoanimo ranambo güre pireapurimboane.

²⁹Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimboembou-anemo! Awi se-ana yafambe yimbumbanemo! Se-ana Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ranahamundi yifambe nafiru arundi. Asu nindou aboedi mbumundi manimboei-mayeie ahei yifambe-wami se yihururu hiniŋgiru arundi. ³⁰Asu rananemo se yaru hoafiyomondühiya, ‘Ro horombo sihefi amoaο mamī maningomo ranambe mbanimboefi-mbonana ŋgiri ro Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo hifokoefembo farihehupuri.’ ³¹Asu se rani hoafi yaru hoafemo ranana asu se maru sapo nindou didemo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbimbo hifokoamaripuri ranahamumbo nahurai-anemo weindahi nafuiayomo. ³²Refe ana, awi koe se nine-moatükuni sihamundi amoaο mamī ai ramarundi ranifih randu ŋgomo nafindundümo! ³³Awi seana amoasiranemo! Seana moaruwai amoasirindi nimori hondanemo! God ai sihamumbo papife hoafinduani se haiambe gadimboemo. Nüŋgundu se ranahambo mafebou-a? ³⁴Ranimboane asu se himborindimo nda. Ro sihamumbo sowana Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou, fifirundeimbi nindou asu yamundu-rundeimbi nindou ranahamumbo koandiheheapurimboyahi. Rananimbo asu se bidifiri hifokoandupurimboemo, bidifirambo nimifih hifokoefembohünda pandupurimboemo, bidifirambo Godindi worambe bubundupurimboemo. Asu bidifirambo ŋgorü ŋgoafihünda heboadupuri houmbo wandupuri ŋgomo ŋgorü ŋgoafihü tükündafundi. ³⁵Ranimboane asu nindou mbumundi hifi ndanühi manimboei ranaheimbo hifokoamarundüra

yifimayei, rani muŋgu moatükuni ranahambo se hütiyomo. Sihamundi hüti sünguyo sapo nindou ai mbumundi hohoanimo süngurihindeimbi Eberindi sirambeahindi peyo haya ho hombo Sekaraia sapo Berekiandi nimorimayu ranahandifihü tümareandi ranahambo hifokoamarüwuri. Se Godindi wori asu sesi sihefembo fondi mbusümo ranambeyo hifokoamarüwuri. Ranimbohündambo animbo sihamundi-wami tiŋirifo ranai nanŋopurimboe. ³⁶Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda. Nindou hifokoaru marundi ranahambohünda tiŋirifo afindanimbo God ai nindou haponda animboei aheiwami nandandürümbui.”

Sisas ai Serusarem ŋgoafi ranahambo hohoanimomayu
(Ruk 13:34-35; 19:41-44)

³⁷“Serusaremihöndi, Serusaremihöndi, se Godindi hoafi hoafiyomo rundeimbi nindou ranahamumbo hifokoarihipurühi asu se Godindi hoafi semindi hombo nindou siheimbo sowana koamarihepuri ranahamumbo hifokoefepurimbo safombo nimoeinambo-rihüpuri marihöndi! Ro sihafi mbusümo nindou animboei ranaheimbo wagidemindindürühi wari gabudifoefendürimbo afindi hohoanimomayahi kakaroko hondi ai ahandi weihoandi mbanendi hoareharamindindürü nou. Ŋga asu se wambo moai refembo raro-safindiri, ŋga moei masafi. ³⁸Asu se himborindei. God ai Ahandi wori sihei mbusümo hiniŋimareandi asu moani fondarimboe. ³⁹Ro nda siheimbo hoafehandürü, hapondanambe ana se ŋgiri asukai wambo hoeindihindiri, ŋga ŋgo ŋgombo süngunambo animbo se randihi hoafindeihüya, ‘God, Se nindou ai Adükarindi ndürina tükefiyu ranahambo aboedi aboedindiwori,’ mbiseimboyei,” mehu.

Sisas ai Godindi wori ra biriboemboe yahu haya wataporimbomarandi
(Mak 13:1-2; Ruk 21:5-6)

24 ¹Sisas ai Godindi wori ranambeahindi tüküfi haya huwane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo sowana mahomo Godindi wori worimbomarundi ra nafuiyondowohü hoafiyondombohünda. ²Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Yini, ro anihondümbo-anahi nda hoafehapuri. Se haponda muŋguambo moatükuni ra hoeirundai? Ŋgiri nimoei nda süngunambo ana rande atüboaki-atüboakindo gafuwani hoeindundi, ŋga muŋguambo nimoei ra hifini pindihimboyei,” mehupuri.

Sisas ai ahambo süngururündeimbimboya tiŋirifo tükündifemboe
yahu hoafimayu
(Mak 13:3-13; Ruk 21:7-19)

³Sisas ai Orif Nimi Hifi Wafuambe namaru ane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai yanŋiri hafomo ahambo-so tüküme fundi. Raniyomo asu

ai düduyafu hoafiyomondühi yahomoya, “Se yihoefimbo hoafiyafimuni nüngu-simboani rani-moatükuni ra tükümandife? Asu nini-moatükuni boatei tükündifeyoani hoeimandihu sapo se kosimboayafi ranane asu ndeara bidifiranambo si tüküfemboayo ranane ranahambo fifirindihumboyefi?” mehomondamboyu. ⁴Raniyu asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Awi se hibadümbo nindou ai sihamumbo wosihoafori hoafindeimboyei. ⁵Ïga nindou afindi ai tükündafu wandi ndüri dükandu hoafindimondühi animboya, ‘Ro nda Kraisanahi!’ mbisimondühi animbo ai nindou afindi ranaheimbo wosihoafori hoafindimondani ai anihondümbondihimboyei. ⁶Se yifiari hoafi asu yifiari yafui hoafi himborindimboemo. Ïga asu se rani-moatükuni ranahambo hibadümbo, nga hepünündafumboemo ranimbo. Rani-moatükuni ra tükündifemboesi, nga asu rani-moatükuni tükefeyo ranahambo ndeara bidifiranambo si ane yahopoani, nga awi wani. ⁷Hifi hifi ranai simbori yifiarindimboe. Asu adükari bogori nindou mami ahandi nendi ranai ngorü adükari bogori nindoundi nendi rani-babidi simbori-simborindimboemo. Hifi bidifiri ranifihü sesi ai wanindohü asu hifihe ranai tükündifendamboe. ⁸Munquambo moatükuni ra tükefeyo ranana moani nimorehi ai nimori wakemindimbo asubusi boatei asemindo yahurai boatei-ane tükefeyo. ⁹Ranimbo siheimbo mbundüründümo tiñirifombi moatükunambe sindundürühi hifokoandundürimboemo. Ranimbo munquambo hifindi nindou ai wandi sünguna sihamumbo yihoarukondühüpurimboyei. ¹⁰Rani-simboani nindou afindi ranai ahei anihondümbofe hohoanimo ra hiniñgindihindühi, asu ai ahei ngunindi ranaheimbo nindou amuri hürütümbi nindouyei warühindihindürühi asu aheihorü amboani simbori yihoarukofirindeimboyei. ¹¹Ranimbo asu Godindi tikai hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou afindi ranai tükündafundühi animbo asu ai nindou afindi ranaheimbo wosihoafori hoafindimondani anihondümbondihimboyei. ¹²Ranifihü animbo asu sapo moaruwai hohoanimo ranai afindi tükündifeyohü nindou ngorümbo hipoamboveihü ngusüfo pefe hohoanimo ranai akidoundimboe. ¹³Ïga asu nindou düdi ai nini-moatükuni ahambo tükefeyo ranahambo moanane yahu kikihiramüdi anüngu ai ngu ngumbo bidifirani si tüküfiyuambe ranana ai aboedambondifimbui. ¹⁴God ngingindi hifandarandi Aboedi Hoafi ranahambo munquambo hifi ranühi nindou munqu ranaheimbo weindahi bokarihefendürani animbo asu ndeara bidifirani si ra tükündifemboe.”

Moaruwai hamindi moatükuni tükündifemboe

(Mak 13:14-23; Ruk 21:20-24)

¹⁵“Asu moaruwai moatükuni niñgombo-mayo sürühoeimbi fondi ranahambo moaruwaimbondeambui ranahambo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ahandi ndüri Danier ai wataporimbomarandi ra

se hoeindumboemo. (Nindou düdi ai ndani hoafi ra hoeifemboayu ranai hoafi ranahambo ndore fifirimbireandamboane.) ¹⁶Rani-simboani animbo nindou didiyei ai Sudia hifambe animboei ranai hifi wafunambo nimai mbifefoehindamboane. ¹⁷Rani-simboani ana sapo nindou ahandi worikimi amaru ranai ahandi napo worambe kurayo ranahambo hani semindimbo hihiniŋindeambui. ¹⁸Asu nindou düdi ai ahandi nümbürambe anüŋgu ranai ŋgiri ahandi hoeari masihendi ra semindimbo hihirindifi ŋgu, ŋga wani. ¹⁹Rani-simboani nimorehi didiyei ai nimori furümbaye-ane asu nimorehi nimori titi simindeimbaye ranane ranaheimbo moaruwai hamindi tükündifemboe. ²⁰Se Godimbo didibafindimo rananimbo asu se ŋgiri afindi ŋgisihari tüküfeyoambe ane asu moani nimarimbo si ranambe ane ra se ŋgiri feboundi! ²¹Rani-simboani tiŋirifo afindi tükündifemboe. Horombo God ai hifi sünü nafimarandambe peyo haya ho hombo hapondani tüküfeyombe ana, moai afindi tiŋirifo ndahurai tüküfeyo. Ŋga süŋgunambo rani simboani ana moani muŋgunambo tiŋirifo afindi hamindi moatükuni animbo tükündifemboe. Asu randife hayambo ra süŋgunambo ana ŋgiri asükaindo tiŋirifo yahurai tükündifeyo. ²²Ŋga asu God ai rani-simboani ranahambo bodifombofe kikihiyimindi-koatembembonana muŋguambo nindou ranai ŋgiri aboedamboyahindi. Ŋga asu God ai muŋguambo nindou sapo ranaheimbo wandanei yahu dibonimayundüri ranimbohündambo wambo animbo asu hapondani ana God ai rani si ra awi bodifombonde kikihindamündümbui. ²³Rasimboani nindou bidifiri ai sihamumbo hoafiyeihüya, ‘Se ndühi himboemo, ŋga Krais ana ini nda!’ mbisei-anane, asu ‘Ai ana ini gogu ra!’ mbisei-anane ra se nindou ranahei hoafi anihondümbondundürimboemo. ²⁴Nimboe sapo nindou bidifiri ai tüküyafundühi wosihofori hoafindimondühiya, ‘Ro Krais-anahi,’ asu ‘Ro Godindi hoafi hoafiya-rihandeimbi nindou-anahi,’ mbisimbo-memo. Asu ai hepünifeimbi moatükuni nafuindimondühi rani-poanimbo ŋginindi nafuimbo ratüपुरi ratüपुरindimboemo. Ai nindou sapo God wandanei mehu ranaheimbo amboani ndahurimindimbo mbisimboemo, ŋga ŋgirindimo. ²⁵Rani-moatükuni ranahambo ro horombonamborihe hoafimehapurane, ŋga se ranahambo himborindimo. ²⁶Asu nindou ai randihi hoafindeihüya, ‘Hoeirühi, Krais-mayu ranai ana nimi wohi furikoate-reandi hifühani anüŋgu,’ mbiseiani asu se ranini ŋgomboemo, ŋga wani. Asu nindou ai randihi hoafindeihüya, ‘Aiana dibo ndanambe ndanüŋgu nda,’ mbiseiani wani asu se ranahambo anihondümbondumboemo, ŋga wani. ²⁷Ŋga Nindou Hondü ranai ana, sapo wabürüsi sünü muŋgu ranifihi hüfihamindi süfuanipoedi ŋgu hafuani si boaki-boadeamboe yahurai-animbo nindou himboahü tükündüfimbui. ²⁸Sapo nahanühiyo nindou ai yifiyo haya yifi

nimoko ranai moanambühi engoro ana, ranühi koahoeimbi ranai hei gugurihindühanei.”

Nindou Hondüdi kosimbo si

(Mak 13:24-27; Ruk 21:25-28)

²⁹“Rani tiñirifombü moatükuni si ranai ndeara muñgundoani animbo nimehünou,

hüfihamindi ai nimbirañinderühi

asu amoamo ai ngiri sindu.

Mupui ai sünambeahindi firibadiyiwoai pütapindowohü

asu muñguambo nginindi moatükuni sünambe aniñgo ranai

fifimindimboe.

Aisaia 13:10; 34:4

³⁰Rani-simboani animbo Nindou Hondü ai tüküfembo nafuimbo

moatükuni ranai sünambe weindahi tükündifemboe. Asu

hifi ndanühündambo muñguambo sirihündi nindou ranai

arasiranindeimboyei. Asu Nindou Hondü ai sünambeahindi

mburüñgaiwami nüñgumbo ahandi nginindi asu adükari

himboamupuimbo-randeimbi moatükuni ndemündü haya ra dibonde

kuduani ranahambo hoeindihimboyei. ³¹Ranimbo fufuñi afindi

ranai hoafindimboe. Ranimbo asu ai ahandi sünambeahindi nendi

ranhamumbo yimbuyimbu hifi ra himboranipoedi nindou muñgu God ai

wandanei mehu gugurifendürimbohünda koandihepura ngomboemo.”

Hoandasüfo nimindi ranahambo yamundife hoafi

(Mak 13:28-31; Ruk 21:29-33)

³²“Asu se hoandasüfo nimindi türüfoarundühi hohoanimondimo.

Rani nimi ranai ahandi düdüdü ranifihi hoehoai tütükuyohü emündü

aforo ana, se fifirundi sapo ranana ndeara hoemboane. ³³Mami rani-

süñgumbo animbo asu se hoeindundani muñguambo rani moatükuni

ranai tükündifeyoani hoeindundühi rananimbo se Nindou Hondü ai ngiri

amitata kudu, nga yipuri kimani anüñgu, ra fifirindumboemo. ³⁴Ro

sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda. Bidifiri nindou hifi

ndanühi animboei yifihai-koateayei-ambe animbo rani-moatükuni ranai

tükündifemboe. ³⁵Sünü hifi ranai ana awarindihoemboe, nga asu wandi

hoafi ranana ngiri awandihoayo, nga wani.”

Nindou mami aiamboani moai Adükari ai tüküfembo si ra fifireandi

(Mak 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

³⁶“Iñga asu Nindou Hondü ai tüküfembo si raninambo nindou mamai-

amboani moai fifireandi. Asu rani si tüküfemboayo ra sünambeahindi

nendanemo asu Nimori aiani ra moai fifirundi. Iñga moani Afindi

ai yangirani rani-moatükuni ranahambo fifireamboayu. ³⁷Nindou

Hondü ranai tüküfembo si ranana Noa nünquambe ra simboani nahuraindimboe. ³⁸Sapo horombo hohoambu ai tüküfe-koateyoambe rani-simboani ra nindou ai moani sesi sahüsi hoe simindei asu nimorehi nindowenihi anamindühiyahi heimbo bidifirani hondü ranambe Noa ai botambe aboeda kamefuendi. ³⁹Rani-simboani ra nindou ranai rani-moatükuni tüküfemboayo ranahambo moai fifirihindi, nga ai moani siri mbirowohi ratüpuriyei hei-ane asu hohoambu ranai tüküfehü aheimbo pare gogomaramindindüri. Moani yahurai-animbo sünguna Nindou Hondü ai tüküfiyuambe tükündifemboe. ⁴⁰Rani-simboani ana nindou yimbu ai nümbürambe ratüpurindafandühi nimbafandani animbo, nindou ngorümbo nderümündühi asu ngorü ai moani rande bodiboadirani nünqumbui. ⁴¹Nimorehi yimbu ai mbani hirindafihü nimbafeani animbo asu ngorümbo ndemünduani asu ngorü ai moani rande bodiboadeandani niñgomböe. ⁴²Awi se hibadümbo niñgomo, nga nini-simboaniyo sihamundi Adükari ai tüküfemboayu ra se moai fifirundi. ⁴³Awi se randu hohoanimondimo. Wori aharambüriyu haya hümbühüni nindou ai nini-simboaniyu ahandi worambe hümbühünimbo tüküfemboayu ra fifirareandi ana, nindou ranai ngiri apu. Nga ai hümbühüni nindou worambe tükündüfimbui mbüsü haya yanggiri günde nimandü ngumbui. ⁴⁴Ranimbohündambo animbo se-amboani muñguambo si aho ra hibadundühi nafindündümo nimandimo. Nga Nindou Hondü ranai tüküfembo ranahambo se mitaniründümo houmbo hidibo-hidiboyomondambeanimbo moani ai sümbundamündü tükündüfimbui.”

**Nindou ratüpuriyafanirinandeimbi aboedi asu moaruwai
ranahafandi kafeofe hoafi
(Ruk 12:42-46)**

⁴⁵“Asu düdi ratüpuriyu-randeimbi kaowori hohoanimo-koate didiboadore-randeimbi fifireandeimbi nindouayu? Nindou ranai ana sapo ahandi bogori nindou-mayu ranai ahamboya, ‘Se nindou ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri-memo ranahamumbo hibadapuri,’ yahu haya kafeoariri hinñgimariri ranani sapo ai ahamumbo sesi segopurimbo simboani yibobofe segopurimbohünda. ⁴⁶Nindou ranahandi bogori nindou ai worambe tüküfi hoerirani asu nindou-mayu ranai sapo ahandi bogori nindou ai refembo hoafimayu süngu rawareandi ranana nindou ranai moani hihifi-hihifimbiyuwamboane! ⁴⁷Ro nda sihamumbo anihondümboanahi hoafepuri, bogori nindou ranai nindou ranahambo ahandi muñguambo moatükuni ranahambo hifandimbo bogorimbondiri hinñgindirümbui. ⁴⁸Nga asu nindou ranai, moaruwai ratüpuriyu-randeimbi nindouayu ana, asu ai ahandi fimbo rande hoafinduhü animboya, Wandü bogori nindou ai ngiri awi nimai tükündüfiyu

mbüsümbui. ⁴⁹Rananimbo asu ai ahandi mami ratüpuriyomo-rundeimbi-memo ranahamumbo piyu haya bubuhaindüpurühi asu sesi dedü wakindeandühi bia ra ndümündi, nindou bia simindimo-rundeimbi rani-babidi hoanguhü rarandu wakindeambui. ⁵⁰Rananimbo asu mami simboani sapo ratüpuriyu-randeimbi-mayu ranai ahandi bogori nindou ranai tüküfemboayu ra mitaniramündü haya hidibo-hidiboyuambe animbo tükündüfimbui. ⁵¹Rananimbo asu ahandi bogori nindou ai ahambo kibodirindiri mbunda asu nindou wosihoafori hoafiyeimbi ranambendirimbui. Rananimbo asu ai ranambendifihi heindühi yahafi sisinderimboe.”

Yihoarifambori 10 ranahei kafeefe hoafi

25 ¹“Rani-simboani ana God ŋginindi sünambe hifandarandi ra ndahurai animbo tükündifemboe. Mamimbo yihoarifambori 10 ranai nindou mami nimorehi semündü haya masüfuwa asu ai ahei ram hai ra fufurühümündi hehi ahambo nafini nafaorifiho fihambo mahei. ²Hondahüyahindeimbi-mayei (5) ranai moani hohoanimokoateyei, ŋga asu ŋgorü hondahüyahindeimbi-mayei (5) ranai aboedi fifirihindeimbiyei. ³Sapo nimorehi hohoanimokoate-mayei ranai ahei ram ra sahümündi, ŋga asu moai ram hoe bidifiri fuihümündi. ⁴Ŋga asu nimorehi diboadore fifirihindeimbi-mayei ranai ahei hoe hipiri-mayo ranambe hoe fuihümündihi ahei ram diboadorihimarahümündi. ⁵Raniyei asu sapo nindou nimorehi semündümbimayu ranai nimai tüküfe-koatemayuwamboyei asu aheimbo yapombo himbo-marandüramboyei moani rarihi yapombo boarihehi hehi kurimayei. ⁶Raniyo hombo nimbi mbusümondühi nindou mami ranai miŋgiyowuhü yahuya, ‘Sapo nindou nimorehi semündümbimayu ana nda! Ŋga asu se ahambo sühüsi nafaorihori fihirihorimindei!’ mehu. ⁷Raniyei nimorehi-mayei ranai muŋgu botiyahindühi ahei ram hai ra yimundifembo didiboadomafandihündi. ⁸Raniyei asu nimorehi hohoanimokoateyeimbi-mayei ranai nimorehi aboedi fifirihindeimbi-mayei ranai hoafiyeihü seiya, ‘Awi se yihoefimbo ndühi sihei-mayo hoe bidifiri fuisehi, ŋga yihoefi ana hümaraso,’ maseiamboyei. ⁹Asu nimorehi aboedi fifirihirihündimbi ranai hoafiyeihü seiya, ‘Yowani, ŋgiri ndehundi. Hoe ndanana siheimboane asu yihoefimboane ra ŋgiri simoŋgoründamindimuni. Ŋga awi hihirindahi ŋgei stoa worambeahindi se-amboani siheipoanimbo pemindei,’ masahündüramboyei. ¹⁰Asu raniyei hohoanimokoate nimorehi-mayei ranai stoanambo hoe pemimbo hihiriyahi mbahei nou ranambo amoŋgonimbo nindou nimorehi semündümbimayu ranai tükümeŋfiyu. Raniyei asu hondahüyahindeimbi nimorehi nafirihümündimbü-mayei ranai nimorehi semindimbo sesesi fondi-mayo ranambe nindou-mayu rani-babidi kefoehi mahüsi.

Raniyo asu ranambe kefoefe hombo yipuri ra pamaiaro. ¹¹ Raniyei asu süngunambo hondahüyahindeimbi nimorehi bidifiri-mayei ranai tükümehindi. Raniyei asu ai rarihi puküna hoafiyehü seiya, ‘Adükari, Adükari, se yihoefimbo yipuri sübüdühawamuni digifo,’ sei hoafimayei. ¹² Raniyu asu nindou ranai simbori aheimbo hoafiyundürühi yahuya, ‘Ro siheimbo anihondümboanahi hoafayahi, se ngiri keboehindi, nga roana moai siheimbo fifirihari,’ mehundüri.” ¹³ Sisas ai ndeara hoafi moendireandühi yahuya, “Awi se hibadümbo, nga moai se Nindou Hondü ai tüküfembo si ane asu rani simboanane ra fifirundi,” mehu.

Nindou ngimi ratüpuriyomorundeimbi ranahamundi kfoefe hoafi
(Ruk 19:11-27)

¹⁴ Sisas ai asükai hoafiyuhü yahuya, “Rani si tüküfe simboani ranana ndahurai-ane. Mami simboani nindou mami ai ahandi wori ra hiningife hefe ngorü hifina hombo mehu. Raniyu asu ai ahandi ratüpuriyomorundeimbi ahamumbo mborai yahupuri mbura ahandi munguambo moatükuni ahamundi warambe hiningimareandi. ¹⁵ Nindou-mayu ranai ahandi ratüpuriyomorundeimbi ranahamundi ngusüfo nginindi küru hohoanimoemo rani simogodühi kaki hoari ra ahamumbo yibobore yimumareapuri. Nindou ngorümbo 5,000 kaki hoari sagado. Ngorümbo 2,000 kaki hoari sagado. Asu ngorü-mayu ranahambo 1,000 kaki hoari ra sagado marandi. Raniyu asu ai ahamumbo yare hiningireapuri haya ngorünamefiyu. ¹⁶ Ratüpuriyu-randeimbi nindou sapo 5,000 kaki hoari masemündu-mayu ranai nimehünou kaki ranambo kaki semindi ratüpurambe sihai haya ratüpuriyuhü rani-fihindi 5,000 asükaiyu raniwami masemündu. ¹⁷ Asu mami yahurai safi nindou sapo 2,000 kaki hoari masemündu-mayu ranai kaki rani-fihindi 2,000 asükaiyu raniwami masemündu. ¹⁸ Nga asu nindou sapo 1,000 masemündu-mayu ranai ahandi bogorindi kaki ra semündü hu hifambe kakirihai mbura hifambe dibo samboare hiningimareandi. ¹⁹ Nindou ranahamundi bogori-mayu ranai anguni hu gedühi nüngu nüngumbo asu ai ngoafina hihirifi hu tüküme fiyu. Raniyu asu ai ahandi kaki nindoumbo yibobomareapuri-mayo ranahambo nindou rani babidimbo hoafi diboadondiheapuri yahu haya. ²⁰ Nindou 5,000 kaki masemündu-mayu ranai tüküfi ahandi bogori nindou-mayu ranahambo 5,000 ngorü-mayo ra masagado. Asu ai ranahambo hoafiyundühi yahuya, ‘Adükari, se wambo 5,000 kaki masowandiri, nga awi se nda hoeiro. 5,000 kaki-mayo se masowandiri rani-fihindi ro ngorü 5,000 kaki masahamindihi nda,’ mehuamboyu. ²¹ Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, ‘Se aboedi hamindi ramarowandi. Seana aboedi asu anihondümbo hondü ratüpuriyafi-randeimbanafi. Seana moani akidou moatükuni diboadiro-randeimbanafi. Nga asu ranimbohündambo animbo hapondani ana sihambo ro adükari moatükuni

hifandimbo amboani bogorimbondihe hiniḡindiheanimboyahi. Asu se mborai sühüfi ranahambo rodibo hihifi-hihifinde,' mehundo. ²²Raniyu asu nindou 2,000 kaki masemündu-mayu ranai-amboani tüküfi ahandi bogori nindou-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, 'Adükari, se wambo 2,000 kaki masawandiri, ḡga awi se nda hoeiro. 2,000 kaki-mayo se masawandiri rani-fihindi ro ḡgorü 2,000 kaki masahamindihi nda,' mehuamboyu. ²³Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, 'Se aboedi hamindi ramarowandi. Seana aboedi asu anihondümbo hondü ratüpuriyafi-randeimbanafi. Seana moani akidou moatükuni diboadiro-randeimbanafi. ḡga asu ranimbohündambo animbo hapondani ana sihambo ro adükari moatükuni hifandimbo amboani bogorimbondihe hiniḡindiheanimboyahi. Asu se mborai sühüfi ranahambo rodibo hihifi-hihifinde,' mehundo. ²⁴Raniyu asu nindou 1,000 kaki masemündu-mayu ranai-amboani tüküfi bogori nindou-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, 'Adükari, ro sihambo fifiriheanimboanahi. Seana nindou awi himboari handini-yafeimbi ḡginindi hamindanafi. Seana nine-moatükuni se hifirowandeimbi-hündiyopoani nümbürambeahindi sesi ra yimḡgurandifi arandi. Asu nindou amuri ai nini-moatükuni maḡgiriyo bubufoarhindeimbiḡhündane seana sesi ra guguro arandi. ²⁵Ranimboyahi asu ro sihambo yihimbombo sihafi kaki ra sahamindi ha hifambe kakirihi dibo masamboariheandi. Sihafi muḡguambo kaki ini nda, ḡga se rando hoeindowandi,' mehundo-amboyu. ²⁶Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, 'Awi se ana ratüpuriyafi-randeimbi nindou moaruwai, ratüpuri-koate yiboaruko yiboaruko-yafeimbi nindouanafi. Nindou ḡgorü ai ratüpuriyumbü ranahandi ro sesi yimḡgurahamindi asu nindou ai nine ahuri buburandeimbi ranahandamboḡhündi ro sesi ra yimḡgurihamindi gugurihe arihandi ranahambo awi se wambo ndoro fifiriwandirimbowamboyafi? ²⁷Asu awi refe anasi, se kaki wandi ra sapo kaki sihefe arandi worambe sihoefani animbo, asu ro tükündaheandühi amboani kaki bidifiri raniwami nandihe ndahamindimbohündisi. ²⁸Haponda ahandi warambeahindi kaki ra ndowandümo mbundu nindou sapo 5,000 kakümbi-mayu ranahambo dabudo. ²⁹ḡga ai sapo nine-moatükuni simḡgori-maramündu ranifihi bidifiri pandeamboe. ḡga asu nindou düdi ai nini-moatükuniyo ranahambo wanayu ana, asu ai nini-moatükuniyo ai akidou asihendi ra ahandi-mayo muḡgu fufuimindimboane. ³⁰ḡga yiboaruko-yiboarukoyumbü nindou ranahambo weindani hondü nimbi nimaroambe pinduwurü. Rananimbo ai ranambe nimandümbo heinduhü yahafi sisinderimboe,' " mehu.

Nindou Hondü ai muḡguambo nindou ranaheimbo yibobondearümbui

³¹"Süḡgunambo Nindou Hondü ranai bogorimbondüfi tükündüfihü ahandi sünambeahindi nendi rani-babidimbo ana, asu ai ahandi

muŋguambo moatükuni hifandimbo nimari fondi raniwami nimandumbui. ³²Rananimbo asu muŋguambo hifi rani-hündambo nindou ranai ahandi hanjifoŋü gugurindearumbui. Rananimbo asu nindou ranaheimbo sapo sipsip hifandirandeimbi nindou sipsip ŋgorünini yibobore asu meme ŋgorünini yibobore arandi nou rande yimbumbonde yibobondearumbui. ³³Randeandühi animbo ai sipsip ahandi wari hondüni hiniŋgindearühi asu meme ahandi wari kadüdani hiniŋgindearumbui. ³⁴Rananimbo asu Bogori nindou ai nindou ahandi wari hondüni amarei ranaheimbo hoafindundürühi animboya, 'Se ana siheimbo wandi Ape ai aboedi-aboedimareandürane, ŋga se mborai sühüsi. Rananimbo asu se sühüsi God ŋginindi hifandirandi ranahambo sapo wandi Ape ai siheimbo semindimbo horombo hifi sünü hapoadümbo simboriyoambe raraore nafiramündü masihendi ra sahümündi. ³⁵Sapo ro wembomboyahani asu se wambo sesi masehindiri. Ro amindaniŋomboyahani asu se wambo hoe simindimbo masehindiri. Ro nindou amuri tüküyaheandani asu se wambo sahümündihündiri sihei worinimarihindiri. ³⁶Ro hoeari-koate nimboahani asu se wambo hoearinambo yihurumarihindiri. Ro anŋünümboyahani asu se wambo hifandimarihündiri. Ro karabusambe nimboahani asu se wambo hei wakimafoarihindiri. Ro hoeari napo-koateyahani se wambo hoearinambo wandi fi yihurumarihindiri,' mehu. ³⁷Nindou mbumundi-mayei ranai ahambo simbori hoafindahindowohü animboya, 'Adükari, nüŋgusümboaniyo sihambo hoeirihunina wembombomefa sesi masahunini, asu sihambo hoeirihunina amindaniŋombomefa hoe simindimbo mafuihunini ra? ³⁸Nüŋgusümboaniyo ro sihambo hoeirihunina nindou amurimboyafo tüküyafoanda sahumindefinini yihoefi worinirihunini, asu hoeari-koateyafani hoeari yihurumarihunina? ³⁹Asu nüŋgusümboaniyo ro sihambo hoeirihunina anŋünümboyafi asu karabusambe nimbafi randani ro hefi wakimafoarihunina?' mbiseimboyei. ⁴⁰Asu Bogori nindou ai aheimbo simbori hoafinduhü animboya, 'Ro siheimbo anihondümbo-anahi hoafayahandüri, nine-moatükuni se moani ndüri-koateyeimbi nindou wandi ranahambo se ramarihindi ranana wambo rihündiri rarihi marihündiri!' mbüsümbui.

⁴¹Rananimbo asu ai nindou ahandi wari kadüdani animboei ranaheimbo hoafindundürühi animboya, 'Se awarihehindeimbi nindou-anei. Andai se wambo hiniŋgirihindiri ragu ŋgei! Seana hai moani yare koadürümbo horoweimbi God ai didiboadore nafamündü Satan asu ahandi nendi ranahamumbo hiniŋgimareandi ranambe ŋgei! ⁴²Sapo ro wembomboyahani ra se moai wambo sesi sehindiri. Ro amindaniŋomboyahani se moai wambo hoe simindimbo sehindiri. ⁴³Ro nindou amurimboyahe heheya tüküyahindani se moai wambo sahümündi-hündiri sihei worinirihindiri. Ro hoeari-

koate nimboahani se moai wambo hoearinambo yihururihindiri. Ro aŋgünimboya, karabusambe nimboaha raraorihanda se moai wambo farihehindiri rihündi,' mbüsümbui. ⁴⁴Asu ai-amboani simbori ahambo hoafindahindowohü animboya, 'Adükari, nünġu-sümboaniyo ro sihambo hoerihuninani se wembomboyafi, hoeimbo amindaniġomboyafi, nindou amurimboyafo tüküyafo, hoeari-koate nimbafi, aŋgünümboyafi asu karabusambe nimbafani ro sihambo farihefenini-koatemayefa?' mbiseimboyei. ⁴⁵Asu Bogori nindou ai aheimbo simbori hoafindühi animboya, 'Ro siheimbo anihondümbo-anahi hoafehandüri, se sapo moani ndüri-koateyeimbi nindou wandi ranaheimbo farihefendürimbo moei aseï ranana asu se wambo amboani farihefendürimbo moei seihane!' mbüsümbui. ⁴⁶Ranimbo asu nindou ndanai koadürümbo koadürümbo tiġirifo adükari niġoweimbi ranambe mbihei-amboane, ŋga asu nindou aboedi mbumundi-mayei ranai-animbo yangiri koadürümbo koadürümbo niġoweimbi ranambe mbihei-amboane," mehu.

Suda-yafe bogori nindou ai Sisasimbo hifokoeffimbo hoafi fifirimarundi
(Mak 14:1-2; Ruk 22:1-2; Son 11:45-53)

26 ¹Sisas ai rani yamundife hoafi ra moendireandühi asu ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, ²"Se fifirumboanemo, ŋga awi asouŋgu God Israer aboedambomareandi hohoanimombo Si (Pasofa) tükündifemboe. Asu sesi sesimbo si ranambe animbo Nindou Hondü ranahambo hürütümbi nindou-yomondi warihündifimbui ahambo hifokoeffimbo-hündambo nimifihi tikondüründimo pandüwurimboemo," mehupuri. ³Raniyomo asu Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo, asu Suda-yafe bogori nindouyomo ranai bogori hondü nindou Godimbo sesi sihai-randeimbi ahandi ndüri Kaiapas ranahandi adükari worambe mami gugurimefundi. ⁴Raniyomo asu ai Sisasimbo dibo kikihiyimündi hefi hifokoeffimbo yahomo houmbo hoafi ra fifirimarundi. ⁵Asu ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, "Rani-moatükuni ra nindou afindi fandife sesesambe ana refepoani, ŋga asu nindou afindi ranai hoafi afindafindindeihi ŋgoafi moaruwaimbo-ndihimboyei," mehommo.

Betani ŋgoafihü nimorehi mami ranai Sisasindiwami fisiġarümbi
moatükuni kamareando
(Mak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶Mami, Betani ŋgoafihü Sisas ai Saimonindi worambe mamaru. Nindou ranai horombo mimaniho masimeiyu haya mamaru. ⁷Sisas ai nindou ranahandi worambe sesühi nimaru-ane nimorehi mami ranai ahambo sowana tükümeŋeyo. Ai nimoei hipirambe sanda aboedi fisiġarümbi kaki afindifihi semindi-weimbihündi ra semindi haya

tüküme feyo. Raniyo asu Sisas ai sesi fondi-mayo ranikimi nimaruable ai sanda ra ahandi mbiro wafuambe kamareando. ⁸Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai rani-moatükuni ramareandi ranimbo hoeiru houmbo nginindi hoafiyomondühi düduyafundühi yahomoya “Nimboe nimorehi ndanai sanda nda yatikiri-yatikirira wakareandi? ⁹Awi sanda ndanana kaki adükarifihü animbo koarihefihü kaki semindi mburumbo nindou napo-koate-mayei ranaheimbo kaki ra saimboyosi,” mehomo. ¹⁰Sisas ai fifireandi ahambo süngururü-rundeimbi ai ninimboe hoafimemo ranimbo ra. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se ra nimboe nimorehi ndanahambo moaruwaimboarundi rana? Ai ana moani simbaindi hamindi moatükuniyo wambo ramareandi rananasi. ¹¹Nindou napo-koateyeimbi ranai ana se babidi münguambo si ra niboadeimboyei, nga asu roana ngiri se-babidimbo münguambo si ra nimboahi. ¹²Aiana sanda raniyo wandiwami kamareandi sapo wambo samboefendirimbo didiboadoreandühi. ¹³Haponda ro sihamumbo anihondumbo-anahi nda hoafehapuri, münguambo hifi ndanühi nini ngoafihüyo Godindi hoafi ra wataporimboayo ana, nine-moatükuni ai wambo ramareandi ra ahandi hoafombohünda wataporimbondühi-ndühimboyei,” mehu.

**Sudas ai Sisasimbo bogori nindouyomondi
warühindihinimboyahi mehu
(Mak 14:10-11; Ruk 22:3-6)**

¹⁴⁻¹⁵Raniyu asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi nindou mami ahandi ndüri Sudas Iskariot ai Godimbo sihourundeimbi nindou bogori-memo ranahamumbo sowana hüfu düdufipurühi yahuya, “Se wambo nini-moatükuni mandaundiri ro Sisasimbo sihamundi warühi yirümondihinani rana?” mehupuramboemo. Raniyomo asu ai ahambo kaki hoari 30 ra tapuiyafu masabudo. ¹⁶Raniyu rani-simboani piyu haya Sudas ai Sisasimbo ahamundi warühi yirümofo hohoanimo tümarandi.

**Sisas ai ahambo süngururürundeimbi babidi
sesesi sesi ra masowasümo
(Mak 14:12-21; Ruk 22:7-14; Son 13:21-30)**

¹⁷Adükari si bret yis pefe-koate weangurühi tüküfeyoambe rani simboani Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai tüküyafu ahambo düdururühi yahomoya, “Nahaniniyo sesesi sesi ra ro sihambo didiboadofembo se hohoanimoayafa?” mehomondamboyo. ¹⁸Raniyu asu Sisas ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, “Ŋgoafi adükari ranühi animbo ngomo, nindou mami ranahambo hoafindimondühi animboya, ‘Nindou yamunde-randeimbi ai yare hoafiyuhü-randeimbi ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Wandi si ndeara tüküfemboane, nga ro wambo süngurundi-rundeimbi babidi sihafi worambe Pasofa

sesesindefo sefimboanefi,” ’ mbisimo,” mehupuri. ¹⁹Ahandi süngururü-rundeimbi-memo ranai moani mami Sisas ai hoafimayupuri süngu sapo sesi ra didiboadomarundi. ²⁰Ndeara nimbambe Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi 12-memo rani-babidi sowasümondühi mamarimo. ²¹Sesambe Sisas hoafiyuhü yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri nda. Sehündi mami ai wambo hürütümbi-yomondi warühi yirümondandirimbui,” mehuamboemo. ²²Ahandi süngururü-rundeimbi ranai rani hoafi ra himboriyomo houmbo ngusüfoambe afindi hohoanimorapurühi asu ahambo ngörü ai düdufe, ngörü ai düdufeyomondühi yahomoya, “Adükari, royahi? royahi?” memo. ²³Raniyu asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Nindou mami wakirihu nimarefimbo bret hipiri mami ranambe foare haya asesu ranai-animbo wambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümondandirimbui. ²⁴Baibor ai Nindou Hondü ranahambo hoafimayo süngu ai yifindümbui. Hipoanimboembou ani nindou düdi ai Nindou Hondü ahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümoariri. Nindou ranai ana nimboe hondi ai wakimarimindo, nga ambemboyu!” mehupuri. ²⁵Sudas sapo ai ahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümorireimbi-mayu ranai hoafi karihoeihü ahambo düdurirühi yahuya, “Nindou yamundo-randeimbi, awi se yaro hohoanimoyafühi rombayahi safimboyafi?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “I sapo se hoafimayafi mbisesi,” mehu.

Adükarindi sesi Sisas ahandihoari süngururündeimbimbo masagapuri
(*Mak 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25*)

²⁶Ai mami sowasümondühi nimarimombo Sisas ai bret bidifiri ra semündü Godimbo hihifirüri didibafifi mbura hifitire haya ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo sagapurühi yahuya, “Ndanana wandi fi safane, nga sowandümo mburu sowasümo,” mehupuri. ²⁷Raniyu ai asükaiyu hipiri ra semündü haya Godimbo hihifirüri mbura sagapurühi yahuya, “Muñguambo se hipiri ndanambe ndimindimo. ²⁸Ndanana wandi horane, sapo Godindi hoafi femindi sihefe nginemindimbo moatükunane. Wandi hori ra nindou afindi ahei moaruwai hohoanimbo-ambeahindi aboedambo-fembohünda kamefoendane. ²⁹Ro nda sihamumbo hoafehapuri, ro wain hoe nda ngiri asükainda ndimindihi, nga awi nga ngambo wandi Ape nginindi hifandirandi ranambeyahi animbo ro simbori wain hoe ra se-babidimbo ndimindimboyahi,” mehu. ³⁰Raniyomo asu ai herü mami herüyomo mburu Orif nimi wafunambo mahafomo.

Sisas ai Pitamboya, Ro moai ahambo fifirihini mbüsümbui, mehu
(*Mak 14:27-31; Ruk 22:31-34*)

³¹Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ndani nimbokoani ana muñguambo se wambohündambo sihamundi

anihondümbofe hohoanimo hiniṅgindumboemo. Sapo Baibor ai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Ro sipsip hifandira-randeimbi nindou ranahambo hifokoandihinani animbo

asu sipsip ranai buküründei wakindihimboyei,’ *Sekaraia 13:7* meho süngu. ³²Ḷga asu süngunambo ro yangiri botindahe heheambo ana, Gariri hifinambo sihamundi wagabe ro boatei ṅgümboyahi,” mehupuri. ³³Raniyu Pita ai hoafi karihoeihü Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Munguambo nindou sihambohünda ahamundi anihondümbofe hohoanimo hiniṅgarundi amboani asu roana ṅgiri wandi anihondümbofe hohoanimo hiniṅgindiheandi,” mehundo. ³⁴Asu Sisas ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Pita, ro nda sihambo anihondümbaanahi hoafehanini, nimbokoani kakaro ai hoafi-koateayambe animbo se rando hoafindafühi animbo ṅgimimbo ‘Ro moai Sisasimbo fifirihini,’ mbisamboyafi,” mehundo. ³⁵Raniyu Pita ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sedibo yifayahi amboani i ambe, ṅga asu ro ṅgiri randihe yahurai hoafindahi,” mehu. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo muṅgu amboani maru Pita hoafimayu süngu yaru hoafimemo.

Sisas ai Getsemanihi Godimbo didibafimayu

(*Mak 14:32-42; Ruk 22:39-46*)

³⁶Raniyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi nimi nümbüri mami Getsemanihi hifomo tüküyafundühi hoafiyupurühi yahuya, “Awi se ndanühi nimandimondani animbo asu ro gogu ranühi ṅga Godimbo didibafinda,” mehupuri. ³⁷Ai Pita Sebedindi nimori yimbuyafani ahamumbo sepurümündi haya mahu. Raniyu Sisas ai rani-simboani ṅgusüfo afindi hohoanimoyuhü asu ahambo afindi ṅgusüfoambe moaruwaimariri. ³⁸Raniyu asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Afindi hohoanimo wandi ṅgusüfoambe amaro ranai afindi hamindi tüküfendirühane asu ai wambo borife pefendirimbo yangirayo. Ḷga awi se ndanühi nimandimombo ro-babidimbo moani himboari yangiri hibadundi,” mehupuri. ³⁹Raniyu asu ai akidou sühüfi hu ahandi mbiro ra hifini hifambe amofihü Godimbo didibafiyuhü yahuya, “Wandi Ape, nüṅgurihi refemboayo ana, moani yahurai tiṅirifombü hipiri wandi waminindi ra sowandifi raguanaboro! Ḷga asu rani-moatükuni refembo ra ro randihea sambo hohoanimoyahühi-yahipoani, ṅga moani se hohoanimoayafi süngu,” yahu didibafimayu. ⁴⁰Raniyu asu ai hihirifi ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo hoeireapurane ai yapomboyafu houmbo mapomo. Raniyu asu ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Nindou ṅgimi ra awi se nimboe moani bodifombo amboani ro-babidimbo himboari yangiri hifandühi nimari-koatememoa? ⁴¹Se

moani hibadumbo didibafindimondühi nimandimo. Ranimbo asu nine-moatükuni sihamumbo moaruwai hohoanimo ranahambo süngu hühindeapurimboe. Sihamundi ngusüfo aiana refembo yaho, nga asu sihamundi fi ranane ai awi mbosihosirayo,” mehupuri. ⁴²Asükaiyu mamimbo Sisas hu didibafifihi yahuya, “Wandi Ape, tinjirifombü hipiri ndanai wambo gübüsifoefendiri-koateyowani, asu ro rani-moatükuni ra asimindihi ana, sapo se ninimboyo refembo hohoanimoayafi rani-süngu refemboane,” mehu. ⁴³Asükaiyu hihirifi hu ahambo süngururü-rundeimbimbo hoeireapurane ai moani mapomo. Ai moai ahamundi himboari ra yangiri birihoai ningopuri. ⁴⁴Raniyu asu Sisas ai asükaiyu ahamumbo yare hiningireapuri haya ngimimbo noure mami weangurühi hoafimayu hoafi yahurai hoafiyuhü didibafimayu. ⁴⁵Asükaiyu ai ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo-so tüküfi hoafiyupurühi yahuya, “Awi se moani fiharu apomondühiyomoa? Awi Nindou Hondü ranahambo moaruwai hohoanimo-yomondeimbi nindou ranahamundi warihüfembo akimi tifireamboane. ⁴⁶Botiyafu houmbo mborai ngefo. Awi se hoeiru nindou mami ndanai wambo hürütümbi-yomondi warühi yirümoyondirimbo ndanüngu,” mehupuri.

Sisasimbo mbumaründümo

(Mak 14:43-50; Ruk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴⁷Sisas ai wataporimborandühi nüngu ane asu Sudas, süngururü-rundeimbi 12-ambeahindi nindou mami, ai tüküme fiyu. Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo asu Suda-yafe bogoriyomo ranai nindou afindi safi ranahamumbo koamarihoupara pisao yihimindi asu nimihari adükari ra fufuründümo houmbo Sudas babidimbo tüküme fundi. ⁴⁸Nindou sapo Sisasimbo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümo fimbo-mayu ranai nindou afindi ranahamumbo dibo hoafi hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ro ahambo wakikihindühünani animbo aiani, nga se ahambo mbunduründümo,” mehupuri. ⁴⁹Raniyu asu nimai Sudas ai Sisasimbo-so hüfu hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, karihasi,” yahuhü wakikihimarüri. ⁵⁰Raniyu asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Wandafi, rani-moatükuni ra se refembo asafi, nimai raro,” mehundo. Raniyomo asu nindou afindi ranai tüküyafu Sisasimbo mbumaründümo mburu kikihisafi-marürindümo. ⁵¹Raniyu asu nindou mami Sisas dibo manüngu ranai sisirifihiyu ahandi pisao hoearambeahindi hüramündi nüngumboyu bogori nindou, Kaiafas, ranahandi ratüpuriyu-randeimbi-mayu ranahandi himbohoeari mafoafoareandi. ⁵²Raniyu Sisas ai nüngumbo ahambo hoafiyundühi yahuya, “Pisao ra se sowandifi koadürambe sando. Nindou muṅguambo düdi ai pisao asowandümo ana, asu ai pisao ranambo yifindimboemo. ⁵³Asu ro wandi Apembo wambo farihefendirimbohünda miṅṅindahani

asu ai sünambeahindi nendi bidifiri ami 12 ngasündeapureimbi ai koarihefemboayu ra awi se moai fifirowandiyo? ⁵⁴Ŋga asu rani-süngumbo ana, nüngunde sapo Baiborambe yare hoafiyowohüya, ‘Rani-moatükuni ra moani yahurai rambifeyo-wamboane,’ meho ra yahurai tükümandifea?” mehundo. ⁵⁵Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ahambo mbuimündümbo tüküme fundi ranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi ro hümbuhünümü nindou meha ranimbo wambo mbuimindindirimbo se pisao asu nimihari ra fufuründümo houmbo sifomomboemo? Ro afindimbo Godindi worambe nimarimbo hoafi yamundihandüri habodi marihandi, Ŋga rani-simboani moai se wambo mburündümondiri. ⁵⁶Ŋga asu rani-moatükuni ramefeyo ra Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ai Baiborambe randifemboe yahu haya sürü pamareandi rani simogodühiyo ramefeyo,” mehu. Asu muŋgu süngururü-rundeimbi ranai Sisasimbo hiniŋgirüwuri houmbo mafoarihoemo.

Sisas ai kansiri-yomondi himboahü tüküfi hoafi didiboadomareandi
(*Mak 14:53-65; Ruk 22:54-55; Son 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷Godimbo sihou-rundeimbi bogori hondü, Kaiafasiyu ahinümü hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo asu bogori nindouyomo ranai guguru mamühiyafu mamarimo. Raniyomo asu nindou ranai Sisasimbo mburündümo houmbo nindou guguriyafu nimarimondühi worina sowaründümo mahomo. ⁵⁸Pita ai ahambo süngumarüri hüfu, Ŋga asu ai moai ahandi fikimi akimi papühifiyu, Ŋga ai Kaiafasindi wori giniri-mayo ranambe kefuoi hüfu hifandi-rundeimbi-memo rani-babidimbo mamaru. Ai nini-moatükuni Sisasimbo tükümandifendo yahu haya rani himboasafomboyu. ⁵⁹Godimbo sihou-rundeimbi bogori asu muŋguambo Suda-yafe kansir ai Sisasimbo hifokoefimbo-hündambo nindou ahambo tikefehefembo papi-hoafifimbo kokomarurü. ⁶⁰⁻⁶¹Nindou afindi ai tüküyafundühi Sisasimbo tikefehefe papi-hoafifimbosi, Ŋga asu ai moai nine moaruwai hohoanimo ramareandi ra mami amboani ahambo hifokoefembo-hünda fifirirundi. Ndeara bidifiranambo hondü nindou yimbu ai botiyafine hafani hoafiyafinandowohü safaniya, “Nindou ndanai yare hoafiyuhi yahuya, ‘Ro Godindi wori nda biriboadihe mbundiha asu moani ŋgimi sihi yaŋgiri asükainda fondihe hiniŋgindiheamboyahi,’ mehu,” masafani. ⁶²Raniyu asu Godimbo sihou-rundeimbi-yomondi bogori hondü ranai botifi nüngumbo Sisasimbo hoafiyunduhü yahundoya, “Se moai nini hoafi simbori nindou sihambo papi-hoafimarinanini ranahafanimbo hoafiyopirimbo sihawandiyo?” mehundo. ⁶³Ŋga asu Sisas ai moai nini hoafi ahambo simbori hoafiyundo, Ŋga moani ai sisikoate manüŋgu. Asükaiyu bogori nindou-mayu ranai ahambo hoafiyundühi yahuya, “God yaŋgiri nüngumbü-mayu ranahandi ndürinambo ro nda sihambo hoafiyahanini,

ŋga hapo se nimoamo nda dabarifimbi hoafi simbori hoafindafi. Se Krai, Godindi Nimorindafühi ana, haponda hamindi yihoefimbo hoafindafimuni,” mehundo-amboyu. ⁶⁴Asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Ndeara se rani hoafi ra hoafiyafomboanafi. Ŋga ro sihamumbo muŋguambo hoafehapuri nda. Ŋgiri amitata Nindou Hondü ranai bogorimbondüfi God muŋguambo ŋginindeimbi ranahandi warihondani nimandü asu ai mburüŋgaiwami sünambeahindi kuduani hoeindüwurümboemo,” mehupuri. ⁶⁵Raniyu asu bogori nindou-mayu ranai ŋgusüfoambe hüfirürühi ahandi hoeari ra hireandühi hoafiyuhü yahuya, “Ai Godimbo tirifoefe hoafi hoafayu. Hapondani ana nindou ŋgorü ai Sisas ranahambo nine hoafi hoafombo tüküfepoani, ŋga wani. Se ndeara ai Godimbo tirifoefe hoafi hoafimayu ra himboriyomombomanemo! ⁶⁶Asu se ra ahambo nüŋguru hohoanimoyomondühiyomo-a?” mehupuramboemo. Asu ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Ai ana sapo ai hüti ramefiyumbowambo yifiyumbiyuwamboane,” mehomomo. ⁶⁷⁻⁶⁸Raniyomo asu ai ahandi ŋgusümboarambe ŋguri tifiyafundowohü bubumarüri. Asu nindou bidifiri ai pakarihourühi hoafiyomondühi yahomoya, “Krais, se nindou düdi ai sihambo harayunini ranahambo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nahurai hoafindafi,” mehomomo.

Pita ai Sisasimbo Ro moai ahambo fifirihini, mehu
(*Mak 14:66-72; Ruk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹Pita ai weindani rani hifini ginirambe nimiru-ane Godimbo sihou-rundeimbi bogori hondüdi ratüpuriyo-randeimbi mami ranai ahambo-so tüküfe hifo hoafiyohü yahoya, “Se-amboani Sisas Garirihündi rani dibomefoandane,” mehondoamboyu. ⁷⁰Asu muŋguambo ahei himboahü ai wani yahuhüya, “Roana se watorimbo arandi ranahambo moai fifiriheandi,” mehu. ⁷¹Raniyu asu ai giniri-mayo rani nafitambekimi mapenüŋgu. Raniyo asu nimorehi ŋgorü ai hoeirerühi nindou burimemo ranahamumbo hoafiyohü yahoya, “Nindou aiyu Nasaretihündi Sisas ranidibo manüŋgu,” meho. ⁷²Asükaiyu Pita ai wani yahumbo hoafiyuhü yahuya, “Roana haponda dabareheandi, ro nindou ranahambo ana moai fifirihini,” mehu. ⁷³Akidou hihiniŋgire safoareambo nindou ranühi burimemo ranai Pitambo-so tüküme fundi. Ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Se ana ai-babidihindi nindou-anafi. Ŋga sihafü hoafi hoafayafi ranai Garirihündanafi yaho weindahimareanini,” mehomomo. ⁷⁴Raniyu Pita ai dabarifihü hoafiyuhü yahuya, “Ro tikai hoafindahani God ai wambo moaruwaimbo-mbireandira-mboane! Ŋga roana nindou ranahambo moai fifirihini,” mehu. Raniyo asu kakaro ranai hoafimayu. ⁷⁵Asu Pita ai ŋgusüfo pumaramüdu sapo nine hoafi Sisas ai ahambo hoafimeindo ranahambo. Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya, “Kakaro ai hoafi-koateayumbe animbo se ŋgimimbo rando wambo hoafindafühiya,

‘Ro moai ahambo fifirihini,’ mbisamboya fi,” mehundo ranimbo. Raniyu asu Pita ai ginirambeahindi tüküfi haya afindi hamindi arani aranimayu.

Pairatimbo sowana Sisasimbo sowaründümo mahifomo

(Mak 14:1; Ruk 23:1-2; Son 18:28-32)

27 ¹Ndeara siambe hondü Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu Suda-yafe bogori nindouyomo ranai Sisasimbo hifokoefimbo hoafi ra fifirimarundi. ²Raniyomo asu Sisas ahambo hüputüpurihou sowaründümo hifomo Romi-yomondi Israer hifi hifanda-randeimbi bogori nindou ahandi ndüri Pairatindi warühimarüwuri.

Sudas ai yifimayu

(Ratüpurü 1:18-19)

³Asu Sudas sapo Sisasimbo hürütürümbi nindou-yomondi warühimariri ahambo papi hoafiyu hifokoefimbo hoafi ra himborimayu. Ranimboane ngusüfoambe afindi hohoanimoyuhü ai kaki hoari 30 ra hihire semündü hu Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu bogori nindouyomo ranahamumbo masagapuri. ⁴Raniyu asu Sudas ai ahamumbo yare hoafiyuhü yahuya, “Awi ro hütüyahü moaruwai hohoanimomayahü. Ro nindou ai nini-moatükuniyo moaruwai refekoate ranahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümomarihini,” mehuamboemo. Asu ai simbori ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi ro ranahambo ra nimboe mambisefiyo? Rani-moatükuni ra yihoe fi moatükuniyo, nga sihafi moatükuni yangirane ranana,” mehomondo. ⁵Raniyu asu Sudas ai kaki hoari-mayo ra Godindi wori ranambe pire haya ndamefiyu. Raniyu asu ai hu wofifihi kiarü ahandi fi ra ahandihoari hifokoamareandi. ⁶Raniyomo asu Godimbo sihou-rundeimbi ranai kaki pimareandi ra fufuründümo houmbo hoafiyomondühi yahomoya, “Kaki ndanana nindou hifokoamefiyu ranahandi hori takini kakane. Sapo sihefi ahinümbi hohoanimo süngumbo Godindi worambeahindi kaki gugurife sihefe arandi ranambe pefepoani,” mehomo. ⁷Kaki ranahambo wataporimboru homo mami nimindühiru sihoemo houmbo asu ai kaki ranambo hifi mami ahandi ndüri Hifi Sospen Nafimbo Hifi pemayomo. Hifi ra angunpoedi nindou yifüyeiani hifikefendürimbo hifane. ⁸Ranimbohündamboane haponda hifi ranahambo rarihi dükarihindühiya Nindou Hori Hifane, sei arihündi. ⁹Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi mami, Seremaia, ai hoafimayu simogodühi rahurai tüküme feyo. Ai yare horombo hoafireandühi yahuya, “Ai kaki hoari 30 ra masowandümo sapo Israer nindou bidifiri ai horombo hoafimayu süngu ai nindou ranahambo pemimbohünda. ¹⁰Raniyo asu kaki ranambo Hifi Sospen Nafimbo Hifi ra pemimemo. Rani hoafi ra Adükari ai wambo randowandi mehu nou ane,” mehu. Asu moani anihondü rani yahurai safi tüküme feyo.

Pairat ai Sisasimbo düdu düdumariri
(*Mak 15:2-5; Ruk 23:3-5; Son 18:33-38*)

¹¹ Sisas ai Romi-yomondi bogori nindou, Pairat, ranahandi himboarühi manüngu. Raniyu asu Pairat ai ahambo düdurirühi yahuya, “Se ra Suda-yomondi adükari bogori nindouyafi?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ndeara raro hoafiyafomboanafisi,” mehundo. ¹² Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo asu bogori nindouyomo ranai awi ahambo papi-hoafirüri hoanjomosi, nga asu Sisas ai moai nini hoafi akidou ahandi yahamo tüküfendo. ¹³ Raniyu asu Pairat ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “Awi se moai hoafi ra himboriyafiyo sihambo ai papi-hoafarunini ranahambo rana?” mehundo. ¹⁴ Nga asu Sisas ai simbori mami hoafi akidou-amboani hoafombo moai hoafiyu. Raniyu asu Romi-yomondi bogori nindou-mayu ranai moani adükari hamindi hepünife mahepünifiyu.

Pairat ai Sisasimboya Ai yifiyumbiyuwamboane mehu
(*Mak 15:6-15; Ruk 23:13-25; Son 18:38; 19:16*)

¹⁵ Mungu himbani Pasofa adükari si tüküfeyoambe, munguambo nindou ranai nindou karabusambeahindi hininggifiyuwani aboedühi tüküfembo hohoanimoyei marihündi. Ranahambo ana Romi-yomondi bogori nindou ranahamboyo hoafiyeiani ai nindou ranahambo aboedühi koariheiri marandi. ¹⁶ Rani-simboani ana, munguambo nindou ai fifirihoreimbi nindou ahandi ndüri Barabas ai karabusambe manüngu. ¹⁷ Asu rani-simboani nindou afindi ranai guguriyahi mamareiamboyu Pairat ai aheimbo düdureandürühi yahuya, “Se ra nindou daboe ro ahambo karabusambeahindi aboedühi koarihefimbo hohoanimoyeia? Barabasiyu asu Sisas ranahambo Kraiani sei arihündi raniyu?” mehu. ¹⁸ Nga Pairat Suda nindou Sisasimbo ngusüfoambe moaruwairürühiyomo wandi warühimarurü yahu haya ai ranimbo ndore fifirimareandi. ¹⁹ Pairat ai nindou hoafi yiboboferambo wori safambe nimiru-ane, ahandi nimorehi ai hoafi koarihendühi yahoya, “Nindou ra nini-moatükuniyo ai refe-koatemayu ranahambo hoafi ana moai yangoro, nga se ahambo nini-nüngundorimboyafi. Hamani nimbokoani ro ahambo yafogoadinambo hoeirihini hehea hididimo apoyahühi afindi hohoanimomayahi,” meho. ²⁰ Nga Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu bogori nindou-memo ranai-yomo ai nindou afindi ranühi mengoro ranaheimboya “Se hoafindeiani animbo Pairat ai Barabasimbo aboedühi koariheirühi asu Sisasimbo hifokoambiriramboane,” yahomo houmbo aheimbo hohoanimombo ngusüfoambe botimarundüri. ²¹ Asu Pairat ai nindou afindi ranaheimbo düdufindürühi yahuya, “Se nindou yimbu ra nindou daboyei ro ahambo karabusambeahindi aboeda

koarihelimbo hohoanimoayeia?” mehunduramboyei. Asu ai simbori ahambo hoafiyahündowohü seiya, “Barabasimbo,” masei. ²²Asu Pairat ai hoafiyundurühi yahuya, “Asu refe ana, Sisasimbo Kraisi sei arihündi ranahambo ra nüngumandihina?” mehuamboyei. Simbori munğu ai ahambo hoafiyehü seiya, “Nimifihitokoemündi pefimboani,” masei. ²³Asu Pairat ai aheimbo düdündürühi yahuya, “Nindou ndanai nine-moatükuni moaruwai ramareanda?” mehuamboyei. Asu ai moani puküna hoafi nimoamo karihehindühi hoafiyehü seiya, “Nindou ranahambo nimifihitokoemündi pefimboani,” masei. ²⁴Pairat ai ndare hoeireandane hoafi ranahambo wataporimboyo hombo ra waniyowohü ai ro ngirindahi, nga yifiari tükündüfihü hoafi afindi yagodomböe mehu. Raniyu asu hoe fuyamündi haya nindou ranahei himboahü wari ahandi ra popoifoareandühi hoafiyuhü yahuya, “Nindou ndani ahandi yifi ra i ro hütirühünipoani, nga rani moatükuni ra siheiharanei,” mehu. ²⁵Raniyei asu nindou afindi munğumbo ranai simbori ahambo hoafiyehü seiya, “Ai hütii yifimboayu rani-moatükuni ra yihoefane asu yihoefi nimori ranahei anel!” masei. ²⁶Raniyu Pairat ai Barabasimbo aboeda koamariheira aheimbo sowana mahu. Raniyu asu ai Sisasimbo daboarani ndüfuri-ndüfurifoarüwuri mehua ahambo nimifihitokoemündi pefimbohünda amiyomondi warihumariri.

Ami ai Sisasimbo tikifinamborüwurihi tirifoefe hoafimarüri
(*Mak 15:16-20; Son 19:2-3*)

²⁷Raniyomo asu Pairatindi ami ai Sisasimbo sowaründümo gafmani yomondi wori ranambe mahifomondamboemo, asu munğumbo ami nindou ranai Sisasimbo wakimarüwuri. ²⁸Raniyomo asu ai ahandi hoeari ra yimindibadi houndowohüyomo asu hamburi hoeari hoandari ra magüdüdo. ²⁹Raniyomo asu ai wofi tihoari-tihoarümbinambo mbiroambe kikimafoarundi. Asu nimihari sowandümo ahandi warihondü warani waramberündühi yimindiho pusiru nimarimondühi ahambo tikifinamborüwurihi hoafiyomondowohü yahomoya, “Suda-yafe adükari bogori, karihasou-anafi,” mehomondo. ³⁰Raniyomo asu ai ahambo nguri titifiyomondowohü ahandi warambeahindi nimihari-mayo ra kosiründümo ahambo mbihapiri kakimarüwuri. ³¹Ai ahambo tikifinamborüwuri tirifoefe hoafiyomondo mburumboemo asu ahandi fihindi hamburi hoeari hoandari-mayo ra yimündündümo-ndühüyomo asu hoeari ahandi hondü ra sowandümo güdu hinngimarundo. Raniyomo asu ai ahambo nimifihitokoemündi pefimbohünda sowaründümo mahomo.

Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihitikoründümo pamarüwuri
(*Mak 15:21-32; Ruk 23:26-43; Son 19:17-27*)

³²Ahambo sowaründümo hou homondühüyomo asu ai nindou mami Sairinihündi, ahandi ndüri Saimon, ranahambo hoeimarihori. Raniyomo

asu ai nindou ranahambo Sisasindi nimi keimbi karihendeimbi-mayo ra sowandifindo yahomo houmbo hūti-hūtamarurū. ³³Raniyomo ai homo Gorgotahū tüküme fundi. Gorgota ranahamboane ai mbihapiri nahurai hifi sei arihūndi. ³⁴Rani hifihūyomo ami ai Sisasimbo wain hoe hühütimbū moatükuni fandu yamundu mburu masabudo. Asu Sisas ai rani-moatükuni ra sümündü hoeireanda mayoa asu ai moai sümündü. ³⁵Raniyomo ai ahambo nimi keimbi karihendeimbifihī parūwuri hou asu ai ahandi-mayo hoeari ra ahamundi mbusūmo sowandūmo yiboborundūmo hou ranambo ŋgorū ai mbisemūndua yahomo houmbo piraimemo. ³⁶Raniyomo asu ai raraoyafu mburu ranūhi nimarimo Sisas ahambo yifimbiyu yahomo houmbo homo himboana wamarurū. ³⁷Ahandi mbiro wafusifohū ahambo papi-hoafi sürū papiru mburu tikorūndimo pamarundi ranai yare hoafiyohū yahoya, NDANANA SISAS SUDAYAFE BOGORI ADÜKARI NINDOUANI, yahomo paru hiniŋimarundi. ³⁸Raniyomo asu ai nindou yimbu hūmbuhūniyafani-rinandeimbi ranahafanimbo Sisas babidi ahandi fikimi pamarupiri. Ŋgorū Sisasindi warihondū warani parūwuri asu ŋgorū kadūdū warani parūwuri marupiri. ³⁹⁻⁴⁰Raniyei nindou afindi ranai hei ŋgasūndihori hei rühündūhi mbiro hirihirihündūhi ahambo tirifoarihori hoafiyahūndowohū sahūndoya, “Sapo se Godindi wori ra birifoefe mburumbo moani ŋgimi sihi yaŋgiri fondife hiniŋgifembo mayafiyosi! Se Godindi nimoriyafūhanasi, se sihafihōari yaro aboedamboayafosi. Se ndahoni nimi keimbi karihendeimbi-fihindi hifina foarefoao peyafisi!” sei hoafimehūndo. ⁴¹Nindou ai ramehindi rani-sūngu yahurai Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindou, ahinūmbi hohoanimō yamundu-rundeimbi asu ranihūndambo bogori nindou ranai-amboani yaru tikifinambo-rūwurūhi tirifoariwūurūhi yahomoya, ⁴²“Sisas ai nindou bidifiramboyu ai aboedamboreandūri marandi, ŋga asu ai ŋgiri ahandi fimbo ana aboedambondeandi! Awi aiana Israeri-yafe adükari bogorimbeipoani! Asu ai haponda nimi keimbi karihendeimbi rani-fihindi hifini akusifoendi ana, asu ro ahambo anihondūmbōndihurimboyefi! ⁴³Ai Godimbo anihondūmborirūhi Ahandi nimoranahi mehu. Refe anasi, awi sihiri hoeindihu God ai ahambo farihefimboayū ranahambo,” mehomondo. ⁴⁴Asu nindou hūmbuhūniyafani-rinandeimbi Sisasindi fikimi mapaiarifani amboani ai mare moani nindou bidifiri ai ramarihori nou yahurai rarineri tirimafoarineri.

Sisas ai ndeara muŋguna yifimayu

(Mak 15:33-41; Ruk 23:44-49; Son 19:28-30)

⁴⁵Refe hayamboyo-ane hūfinimbo peyo haya hifi muŋgu ranai nimbī nimari ho ho hombo nimbambe hondū hūfiwuyūambe tüküme fuyo.

⁴⁶Hūfiwuyūambe safi simogodūhi Sisas ai pukūna heiyuhū yahuya, “Eri,

Eri, rema, sabaktani?” mehu. Rani hoafi ra yare yahurai hoafiyowohü yahoya, “Wandi God, wandi God, se nimboe wambo hiningiro-wandirimboayafi?” meho. ⁴⁷Nindou bidifiri ranühi manimboei ranai rani hoafi ra himboriyei hehi hoafiyeihü seiya, “Nindou ranai ana Eras-amboani dükariri mîngayundo,” masei. ⁴⁸Nimai nindou mami ahei mbusümo ranai pipiyu hu worapo-worapoyoweimbi moatükuni nou semündü mbura nimiharifihi pare himondamündü mbura hühütimbü wain hoe ranambe foare hüramündi haya Sisas ai rani moatükuni ra mbisümündu yahu haya segodimbo mehu. ⁴⁹Ïga asu bodimondi ai hoafiyahündowohü seiya, “Awi, hoeindihu mbundihumbo Erasaisa ai ahambo farihefembo tükümandifiyu wanimandiyo,” masei. ⁵⁰Raniyu asu Sisas ai asükaiyu puküna heiyuhü ahandi yifiafi hiningirirühi nimokomayu. ⁵¹Raniyo asu Godindi wori safambe hoeari yipuri nafitambehü mahetaro ranai nimoamo ngahi peyo haya hani hifini gebü türeandühi yimbu kikimareandi. Hifi ai fifimiyowohüyo muñguambo nimoei ranai gübüdümarihoyao. ⁵²Yifambe ranai nafitambe tihoaitihoairandühi asu Godindi nindou afindi horombo yifisafimaye ranai yangiri botiyahi-botiyahi marihündi. ⁵³Ai yifambe ra hiningirihü hehi Sisas yangiri asükaiyu botimefiyu rani-süngunambo ai Sürühoeimbi Ïgoafi adükari (Serusarem) ranina mahei. Raniyo nindou afindi ranai aheimbo ranühi hoeimarihindüri. ⁵⁴Ami-yomondi bogoriyu asu bidifiri amiyomo ranai ai-babidimbo niñgomombo Sisasimbo himboanawarürühi maningomo ranai sapo hifiheyowohü asu muñguambo moatükuni tüküme feyoa hoeimarundi ranimbo yihimboyomondühi hoafiyomondühi yahomoya, “Awi aiana Godindi Nimori hondüyu,” mehomo. ⁵⁵Nimorehi afindi bidifiri Gariri hifi hiningirihü hehi Sisasimbo farihefimbo süngumarihori masühüsi-maye ranai buriyei. Ai moai akimi papühüyahindi, ñga moani anguni goagu safi nimboeimbo himboari papimaye. ⁵⁶Nimorehi burimaye ranahei mbusümo ra ñgorü Maria Makdarahündiyo, ñgorü ra Maria Sems Sosepiyafandi hondüyo asu sapo Sebedindi nimorehiyo rarihi ai manimboei.

Sisasimbo Sosep Arimateahündi ai hoñgu ambe masiherü

(Mak 15:42-47; Ruk 23:50-55; Son 19:38-42)

⁵⁷Ndeara nimbambe nindou napo afindeimbi ahandi ndüri Sosep Arimateahündi-mayu ranai tüküme fiyu. Nindou ranai-amboani Sisasimbo süngurürü-randeimbi nindouyu. ⁵⁸Ai hüfu Pairatindi himboahü tüküfi nüñgumbo Sisasindi yifinimoko ranahambo ndahamindi yahu haya düdumefindo. Raniyu asu Pairat ai Sisasindi yifi-nimoko ra Sosepimbo dabudo mehu. ⁵⁹Sosep ai yifi-nimoko serümündü mbura simbori kifohi hoearifihü pariri himondimariri. ⁶⁰Raniyu ai ahandi hoñgu nimoei ñginindambe simbori nafirihai hiningimareandi ranambe masiherü.

Ai nimoei yitifo afindi ra gügürihai nafitambembo güre pare mbura ndamefiyu. ⁶¹Rani-yafe Maria Makdarihündi-mayo ranaiyo asu ngorü Maria-mayo ranaiyo ai hongu ra hangifohü mamarife. ⁶²⁻⁶³Ngorü sina moani nimarimbo si tüküfeyoambe Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu Farisi nindouyomo ranai Pairat babidi mamühifafu fandu nimarimo hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou adükari, ro hohoanimoyefimboanefi hoafi mami sapo nindou wosihofori hoafümbi-mayu ranai yare hoafiyuhüya, ‘Ro ngimi sinda mbundiha asu asükainda yanggiri botindaheamboya,’ mehu ra! ⁶⁴Ranimbohündambo animbo asu se hoafindafani hongu ra ndore nginindi hifandiyo ho ngimi si ranühi tüküfemboane. Ranimbo asu ahambo süngururü-rundeimbi ranai ngiri ahandi finimoko ra dibo hümbuhünimbo ndowandümo houmbo asu ai nindou ranaheimbo hoafindimondühiya, ‘Ai yifihündi yanggiri botimefiyu,’ mbisimo. Süngunambo wosihofori hoafi ranai asu horombo wosihofori hoafimayu ranahambo ngasündeambo,” mehomo. ⁶⁵Raniyo asu Pairat ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se hifandiru-rundeimbi nindou bidifiri sowapundümo houmbo ngomo moani hongu ambe ra nginindi hamindi papi papindu hiningindundi,” mehupuri. ⁶⁶Raniyo asu ai ranihünda botiyafu homo hongu ambe ranahambo yowani yahomombo paru hiningiru houmbo asu nindou bidifirambo hifandiyo nimarimbo hiningimarupuri.

Sisas ai yifihündi yanggiri botimefiyu
(Mak 16:1-10; Ruk 24:1-10; Son 20:1-18)

28 ¹Moani nimarimbo si ranai munguyo ane, asu weangurühi sihi hapoadumbo siambe hondü hüfihamindi sifo-koateyuambe, Maria Makdarahündiyo asu ngorü Maria ranaiyo ai hongu Sisas yanggurümbü-mayo ra himboambo mahafe. ²Raniyo moani nimai hamindi hifihe afindi ranai tüküfihüyo, Adükarindi nendi ranai sünambeahindi kusü nimoei afindi nafitambihü mapaiaro ra gügürihai sihai hayambo raniwami mamaru. ³Ai wabürüsi nahurayowohüyo asu ahandi hoeari ranai moani mburingai kifohi hamindi nahurai tüküme Feyo. ⁴Raniyomo asu nindou hongu ambe ranahambo hifandu maningomo-memo ranai ahambo yihimbombo hihamindariyomondühi yifi nahurai korimemo. ⁵Asu sünambeahindi nendi-mayu ranai nimorehi yimbumefe ahafembo hoafiyupirüh yahuya, “Se awi yihimbo-ndamboyafe. Ro sihafembo fifiriheapirimbo-anahi, sapo seana Sisas nimi keimbi karihendeimbifihü hifokoamefiyu ranahambo kokombo-anafe nda. ⁶Aiana moai ndühi yangguru. Aiana sapo horombo hoafimayu süngu yanggiri aboeda asükai botimefiyu. Awi naha fondi ai menguru nda hoeirine. ⁷Ngga se nimai ngafe ahambo süngururü-rundeimbi nindou-memo ranahamumbo hoafindafinapurühiya, ‘Ai yanggiri

aboeda botimefiyu. Asu haponda ai Garirinambo horombofi sihamundi wagabe ahu, nga se ranühi animbo ahambo hoeindurümboemo!’ mbisafe. Hapoana ro sihafembo hoafiyahipirimbo-anahi,” mehupiri. ⁸Raniyafe ai hongu ra hiniŋgirine hena yihimboyafesi, nga asu ai hihifi-hihifi kameihü pipina Sisasimbo süngururü-rundeimbimbo hoafombo mahafe. ⁹Moani nimai Sisas ai ahafembo-so tüküfi hoafiyupirühi yahuya, “Karihapisi,” mehupiri. Ai ahambo-so tüküyafine yitiŋarühi kikihirinandife henambo ahambo Adükarani safe hena hohoanimomefinando. ¹⁰Sisas ai ahafembo hoafiyupirühi yahuya, “Se yihimbondamboyafe. Se ngafe wandi wandafi mamimbo hoafindafeani animbo asu ai Garirinambo ngifomo tükündafu ranühi animbo ai wambo hoeindundirimboemo,” mehu.

**Nindou hifandu maningomo ranai hoafi
sowandümo homo wataporimbomarundi**

¹¹Nimorehi yimbumeffe ranai nafi mbahafe nou ranambo, bidifiri hifandu-rundeimbi nindou ranai ngoafi adükari-mayo ranina homo bogori Godimbo sihou-rundeimbi nindou ranahamumbo muŋguambo watapori nine-moatükuni ahamundi himboahü tükümeffeyo ranahambo wataporimbomarundi. ¹²⁻¹³Raniyomo Godimbo sihou-rundeimbi nindou bogoriyomo asu bogori nindou-memo ranaiyomo ai mamühiyafu houmbo hoafi fifirimarundi. Ai kaki afindi ra ami-memo ranahamumbo sabupurühi yahomoya, “Se randu hoafindimondühi animboya, ‘Nimbokoani ro yapomboyahu mboapoefi nou ranambo ahambo süngururü-rundeimbi ai tüküyafu hümbohünimbo ahandi finimoko ra masowaründümo,’ mbisimo. ¹⁴Rani hifi bogorimbofi hifanda-randeimbi ai rani hoafi ra himborinduani asu ro ahambo bidifiri hoafindahundoani rananimbo asu se ngiri ranimbo tiŋirifo tükündifemboe mbisimo hou afindi hohoanimondimo,” mehomopuri. ¹⁵Ranimboane ami-memo ranai kaki masabupuri-mayo ra sowandümo hou asu ai ahamumbo hoafimemopuri süngu yaru homo hoafimemo. Ranane asu rani hoafi ra Suda-yafe mbusümo hapondanambe amboani yaŋgorü wakareandi.

**Sisas ai ahambo süngururürundeimbimbo so tükümeffiyu
(Mak 16:14-18; Ruk 24:36-49; Son 20:19-23)**

¹⁶Sisasimbo süngururü-rundeimbi 11memo ranai Gariri wafunambo mahafomo sapo horombo Sisas ai ranühi ngomo mehupuri süngu. ¹⁷Ai homo ahambo hoeirüwurihüyomo asu ahambo ngusüfo parüwuri hohoanimomemondo. Nga asu bidifiri ai ahambo hohoanimo yimbomborurü. ¹⁸Sisas ai akimi ahamumbo-so sühüfi hüfu hoafiyupurühi yahuya, “God ai wambo muŋguambo nginindi sünambeahindiyo asu hifinindiyo ra sendirimboani.

¹⁹Ranimbohündambo animbo asu se ngomo muᅅguambo nindou ranaheimbo ai wambo süᅅguyondi-rambo nindou tüküfembohündambo randu ndundi. Asu se aheimbo Apendi ndürinambo, Nimorindi ndürinambo, asu Yifiafi Aboedindi ndürinambo himoni hundüründündüri. ²⁰Asu ro sihamumbo hoafimehapuri ra muᅅguambo moatükuni süᅅgufe hombohünda yamundündüri. Asu ro se babidi nimboa ngambo bidifirani si tükündifemboe,” mehupuri.